

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล
ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช

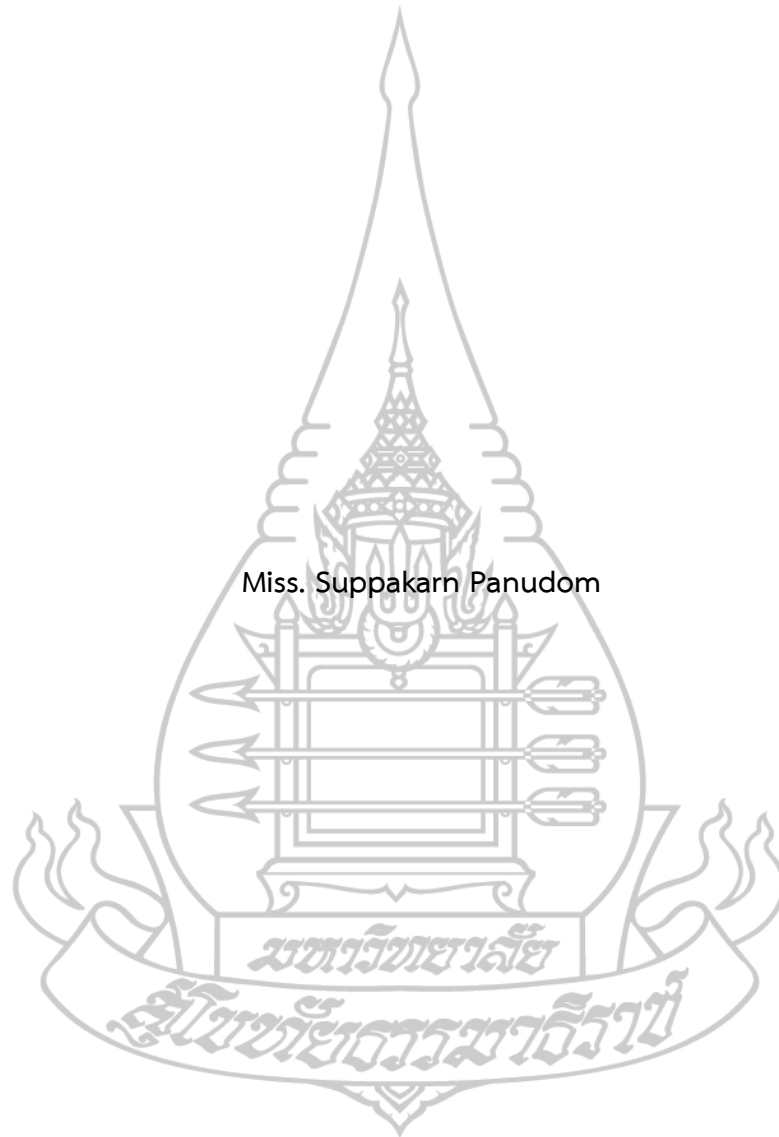

นางสาวศุภกาญจน์ พันธุ์อุดม

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ
สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา

พ.ศ. 2566

The Public Participation and Efficiency of Recycling Waste Management
in the Taisamphao Sub District Administrative Organization,
Phra Phrom District, Nakhon Si Thammarat Province

Miss. Suppakarn Panudom

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการ
บริหารจัดการขยะรีไซเคิล

ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระ

พรหม

จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชื่อและนามสกุล

นางสาวศุภกาญจน์ พันธุ์อุดม

แขนงวิชา / วิชาเอก

บริหารรัฐกิจ

สาขาวิชา

วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิน ชินะโชติ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล

ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพะพรม

จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ศึกษา นางสาวศุภกาญจน์ พันธุ์อุดม รหัสนักศึกษา 2653002333

ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพะพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช (2) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพะพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพะพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ศึกษา คือ หัวหน้าครัวเรือน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพะพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 432 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างได้ 209 คน ด้วยสูตรทาโร ยามาเน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการศึกษา พบว่า (1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล พบว่า อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การนำกลับมาแปรรูปใหม่ รองลงมา คือ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การลดการใช้ (2) ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล พบว่า อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านระยะเวลา รองลงมา คือ ด้านคุณภาพ และด้านค่าใช้จ่าย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านปริมาณ และ (3) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพะพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้และการนำกลับมาใช้ซ้ำมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล อีกทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการนำกลับมาแปรรูปใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ขยะรีไซเคิล

Independent Study title:

The Public Participation and Efficiency of Recycling Waste Management in the Taisamphao Sub District Administrative Organization, Phra Phrom District, Nakhon Si Thammarat Province

Author: Miss. Suppakarn Panudom; ID: 2653002333;

Degree: Master of Public Administration

Independent Study Advisor: Dr. Kittipong Keatwatcharachai, Associate Professor;

Academic year: 2023

Abstract

The purposes of this study were: (1) to study the public participation in recycling waste management, (2) to measure the efficiency of recycling waste management, and (3) to investigate the relationship between public participation and efficiency of recycling waste management of Taisamkphao sub-district administrative organization, Phra Phrom district, Nakhon Si Thammarat province.

The study was quantitative research. The population was 432 heads of household, who lived in Taisamphao sub-district, Phra Phrom district, Nakhon Si Thammarat province. 209 people were selected as a sample using Taro Yamane formula by accidental sampling method. Data was analyzed using descriptive statistics and inferential statistics. The descriptive statistics included frequency, percentage, means, and standard deviation. The inferential statistics were Pearson Correlation analysis.

The results were as follows: (1) public participation in recycling waste management was at a high level. The highest average aspect was the recycling method. The second aspect was the reuse method. The last one was reduced usage. (2) The efficiency of recycling waste management was at a high level. The highest was the period aspect, and the quality and expense aspects were the second and third level respectively. The quantitative aspect was the lowest average. (3) The results of these analyses found that public participation in reduce, and reuse methods were positively related to the efficiency of recycling waste management at a low level. In addition, public participation in the recycling method and the efficiency of recycling waste management have a positive relationship at a moderate level, with the statistical significance at the 0.001 level.

Keywords : Public participation, Efficiency of management, Recycle waste

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาครั้งนี้ อิสระ ที่ได้ให้ความเมตตากรุณา ให้คำปรึกษา แนะนำ รวมทั้งติดตามการศึกษาครั้งนี้ อย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด นับตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการจนกระทั่งเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ทั้งด้านวิชาการ รวมทั้งการนำไปใช้ประโยชน์ และขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์ กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการสอบปกป้องการศึกษาครั้งนี้ อิสระ ตลอดจนคณาจารย์ ประจำแขนงวิชาบริหารรัฐกิจที่ได้กรุณาประสิทธิประสาทวิชาให้แก่ลูกศิษย์คนนี้ให้มีความรู้ความเข้าใจ และพากเพียรในการศึกษาเล่าเรียนจนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้ตามกำหนดเวลา

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้งสามท่านที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะที่มีนัยสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการทำเครื่องมือในการศึกษา รวมทั้งผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และผู้นำห้องที่ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณหัวหน้าครัวเรือน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราชทุกท่าน ที่ได้กรุณาเสียสละเวลา และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านในการศึกษาครั้งนี้ อิสระครั้งนี้ ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จครั้งนี้ คือ บิดา มารดา และทุกคนในครอบครัว ที่ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจเสมอมา ตลอดระยะเวลาการศึกษา ทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้ง ในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวศุภกาญจน์ พันธุ์อุดม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
กรอบแนวคิดการศึกษา.....	3
สมมติฐานของการศึกษา.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ.....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	13
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะ.....	41
บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา.....	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	67
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	70
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	70
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	71
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	77
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	81
ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	84
ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	88
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชน กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยสถิติการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน Pearson Correlation Analysis.....	93
ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	94
บทที่ 5 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	96
สรุปผลการศึกษา.....	96
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	100
บรรณานุกรม.....	102
ภาคผนวก.....	108
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	109
ข หนังสือเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ.....	111
ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย.....	115
ง แบบสอบถามการวิจัย.....	118
จ ผลการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	124
ประวัติผู้ศึกษา.....	136

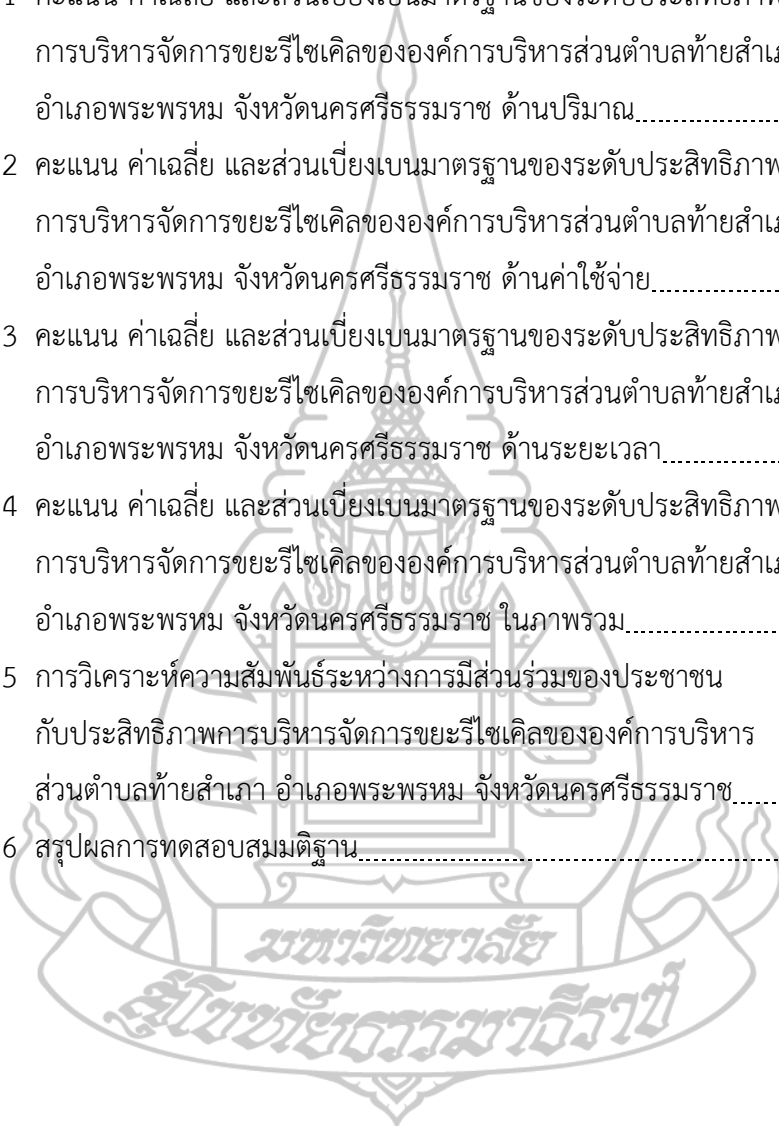

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 ตัวแปรการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล.....	72
ตารางที่ 3.2 ตัวแปรประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล.....	73
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ.....	81
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอายุ.....	81
ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามระดับการศึกษา.....	82
ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอาชีพ.....	82
ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	83
ตารางที่ 4.6 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การลดการใช้.....	84
ตารางที่ 4.7 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การนำกลับมาใช้ซ้ำ.....	85
ตารางที่ 4.8 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การนำกลับมาแปรรูปใหม่.....	86
ตารางที่ 4.9 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวม.....	87
ตารางที่ 4.10 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพ การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านคุณภาพ.....	88

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.11 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพ การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริมาณ.....	89
ตารางที่ 4.12 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพ การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านค่าใช้จ่าย.....	90
ตารางที่ 4.13 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพ การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านระยะเวลา.....	91
ตารางที่ 4.14 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพ การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวม.....	92
ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชน กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	93
ตารางที่ 4.16 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน.....	94

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา.....	3
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใหม่ตามกฎหมาย.....	52
ภาพที่ 2.2 ตราสัญลักษณ์องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา.....	52
ภาพที่ 2.3 โครงสร้างสำนักปลัด.....	55
ภาพที่ 2.4 โครงสร้างกองคลัง.....	55
ภาพที่ 2.5 โครงสร้างกองช่าง.....	56
ภาพที่ 2.6 โครงสร้างกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....	56
ภาพที่ 2.7 การประชุมซักซ้อมการบริหารจัดการขยะมูลฝอย.....	60
ภาพที่ 2.8 การกำหนดมาตรการ 2 เหลือง 1 แดง.....	60
ภาพที่ 2.9 จัดทำแผ่นป้ายประกาศมาตรการและติดตั้งประชาสัมพันธ์ตามจุดต่างๆ.....	61
ภาพที่ 2.10 การประชาสัมพันธ์ประกาศเสียงตามสายและประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ.....	61
ภาพที่ 2.11 ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับคัดแยกขยะ ณ วัดในพื้นที่ตำบลท้ายสำเภา.....	62
ภาพที่ 2.12 ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับคัดแยกขยะ ณ โรงเรียนในพื้นที่ตำบลท้ายสำเภา.....	62
ภาพที่ 2.13 ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับคัดแยกขยะ ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ตำบลท้ายสำเภา....	63
ภาพที่ 2.14 ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับคัดแยกขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา.....	63
ภาพที่ 2.15 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ในการจัดเก็บขยะอันตราย.....	64
ภาพที่ 2.16 การลงพื้นที่ออกบริการจัดเก็บขยะอันตราย.....	64
ภาพที่ 2.17 การจัดตั้งธนาคารขยะองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา.....	65
ภาพที่ 2.19 ข้อมูลเปรียบเทียบปริมาณการจัดเก็บขยะมูลฝอย ก่อนและหลัง ประกาศมาตรการดำเนินการรณรงค์คัดแยกขยะตามหลัก 3Rs.....	66
ภาพที่ 2.20 สถิติปริมาณขยะมูลฝอยลดลง.....	66

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ปัญหาขยะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม เพราะเมื่อมีประชากรเพิ่มขึ้นความต้องการในการอุปโภคและบริโภคย่อมตามมา ผลผลิตจากความต้องการเหล่านั้น สิ่งหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ ขยะ ที่มีแนวโน้มจะทวีเพิ่มขึ้นในทุกปีส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดความร่วมมือในการแก้ปัญหาขยะและขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังขาดองค์ความรู้และจิตสำนึกเกี่ยวกับปัญหาและการจัดการขยะ ทุกภาคส่วนจึงไม่ให้ความสำคัญที่จะลดและคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ปริมาณขยะจึงเพิ่มขึ้นทุกปี โดยสถานการณ์ขยะในปี 2560 มีปริมาณขยะเกิดขึ้นทั่วประเทศ ประมาณ 27.40 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2559 ที่มีปริมาณ 27.06 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 1.26 หรือ 120,000 ตัน เป็นผลจากการเพิ่มจำนวนประชากรและการขยายตัวของชุมชนเมือง (กรมควบคุมมลพิษ, 2560)

กระทรวงมหาดไทย ได้มีประกาศ เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอย พ.ศ. 2567 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา ดำเนินการตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยจัดให้มีระบบจัดการและกำจัดมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้ให้ราชการส่วนท้องถิ่นต้องรณรงค์สร้างความรับรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดปริมาณและคัดแยกตามประเภทมูลฝอย เช่น มูลฝอยทั่วไป มูลฝอยอันตราย มูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตราย และมูลฝอยติดเชื้อ โดยทิ้งมูลฝอยลงภาชนะรองรับที่จัดให้อย่างถูกประเภท หรือจัดเก็บโดยใช้ถุงสีแยกประเภทมูลฝอย ทั้งนี้ เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่และมีความรับผิดชอบในการจัดการมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด รวมตลอดทั้งเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ (กระทรวงมหาดไทย, 2567)

องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับนโยบายในการจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและแยกประเภทของขยะรีไซเคิลได้อย่างถูกต้อง สามารถกำจัดขยะได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสมกับขยะแต่ละประเภท มีกระบวนการและวิธีการจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมกับขยะที่สามารถหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่หรือเปลี่ยนสภาพให้เป็นเงิน และเป็นการสร้างความมีระเบียบวินัยและความเคยชินในการคัดแยกขยะ ก่อให้เกิดกระบวนการจัดการในการทำงานเป็นหมู่คณะและการบูรณาการจากทุกภาคส่วน ซึ่งขยะเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อสุขภาพ

ของประชาชนในพื้นที่ และยังพบว่า ปริมาณขยะเพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2565 ประมาณ 498,000 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2566 เป็น 546,000 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 9.6 (องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา, 2566)

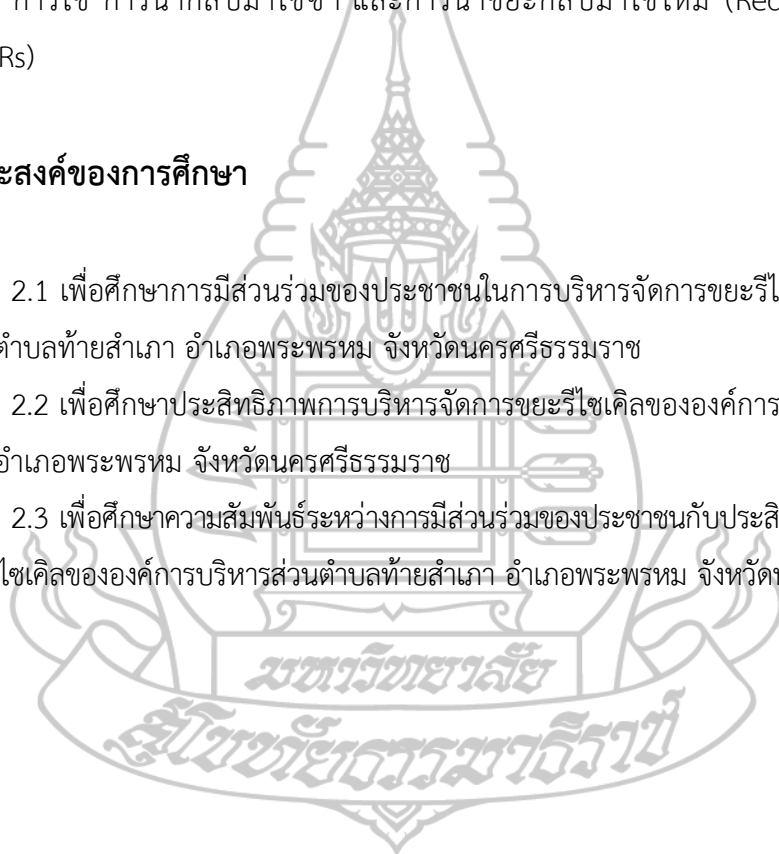
จากปัญหาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติเพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า สามารถช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลง ด้วยการลด การใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Reduce Reuse and Recycle: 3Rs)

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

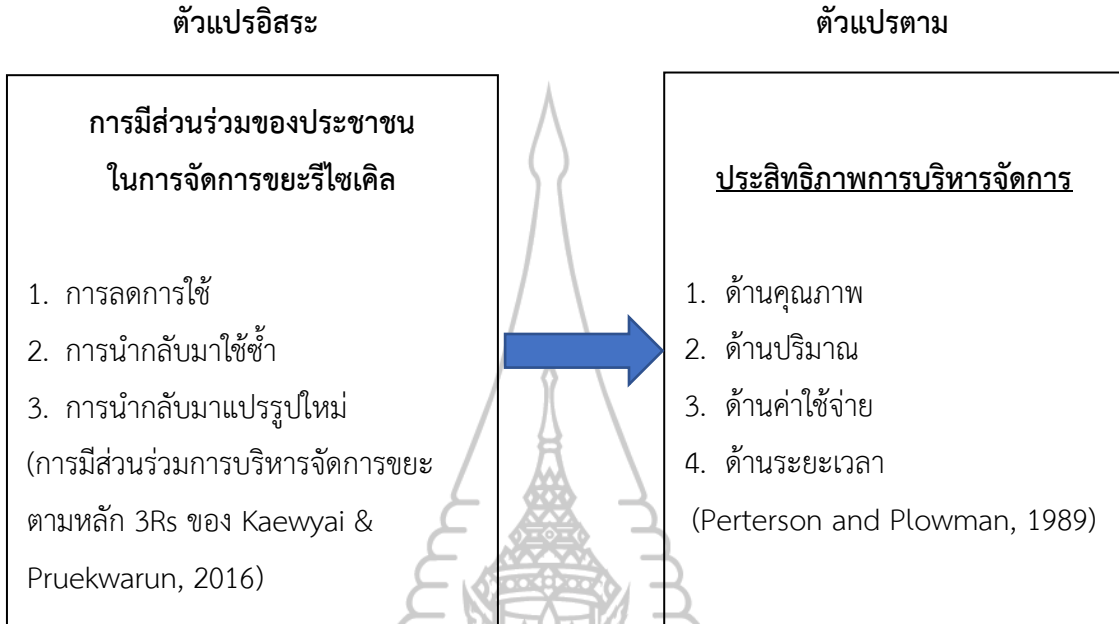
2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

4. สมมติฐานของการศึกษา

4.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก

4.2 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก

4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช

5. ขอบเขตของการศึกษา

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังนี้

5.1.1 ตัวแปรอิสระ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะรีไซเคิล ประกอบด้วย การลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำกลับมาแปรรูปใหม่

5.1.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ด้านคุณภาพ ด้านปริมาณ ด้านค่าใช้จ่าย และด้านระยะเวลา

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

5.3 ขอบเขตด้านประชากร คือ หัวหน้าครัวเรือน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 432 คน

5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนเมษายน-สิงหาคม พ.ศ. 2567

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะรีไซเคิล หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า สามารถช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลง ด้วยการลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Reduce Reuse and Recycle: 3Rs) โดยเริ่มต้นที่การใช้ให้น้อยลง ลดการใช้วัสดุ ผลิตภัณฑ์ ที่ก่อให้เกิดขยะเพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (Reduce) การนำวัสดุ ผลิตภัณฑ์ที่ยังสามารถใช้งานได้กลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำวัสดุ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานแล้วมาแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือ รีไซเคิล (Recycle)

การบริหารจัดการขยะตามหลัก 3Rs

การจัดการของเสียตามหลัก 3Rs คือ การจัดการของเสียที่ให้ความสำคัญในการลดการเกิดของเสียให้เหลือน้อยที่สุดเป็นลำดับแรก โดยมุ่งเน้นการใช้วัสดุติดิบ หรือทรัพยากรการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมาเมื่อเกิดของเสียแล้วต้องพยายามหาแนวทางเพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำหรือใช้ใหม่ให้ได้มากที่สุด

โดยพิจารณาถึงศักยภาพการใช้ประโยชน์ของของเสียแต่ละประเภท และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตามหลักการของ 3Rs แล้วมีขั้นตอน ดังนี้

1. ลดการใช้ (Reduce) หมายถึง การลดปริมาณการใช้ลงโดยใช้เท่าที่จำเป็นหลีกเลี่ยงการใช้ฟุ่มเฟือย เพื่อลดการสูญเปล่าและลดปริมาณขยะให้มากที่สุด มีวิธีการดังนี้

1.1 หลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธการใช้สิ่งของบรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะ (Refuse) ไม่ใช้การใช้บรรจุภัณฑ์อย่างฟุ่มเฟือย รวมทั้งขยะที่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กล่องโฟม ถุงพลาสติก หรือขยะ มีพิษอื่น ๆ ไม่ใช่สินค้า และผลิตภัณฑ์ที่มีบรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มไว้หลายชั้น

1.2 ใช้สินค้าที่ส่งคืนบรรจุภัณฑ์กลับสู่ผู้ผลิตได้ (Return) เลือกซื้อสินค้าหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีระบบมัดจำคืนเงิน เช่น ขวดเครื่องดื่มประเภทต่าง ๆ เลือกซื้อสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เช่น โปสการ์ด เลือกซื้อสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ ผู้ผลิตเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์หลังจากการบริโภคของประชาชน

2. ใช้ซ้ำ (Reuse) หมายถึง การนำของเสีย บรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้อีกโดยไม่ผ่านการแปรรูปหรือแปรสภาพ เป็นหนึ่งในแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า การใช้ซ้ำ เป็นการที่เรานำสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้งานไปแล้ว และยังสามารถใช้งานได้กลับมาใช้อีก เป็นการลดการใช้ทรัพยากรใหม่ รวมทั้งเป็นการลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นอีกด้วย

3. นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) หมายถึง การนำขยะรีไซเคิล นำของเสีย บรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ มาแปรรูปเป็นวัตถุดิบในการผลิต หรือผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นการนำวัสดุต่าง ๆ อย่างเช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก เหล็ก และอะลูมิเนียมมาหลอมเป็นขี้เถ้าเทียม การนำกล่องเครื่องดื่ม UHT มาแปรรูปเป็นตะกร้า การนำกระดาษมาเป็นกล่องทิชชู การนำขวดพลาสติกใส (PET) มาแปรรูปเป็นเส้น เป็นต้น การนำกลับมาใช้ใหม่ นอกจากจะเป็นการลดปริมาณขยะแล้ว ยังเป็นการลดการใช้พลังงาน และลดมลพิษที่เกิดกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถทำได้โดย

3.1 คัดแยกขยะรีไซเคิลแต่ละประเภท เพื่อให้ง่ายต่อการรีไซเคิล

3.2 นำไปขาย หรือบริจาคหรือนำเข้าธนาคารขยะ เพื่อเข้าสู่กระบวนการของการนำกลับไปใช้ใหม่

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการจัดการขยะรีไซเคิล เป็นผลลัพธ์ให้เกิดด้านคุณภาพ ด้านปริมาณ ด้านค่าใช้จ่าย และด้านระยะเวลา เป็นการลดต้นทุนในการผลิต และความหมายอย่างกว้าง หมายถึง คุณภาพของการมีประสิทธิภาพ (quality of effectiveness) และความสามารถในการผลิต (competence and capability) และในการดำเนินงานทางด้านธุรกิจจะถือว่ามีประสิทธิภาพสูงสุด ก็เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด เพื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้น

แนวความคิดของคำว่า ประสิทธิภาพในด้านธุรกิจมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ต้นทุน (cost) คุณภาพ (quality) ปริมาณ (quantity) และวิธีการ (method) ในการผลิต

ประสิทธิภาพในระบบราชการมีความหมายรวมถึง ผลผลิตภาพ และประสิทธิภาพ โดยประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา คือ

1. ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนของการผลิต (input) ได้แก่ การใช้ทรัพยากร การบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด
2. ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการการบริหาร (process) ได้แก่ การทำงานที่ถูกต้อง ได้ มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม
3. ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์ ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทันทเวลา ผู้ปฏิบัติงาน มีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานและบริการเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ

ด้านคุณภาพ หมายถึง การกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล อย่างชัดเจน มีการกำหนดคู่มือในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลแจกให้ประชาชนและผู้บริหารมีส่วนร่วมช่วยอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล เพื่อให้เกิดความราบรื่น

ด้านปริมาณ หมายถึง การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยได้อย่างชัดเจน ช่วยลดจำนวนของพนักงานและเจ้าหน้าที่ในการจัดการขยะได้ ลดปริมาณของโรงเก็บขยะ และพื้นที่ในการจัดการขยะได้ และสามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ที่ทำให้เกิดภาวะเรือนกระจก

ด้านค่าใช้จ่าย หมายถึง การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการจัดการขยะรีไซเคิลได้อย่างเพียงพอและมีความเหมาะสม และสามารถใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการจัดการขยะรีไซเคิลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยประหยัดงบประมาณในการกำจัดขยะที่มีราคาสูงและลดต้นทุนด้านกระบวนการกำจัดได้

ด้านระยะเวลา หมายถึง การกำหนดขั้นตอนในการทำงานเพื่อลดขั้นตอน และระยะเวลาในการจัดการขยะรีไซเคิล ลดระยะเวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ลดระยะเวลาในการเผาหรือทำลายขยะและลดระยะเวลาในการฝังกลบขยะ

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

7.1 เพื่อทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

7.2 เพื่อนำไปกำหนดมาตรการ การส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

7.3 เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้ศึกษาได้ ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะ
5. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

1.1 ความหมายของประสิทธิภาพ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน

ทิพาวดี เมฆสุวรรณ (2538) ชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพในระบบราชการมีความหมายรวมถึง ผลผลิตภาพและประสิทธิภาพ โดยประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา คือ

1. ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนของการผลิต (input) ได้แก่ การใช้ทรัพยากร การบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอย่างประหยัดคุ้มค่าและเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด
2. ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการการบริหาร (process) ได้แก่ การทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม
3. ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพ เกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทันทเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานและบริการเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ

คทาวัธ พรหมายน (2545) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานทางด้านธุรกิจ ในความหมายอย่างแคบว่า หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต และความหมายอย่างกว้าง หมายถึง คุณภาพของการมีประสิทธิภาพ (quality of effectiveness) และความสามารถในการผลิต (competence and capability) และในการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่ามีประสิทธิภาพสูงสุด ก็เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด เพื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้น แนวความคิดของคำว่า ประสิทธิภาพในด้านธุรกิจมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ต้นทุน (cost) คุณภาพ (quality) ปริมาณ (quantity) และวิธีการ (method) ในการผลิต

1.2 ความสำคัญของประสิทธิภาพ

การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน เป็นการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความสามารถ และทักษะในการทำงานของตนเองหรือผู้อื่นให้ดีขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งองค์ประกอบการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กร โดยผู้เขียนยกตัวอย่างแนวคิดของนักวิชาการมีดังนี้

ปีเตอร์สัน (Perterson) และ โพลแมน (Plowman) (1989) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของประสิทธิภาพการทำงาน ไว้ดังนี้คือ

1. คุณภาพของงาน (Quality) จะต้องมีคุณภาพสูงคือ ผู้ผลิตและผู้ใช้ได้ประโยชน์คุ้มค่าและมีความพึงพอใจ
2. ปริมาณ (Quantity) งานที่เกิดขึ้นต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน
3. เวลา (Time) คือ เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้อง เหมาะสมกับหลักการและทันสมัย
4. ค่าใช้จ่าย (Cost) เป็นในการดำเนินการทั้งหมดจะต้องเหมาะสมกับงานและวิธีการ คือจะต้องลงทุนน้อยและได้ผลกำไรมากที่สุด

จิตติมา อัครธิตีพงศ์ (2556) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการทำงานในองค์กรเป็นหัวใจสำคัญในการนำองค์กรไปสู่การบรรลุผลความสำเร็จของการดำเนินงาน องค์กรจะมีผลผลิตเป็นที่น่าพอใจทั้งในด้านการผลิต การบริการ มีความเจริญก้าวหน้า และสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าและบุคลากรองค์กร ซึ่งองค์ประกอบการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานที่สำคัญ มีดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมนอกองค์กร ได้แก่ ตลาดความต้องการของลูกค้า สภาพเศรษฐกิจของสังคมและประเทศ เช่น ภาวะเงินเฟ้อ สภาพคล่องทางการเงินการธนาคาร กำลังการซื้อของลูกค้า ความเปลี่ยนแปลงของสังคม

2. สิ่งแวดล้อมในองค์กร ได้แก่ นโยบาย วิสัยทัศน์ และปรัชญาขององค์กรที่กำหนดทิศทางการดำเนินงาน วัฒนธรรมองค์กร และการจัดบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมการทำงานของบุคลากร

3. ปัจจัยขององค์กร ได้แก่ สภาพความพร้อมขององค์กรในด้านที่ดิน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ เงินทุน เทคโนโลยี และศักยภาพของบุคคล

ด้านบุคลากรหรือบุคคล ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร บุคคลต้องมีประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้นองค์ประกอบด้านตัวบุคคลที่จะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน ได้แก่ ปรัชญาและอุดมการณ์ บุคลิกภาพ ความต้องการ ค่านิยม เป้าประสงค์ของชีวิตและการทำงาน การสำรวจตนเอง ความสามารถในการพิชิตอุปสรรคในการทำงาน และการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

4. กระบวนการขององค์กร เป็นองค์ประกอบสำคัญลำดับสองต่อจากองค์ประกอบด้านบุคคล กระบวนการที่สำคัญขององค์กร คือ การดำเนินงานทั้งหมดที่จะทำให้เกิดการผลิต และการบริการที่น่าพอใจ ขอบข่ายของกระบวนการขององค์กรที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร ได้แก่ การจัดโครงสร้างงานขององค์กร การวางแผน การจัดองค์กรในด้านบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การควบคุมคุณภาพการทำงาน และการพัฒนาองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

1.3 วิธีการวัดประสิทธิภาพ

จอห์น มิลเลท (John D. Millet, 1954) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพไว้ดังนี้ ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มวลมนุษย์และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติตามนั้นด้วย ซึ่งอาจเขียนเป็นสูตร ดังนี้

$$E = (O - I) + S$$

E = Efficiency คือ ประสิทธิภาพของงาน

O = Output คือ ผลผลิตหรือผลงานที่ได้รับออกมา

I = Input คือ ปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรในการบริหารที่ใช่ไป

S = Satisfaction คือ ความพึงพอใจในผลงานที่ออกมา

เฮอริช ไชมอน (Herbert A. Simon, 1990) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพไว้ดังนี้ ทรรศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพคล้ายคลึงกับ Millet คือ ถ้าจะพิจารณาวางงานใดจะมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ใหญ่จากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ที่ได้รับออกมา ดังนั้น ตามทรรศนะนี้ ประสิทธิภาพจึงเท่ากับผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้า และถ้าเป็น การบริหารราชการและองค์กรก็บวกกับความพึงพอใจ ของผู้รับบริการ (Satisfaction) เข้าไปด้วย

ประสงค์ ตระกูลแสงเงิน (2550) ได้กล่าวว่า เทคนิคการประเมินผลการทำงานของพนักงานบุคคล แบ่งได้ 7 ด้าน ดังนี้คือ

1. ปริมาณงาน (Quantity of Work) คือ การกำหนดความมากน้อยเกี่ยวกับจำนวนเป็นมาตรฐานในการมอบหมายงานให้การทำงานแก่พนักงานเป็นรายบุคคล โดยมีตัวชี้วัดปริมาณงานที่ประสบผลสำเร็จตลอดระยะเวลาที่แน่นอนได้ อาจวัดผลสำเร็จเกี่ยวกับงานตรงเวลา ความมีประสิทธิภาพต่าง ๆ การตรวจสอบผลงานเกี่ยวกับพนักงาน จะช่วยให้ผู้บังคับบัญชาทราบว่าเขาบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดีเพียงใด
2. คุณภาพงาน (Quality of Work) เป็นคุณภาพเกี่ยวกับผลงาน กล่าวคือ มีความถูกต้อง ความครบถ้วน ประณีต ทันเวลาและเป็นที่พึงพอใจจากผลงานที่สำเร็จจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ความรู้เกี่ยวกับงาน (Job Knowledge) คือ ผู้ทำงานมีความรู้ ความเข้าใจชัดเจนในคู่มือวิธีปฏิบัติงาน รวมถึงการนำทักษะ และเทคนิคต่าง ๆ ที่จำเป็นมาประยุกต์ใช้กับงานเกี่ยวกับตนเองและงานที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี
4. คุณภาพเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว (Quality of Personal) คือ พฤติกรรมเกี่ยวกับบุคคลที่แสดงออกทางบุคลิกภาพการแต่งกาย กิริยาท่าทาง การใช้วาจาที่เหมาะสม การให้ความช่วยเหลืองานสังคม และความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานทั้งต่อตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อองค์กร
5. ความร่วมมือกับผู้อื่น (Cooperativeness) คือ การที่ผู้ทำงานมีความสามารถและเต็มใจทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานให้ความช่วยเหลือระหว่างกัน มีความสนิทสนมกับเพื่อนร่วมงาน มีความสามัคคีทั้งกับผู้บังคับบัญชาและลูกน้อง เพื่อการมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน
6. มีความน่าไว้วางใจ (Dependability) คือ การที่ผู้ทำงานมีความน่าไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาและเกี่ยวกับองค์กร โดยมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ละเอียดถี่ถ้วน ความแม่นยำ ไว้วางใจได้ในเรื่องเวลา และเรื่องอื่น ๆ
7. มีความคิดริเริ่ม (Creativity) คือ การที่ผู้ทำงานมีความกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้ทั้งในงานที่ทำอยู่ และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง กล้าที่จะเริ่มต้นงานได้ด้วยตนเอง และไม่กลัวที่จะดำเนินการด้วยตนเองคนเดียว แก้ไขปัญหาด้วยเหตุและผล

1.4 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ

Certo, Samuel C. (2000) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร องค์กรจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะโครงสร้างที่เหมาะสม โดยจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยย่อยที่สำคัญ ได้แก่

1.1 ปัจจัยด้านนโยบายที่ครอบคลุมถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรทั้งระยะสั้นและระยะยาว การกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และการดำเนินงาน เป็นต้น

1.2 ปัจจัยด้านการบริหารและการจัดการที่ครอบคลุมถึงการจัดโครงสร้างเกี่ยวกับงานใหม่ ความซับซ้อน ความเป็นทางการ การรวมศูนย์หรือกระจายอำนาจ การจัดสายงาน การบังคับบัญชา การจัดกลุ่มงาน การจัดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มงาน การวางแผน การสั่งการ การควบคุม การทำงาน การจัดสรรทรัพยากร การติดตามกำกับดูแล และการประเมินผลการทำงาน

2. ปัจจัยด้านบุคคล เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดเพราะบุคคลคือ หมู่คณะที่รวมตัวกันเป็นองค์กร มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีบทบาทในการทำงาน หรือดำเนินงานต่าง ๆ สัมพันธ์กัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้นบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ตามโครงสร้างงานในองค์กร ครอบคลุมบุคคลระดับสูง กลาง และล่าง รวมถึงบุคคลในระดับการทำงานทั้งหมด ซึ่งประสิทธิภาพขององค์กรจะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและคุณสมบัติที่พึงปรารถนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ จำนวนบุคลากรในแต่ละกลุ่มงาน ความรู้ความสามารถพื้นฐาน ความรู้ความสามารถที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ ความเป็นผู้นำ ทักษะการสื่อสาร ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านการบริหารจัดการ เจตคติ ค่านิยมที่พึงปรารถนา ความสามารถในการพัฒนาคน พัฒนางาน และการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนการดำเนินงานขององค์กร

3. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบการบริหาร การใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยในกระบวนการผลิต การควบคุมและการตรวจสอบคุณภาพ การจัดทำระบบข้อมูลการเชื่อมโยงการตลาด การบริการ เพื่อการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สู่สังคมฐานันท์ สุทธิคุณชัวร์ (2543) ได้เสนอแนวคิดในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐโดยศึกษาการปรับปรุงระบบราชการของต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จได้ ดังนี้

3.1 ต้องกำหนดแนวทางและเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน หมายถึงมุ่งการทำงานที่มีประสิทธิผล ยึดถือผลสำเร็จ หรือผลสัมฤทธิ์ของงาน (results) เป็นหลักในการดำเนินงานโดยมุ่งที่ผลลัพธ์ (outcome) โดยมีการประเมินผล และวัดผลสำเร็จของงานอย่างเป็นรูปธรรมสามารถตอบสนองและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าผู้มารับบริการ ปรับปรุงโครงสร้าง และระบบงานเพื่อยุบเลิกงานที่ซ้ำซ้อน โดยสร้างสรรค์กระบวนการทำงานใหม่ ลดขนาดกำลังคน เพื่อลดค่าใช้จ่ายขององค์กร ด้านบุคลากรมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจจากระดับบนสู่ระดับเจ้าหน้าที่

3.2 ระบบการบริหารงานที่จะยึดผลสำเร็จของงาน และผลลัพธ์ขององค์การเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการ รวมทั้งใช้มาตรการจูงใจและให้รางวัลตอบแทนแก่องค์กรที่ประสบความสำเร็จ

สมพงษ์ เกษมสิน (2545) ได้กล่าวถึง แนวคิดของ Harring Emerson ที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพในหนังสือ "The Twelve Principles of Efficiency" ซึ่งได้รับการยกย่องและกล่าวขานกันมาก หลัก 12 ประการ มีดังนี้

1. ทำความเข้าใจและกำหนดแนวคิดในการทำงานให้กระจ่าง
2. ใช้หลักสามัญสำนึกในการพิจารณาความน่าจะเป็นไปได้ของงาน
3. คำปรึกษาแนะนำต้องสมบูรณ์และถูกต้อง
4. รักษาระเบียบวินัยในการทำงาน
5. ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม
6. การทำงานต้องเชื่อถือได้มีความฉับพลัน มีสมรรถภาพและมีการลงทะเลียนไว้เป็น

หลักฐาน

7. งานควรมีลักษณะแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงานอย่างทั่วถึง
8. งานเสร็จทันเวลา
9. ผลงานได้มาตรฐาน
10. การดำเนินงานสามารถยึดเป็นมาตรฐานได้
11. กำหนดมาตรฐานที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสอนงานได้
12. ให้บำเหน็จแก่งานที่ดี

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

2.1 ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหารและการจัดการ มีความหมายใกล้เคียงกัน แต่ใช้ในบริบทต่างกัน กล่าวคือ การบริหาร (Administration) ใช้ในแวดวงของภาครัฐ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2534)

การจัดการ (Management) ใช้ในเอกชน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ โดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหาร (เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2556)

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534) กล่าวว่า การบริหารจัดการเกี่ยวข้องกับหลักการกว้างๆ 5 ประการ คือ

1. มีบุคคลตั้งแต่ 2 ขึ้นไป
  2. กลุ่มบุคคลดังกล่าวร่วมมือกัน
  3. ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างด้วยความประสานสัมพันธ์และมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์
  4. รู้จักใช้ทรัพยากรบุคคล ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
  5. ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน
- โดย 5 วัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ช่วยกันกำหนดขึ้นโดยทุกคนรับรู้และเห็นด้วยตรงกัน

Peter F Drucker (1954) ประมาจารย์ด้านการจัดการได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การบริหาร คือ การทำให้งานต่าง ๆ ขององค์การสำเร็จได้โดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ (Management is Getting Things done Through Other People)

Ernest , Dale. (1968, p. 43); Harold , Koontz and Cyril (1972) ให้คำจำกัดความของคำว่า การบริหารหรือการจัดการไว้สอดคล้องกันว่า การบริหารหรือการจัดการ หมายถึง การดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ ซึ่งนับว่าเป็นอุปกรณ์ของการจัดการนั้น ๆ รวมถึงกระบวนการจัดหน่วยงานและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542) และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2542) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

สมคิด บางโม (2545) ให้ความเห็นว่า การจัดการ คือ ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานขององค์การที่ต้องมีคนตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยนำปัจจัยทางการบริหารจัดการ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการมาใช้อย่างเป็นกระบวนการโดยผ่านหน้าที่หลัก คือ การวางแผน การจัดองค์การ การเป็นผู้นำ และการควบคุมให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ความสำคัญของการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการเป็นกระบวนการทางสังคมที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ที่เป็นกระบวนการทางสังคมก็เพราะการกระทำเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้ว

เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เป็นกระบวนการของการวางแผน การจัดการ การนำและการควบคุม การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การ (Schermerhorn, 1999 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545)

ทรัพยากร ประกอบด้วย มนุษย์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนทรัพยากรข้อมูลขององค์การ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545) เพื่อกำหนดและทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในสภาพแวดล้อมที่ผันแปรตลอดเวลา การบริหารจัดการจึงเป็นกระบวนการของการรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดเพื่อไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยผู้บริหารเป็นผู้ชี้แนะทรัพยากรมนุษย์ไปสู่การใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรอื่นที่ไม่ใช่มนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการนำทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรอื่น ๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายร่วมกันขององค์การ การบริหารจัดการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นศาสตร์ (Science) เพราะเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสืบค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์ มีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล มีการตั้งสมมติฐาน และทดสอบสมมติฐาน เป็นศิลป์ (Art) เพราะบุคคลต้องทักษะและความรู้ทางการบริหารที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดี จากการฝึกฝนร่วมกันกับบุคคลอื่นเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้ (จิโรจน์ สารรัตน์, 2545)

การบริหารจึงเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ กระบวนการ และปัจจัยที่ช่วยให้มนุษย์สามารถดำเนินงานของหน่วยงาน องค์การ สังคมและประเทศชาติอย่างมีระบบระเบียบ เพื่อให้พัฒนาไปตามแนวทางที่กลุ่มชนนั้นมีความประสงค์ ผ่านกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เพื่อความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าของสังคม (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2534)

ความมีประสิทธิภาพทางการบริหารจัดการ หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้ความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ในองค์การให้บังเกิดผลตามเป้าหมายที่กำหนด โดยใช้ทรัพยากรบริหารในจำนวนที่น้อยกว่าผลผลิตที่ได้ เป็นการตัดสินใจอย่างถูกต้องและการดำเนินงานโดยใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมกับผลผลิตได้ตามเป้าหมายที่ต้องการหรือสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผลสำเร็จของการบริหารจึงต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน (Griffin, 1997 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545)

การมีประสิทธิภาพ จึงวัดจากทรัพยากรที่ใช้ (Input) กับผลผลิต (Output) ที่ได้ ถ้าได้ผลผลิตมาโดยใช้ทรัพยากรที่น้อยหรือประหยัดสุด ก็ถือว่ามีประสิทธิภาพ ส่วนประสิทธิผลวัดจากความสามารถในการบรรลุเป้าหมายขององค์การซึ่งมักเป็นในระยะยาว บางครั้งการปฏิบัติอาจมีประสิทธิภาพแต่ไม่มีประสิทธิผล หากองค์การใดสามารถบรรลุทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล แสดงว่าองค์การนั้นมีผลิตภาพสูง (High productivity) (รอบบิ้นส์ สตีเฟน พี และเคาล์เตอร์ มารี, 2546) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงเป็นดัชนีที่ใช้วัดความสำเร็จขององค์การว่าเลือกเป้าหมายที่เหมาะสมและบรรลุเป้าหมายนั้นได้ด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าหรือไม่ ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องคำนึงถึงความพยายาม

ทั้งสองสิ่งเพื่อจะบรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ ซึ่งบ่อยครั้งพบว่าองค์กรบางแห่งจะคำนึงถึงการใช้ทรัพยากร โดยมีการวางแผนและกำหนดการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรการบริหารที่สำคัญ ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ (Management) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า 4 M's (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545) 4 M's ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการบริหาร เพราะการบริหารประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพ มีปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุน การดำเนินการเพียงพอ ต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของแผนงานและโครงการ และต้องมีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (วินัย สมมิตร, 2527)

ในด้านการศึกษาก็ต้องใช้ทรัพยากรการบริหาร (4 M's) เช่นเดียวกับงานหรือธุรกิจด้านอื่น ๆ แต่มีขอบเขตกว้างกว่า และซับซ้อนมากที่สุดในบรรดาธุรกิจทั้งหลาย กล่าวคือ (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2534)

Management ระบบบริหารที่มีความซับซ้อนมากกว่าระบบบริหารใด ๆ

Man Power ใช้กำลังคนมากกว่าหน่วยงานประเภทอื่น ถ้าเอาครูของทุกระดับ การศึกษามารวมเข้าด้วยกัน จะมีบุคลากรมากกว่าหน่วยงานใด ๆ หรือในเชิงวุฒิ ความต้องการบุคคลที่มีส่วนในการดำเนินการศึกษาก็เห็นว่าเป็นบุคลากรที่มีวุฒิโดยเฉลี่ยสูงสุด

Money ในด้านงบประมาณ เมื่อเอางบประมาณการศึกษาของทุกระดับมารวมกันเข้าแล้วก็จะเห็นหน่วยงานที่ใช้งบประมาณสูงสุด (โดยถ้าหากให้คิดรวมถึงค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่ผู้ปกครอง หรือนักศึกษาต้องเสีย)

Material วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการดำเนินการ เช่นเดียวกัน ถ้าจะคิดเพียงค่าปลูกสร้างอาคาร สถานศึกษาของทุกฝ่ายที่ข้องกับการศึกษามารวมกันก็จะเห็นได้ว่าเป็นเงินค่าก่อสร้างที่สูงที่สุดในบรรดาค่าก่อสร้างของรัฐที่ได้ลงทุนในรอบปี นำ 4 M's มาบวกเข้าด้วยกันก็จะเห็นว่า การจัดการศึกษานั้นเป็นธุรกิจที่มีขอบข่ายกว้างขวาง ต้องการระบบบริหารที่ดีที่สุด กำลังคนมากที่สุด กำลังเงินและวัสดุมากที่สุด ทุกองค์การ รวมถึงองค์การทางการศึกษาจึงต้องบริหารจัดการทรัพยากรการบริหาร (4 M's) ให้เกิดประโยชน์ ตามจุดมุ่งหมายขององค์การ มีการพัฒนาการบริหารจัดการอยู่เสมอและต่อเนื่อง เพื่อองค์การสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพผลตามศักยภาพขององค์การ

การจัดการและทรัพยากรขององค์การ (Management and organizational resources)

การจัดการต้องระมัดระวังในเรื่องของสถานะและการใช้ทรัพยากรขององค์การ ซึ่งก็คือทรัพย์สินที่มีอยู่เพื่อการปฏิบัติการในช่วงเวลาของกระบวนการผลิต ซึ่งทรัพย์สินที่ว่านี้ได้แก่ (ชัยเสกสรรค์ พรหมศรี, 2551)

มนุษย์ คือ บุคคลที่ทำงานให้แก่องค์กร ทักษะและความรู้ที่เขามีต่อระบบงาน มีคุณค่าต่อผู้บริหาร

เงินทุน คือ จำนวนเงินที่ผู้จัดการใช้ในการซื้อสินค้าและบริการสำหรับองค์กร

วัตถุดิบ คือ ส่วนประกอบที่ได้รับเพื่อนำไปใช้โดยตรงในกระบวนการผลิตสินค้า เช่น พาราเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตยางรถยนต์ ซึ่งบริษัทผลิตยางต้องซื้อด้วยเงินและใช้โดยตรงเพื่อการผลิตยางต้องซื้อด้วยเงินและใช้โดยตรงเพื่อการผลิตยาง

ทุนทางทรัพยากร คือ เครื่องจักรที่องค์กรใช้ในระหว่างกระบวนการผลิต เครื่องจักรที่ทันสมัยเป็นปัจจัยหลักต่อการคงสภาพหรือรักษาระดับการผลิตที่พึงปรารถนาไว้ในองค์กร ปราศจากเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพระยะห่างระหว่างองค์กรและคู่แข่งก็จะมากขึ้น

ความมีประสิทธิภาพทางการจัดการ (Managerial efficiency) หมายถึง ส่วนของทรัพยากรทั้งหมดขององค์กรที่สนับสนุนผลผลิตระหว่างกระบวนการผลิต ถ้ามีสัดส่วนสูง หมายความว่า ประสิทธิภาพของผู้จัดการในการใช้ทรัพยากรมีมาก ทรัพยากรขององค์กรไม่ได้หมายถึง เพียงแต่ วัตถุดิบที่ใช้ในกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการเท่านั้น แต่รวมถึงความพยายามของบุคคลในองค์กรด้วย

แนวคิดเรื่องความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลทางการจัดการมีความสัมพันธ์ การพิจารณาว่าผู้บริหารมีประสิทธิภาพน้อยเพียงใดให้ดูว่าองค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้ในระดับใด ถ้าองค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้ต่ำ แสดงว่าผู้บริหารมีประสิทธิภาพในการจัดการต่ำ อาจเป็น เพราะว่ามีการใช้ทรัพยากรในกระบวนการผลิตอย่างไม่มีประสิทธิผลเพียงพอ

2.3 แนวคิดของการบริหารจัดการ

Frederick W. Taylor ซึ่งเป็นวิศวกรชาวอเมริกันและได้เขียนหนังสือชื่อ The Principles of Scientific Management ในปี ค.ศ. 1911 เขาได้ทำการศึกษาเวลาและการเคลื่อนไหว (Time and Motion Study) ในการทำงานของคนงาน โดยมีการแบ่งการทำงานออกเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อที่จะให้แต่ละกลุ่มแข่งขันทำงาน ซึ่งกลุ่มที่ทำงานโดยให้เวลาและขั้นตอนในการทำงาน น้อยที่สุดและงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด ก็จะถือว่ากลุ่มงานนั้น คือ มาตรฐานที่กลุ่มงานอื่น ๆ จะต้องเอาเป็นแบบอย่าง และจากผลการศึกษาของเขาได้เสนอถึงหลักการ "The One Best Way" ซึ่งหมายถึง ในการปฏิบัติงานนั้น จะมีหนทางที่ดีที่สุดอยู่หนทางหนึ่งที่จะทำ ให้งานบรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด เพราะฉะนั้นแล้วในการปฏิบัติงานจะต้อง แสวงหาหนทางนั้นให้พบ นอกจากนี้แล้วในการปฏิบัติงานจะต้องมีการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization & Division of Work) การจ่ายค่าตอบแทนแบบรายชิ้น (Price Rote System) และจะต้องใช้คนให้ตรงกับงาน (Put the Right Man on the Right job)

หลักการบริหาร (Administrative Principles) นักวิชาการที่นำเสนอหลักการบริหารมีอยู่หลายท่าน จึงขอนำเสนอเฉพาะในทัศนะของ Henri Fayol และ Luther H. Gulick and Lyndall Unwick ดังนี้

Henri Fayol อุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศส ได้รวบรวมความรู้ ความชำนาญในอดีตเขียนเป็นหนังสือที่ชื่อ Administration Industrially et General ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1916 (ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษชื่อ Industrial and General Management (1930) ซึ่งหลักการบริหารตามแนวคิดของ Fayol มีอยู่ 5 ประการ คือ POCCC

1. P = Plan (การวางแผน) หมายถึง การวางแผนทางการดำเนินงานไว้สำหรับอนาคต โดยมุ่งในอันที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

2. O = Organize (การจัดองค์การ) หมายถึง การจัดโครงสร้างองค์การ ด้วยการกำหนดตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนสายการบังคับบัญชาไว้อย่างชัดเจน

3. C = Command (การสั่งการ) หมายถึง การกำหนดภารกิจต่าง ๆ และสั่งงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชานำไปปฏิบัติ

4. C = Coordinate (การประสานงาน) หมายถึง การประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในทางการบริหาร

5. C = Control (การควบคุม) หมายถึง การตรวจสอบและควบคุมการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปตามนโยบายและคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย

Fayol มองว่าหลักการบริหารทั้ง 5 ประการนี้ เป็นกระบวนการที่สามารถเรียนรู้กันได้และองค์การ ทุกแห่งต่างก็ต้องใช้หลักการดังกล่าวในการบริหารเหมือนกัน Fayol จึงได้คิดสร้างหลักการบริหารที่เรียกว่า "หลักการทั่วไป" ของการบริหารขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารองค์การอันประกอบด้วยหลัก 14 ข้อ คือ

1. การแบ่งงานกันทำ (Division of Work)
2. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority & Responsibility)
3. เอกภาพในการสั่งการ (Unity of Command)
4. เอกภาพในการอำนวยการ (Unity of Direction)
5. การรวมอำนาจ (Centralization of Authority)
6. สายการบังคับบัญชา (Scalar Chain or Hierarchy)
7. วินัย (Discipline)
8. ระเบียบบังคับ (Order)
9. เน้นผลประโยชน์ขององค์การ (Organization Advantage)
10. เน้นความเสมอภาค (Equity of Tenure)

11. ความมั่นคง (Security of Tenure)
12. องค์กรต้องสนับสนุนการสร้างสรรค์ของบุคคล (Organization must Support Personnel Creation)
13. มีแรงร่วมใจ (Esprit de corps) และ
14. การจ่ายค่าตอบแทนที่พึงพอใจ (Compensation Satisfaction)

จากหลักทั่วไปของการบริหารทั้ง 14 ข้อ ข้างต้นนั้น มีอยู่หลักการหนึ่งที่ Fayol ให้ความสำคัญมากที่สุดก็คือ เรื่องของเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) เพื่อที่จะสามารถสั่งการและควบคุมการปฏิบัติงานให้เกิดผลที่ดี ซึ่งจากหลักการบริหารของ Fayol จะเห็นได้ว่าเน้นให้ความสำคัญกับผู้บังคับบัญชาชั้นสูงในองค์กร (Top Administrator) และยังคงให้ความสำคัญกับองค์การที่มีลักษณะทางการ ในส่วนของหลักการบริหารของ Luther H. Gulick and Lyndall Urwick นั้น เขาได้เขียนหนังสือที่ชื่อ Papers on the Science of Administration ขึ้นในปี ค.ศ. 1937 ซึ่งมีเนื้อหาสาระสำคัญ กล่าวถึงหน้าที่ของนักบริหารว่าจะต้องมีหน้าที่อะไรบ้างในองค์กร และทั้งสองก็สรุปออกมาว่าหน้าที่ของผู้บริหาร คือ POSDCORB อันประกอบไปด้วย

1. P = Planning (การวางแผน) หมายถึง การกำหนดแนวทางของกิจกรรมที่ต้องการกระทำและวิธีการต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมนั้นให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น การวางแผน จึงเปรียบเสมือนการวางแผนทางการปฏิบัติงานไว้สำหรับอนาคต เพื่อประกันความสำเร็จในงาน โดยจะมีการกำหนดเป็นขั้นตอนที่จะต้องปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน

2. O = Organizing (การจัดองค์การ) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างแห่งอำนาจหน้าที่ หรือโครงสร้างสายการบังคับบัญชาหรือโครงสร้างองค์การ ซึ่งจะมีการจำแนกถึงฝ่ายต่าง ๆ เท่าที่มีอยู่ในองค์กร ตลอดจนจำแนกถึงตำแหน่งงานแต่ละระดับขององค์การและของแต่ละฝ่ายในองค์การ ซึ่งโดยมากนิยมจัดทำไว้ในรูปแผนภาพ

3. S = Staffing (การบริหารด้านบุคลากรและงานสนับสนุน) หมายถึง การบริหารคนในองค์การเพื่อให้ปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ ขององค์การให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนกำหนดและพัฒนาฝ่ายสนับสนุนในองค์การ และรักษาไว้ซึ่งสภาพการทำงานที่ดี

4. D = Directing (การอำนวยการ) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายและแผนที่ได้วางไว้ ตลอดจนดูแล กำกับ ตรวจสอบการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

5. C = Coordinating (การประสานงาน) หมายถึง การประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์การ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างคล่องตัว สัมพันธ์กันและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ขององค์การ

4. R = Reporting (การรายงาน) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานในองค์การให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ทราบว่าผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร ก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด ซึ่งโดยมากแล้วการรายงานที่เป็นทางการมักเป็นแบบลายลักษณ์อักษร

5. B = Budgeting (การงบประมาณ) หมายถึง การวางแผน ตรวจสอบ และควบคุมทางการเงิน เพื่อให้ใช้งบประมาณในการดำเนินงานอย่างประหยัดและได้รับผลงานที่คุ้มค่ากับการลงทุน

2.4 แนวคิดการจัดการเชิงมนุษยสัมพันธ์

ซึ่งจำแนกกลุ่มหรือสำนักที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ สำนักมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) เน้นให้ความสำคัญในเรื่องที่ว่าคนในองค์การต้องการความยอมรับจากผู้อื่น และสำนักมนุษยนิยม (Humanism) เน้นให้ความสำคัญในเรื่องที่ว่าคนต้องบรรลุความพึงพอใจที่จะได้ปฏิบัติงานเต็มศักยภาพ สำหรับแนวคิดทฤษฎีในกลุ่มนี้ อาทิ Hawthorne Experiment Elton Mayo ซึ่งผลการทดลองสามารถสรุปสาระสำคัญได้ คือ

1. เป็นการศึกษาที่เน้นการศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group Relation) ซึ่งพบว่า นอกเหนือจากค่าตอบแทนที่เป็นธรรมแล้ว บุคลากรยังต้องการการยอมรับจากผู้อื่น

2. นอกจากค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงินแล้ว องค์กรจะต้องมีการให้รางวัลและค่าตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Intrinsic Reward) ด้วย เพื่อจูงใจบุคลากร เช่น สวัสดิการ ความก้าวหน้าในงาน เป็นต้น

3. เน้นการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำ (Leadership) และให้ความสำคัญกับระบบการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในองค์การที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication)

นอกจาก Hawthorne Experiment ที่บุกเบิกแนวทางการจัดการเชิงมนุษยสัมพันธ์แล้ว ยังมีทฤษฎีของสำนักมนุษยนิยมอีกหลากหลายแนวคิดทฤษฎี อาทิ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (The Hierarchy of Needs) ของ Abraham H. Maslow ซึ่งจำแนกถึงลำดับขั้นความต้องการของคนออกเป็น 5 ขั้น คือ

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการอาหาร ความต้องการปัจจัยในการดำรงชีวิต เป็นต้น

2. ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Security Needs or Safety Needs) เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีงานทำ เป็นต้น

3. ความต้องการด้านสังคม (Social Needs or Love Needs) เช่น ความต้องการความรัก การยอมรับจากสังคมและผู้อื่น เป็นต้น

4. ความต้องการบรรลุเป้าหมาย (Esteem Needs) เช่น ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความพึงพอใจในชีวิต เป็นต้น และ

5. ความต้องการตามความปรารถนาสูงสุด (Self-Actualization) เป็นความต้องการขั้นสุดท้าย เช่น ได้เป็นโน้มน้าวที่ตนได้ไฝ่ฝันไว้สูงสุด

ในส่วน Douglas M. McGregor ก็มีการนำเสนอถึง X และ Y Theory ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับคนในองค์กร โดยมองคนในองค์กรออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ทฤษฎีเอ็กซ์ (X Theory) มองคนในแง่ลบ ขี้เกียจ ขาดความรับผิดชอบ ต่อด้านการเปลี่ยนแปลง ขาดความกระตือรือร้น ชอบเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ และ

2. ทฤษฎีวาย (Y Theory) เป็นการมองคนในแง่บวก ขยัน มีความเป็นผู้นำ ต้องการพัฒนาตนเองเพื่อปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ และภายใต้สำนักมนุษยนิยม

นอกจากนี้แล้วยังมี Frederick Herzberg ซึ่งนำเสนอถึงทฤษฎีสองปัจจัย อันได้แก่

1. ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน (Motivation-Hygiene Theory) โดยปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) เช่น งานที่มีความหมาย มีการยอมรับ มีความก้าวหน้า มีความสำคัญมากกว่า ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor)

2. ปัจจัยอนามัย (Hygiene Factor) เช่น นโยบายบริษัท เงินเดือน ความสัมพันธ์สถานที่ทำงานถือเป็นปัจจัยที่ทุกองค์กรต้องให้กับบุคลากรตามปกติ

อัมพร ชำรงลักษณ์ (2553) ได้สรุปและวิพากษ์การบริหารรัฐกิจดั้งเดิมว่ามีประวัติการพัฒนามายาวนาน เคียงคู่มากับการปกครองบ้านเมือง นับตั้งแต่การเกิดขึ้นของสังคม อาจอยู่ในหลากหลายรูปแบบ นำโดยผู้นำเพียงคนเดียวตั้งแต่สมัยอียิปต์โบราณในการบริหารระบบการชลประทานป้องกันน้ำท่วมจากแม่น้ำไนล์ และการระดมกำลังพลในการสร้างพีระมิด เป็นต้น สำหรับผู้ศึกษาการบริหารรัฐกิจแล้วตามที่ได้มีการเรียนการสอนกันมา กล่าวเพื่อว่า การบริหารรัฐกิจที่เริ่มพอจะนับว่าเป็นศาสตร์ของการบริหารมาจากข้อเสนอของวูดโรว์ วิลสัน ให้มีการศึกษาการบริหารแยกออกจากการเมือง (political - administration dichotomy) ซึ่งมองว่าเป็นสิ่งชั่วร้าย ก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ การทุจริต เกิดความสิ้นเปลือง ไร้ประสิทธิภาพในการบริหาร ควรจะได้มีการนำวิธีการจัดการธุรกิจเอกชนมาใช้กับการบริหารงานภาครัฐ

ดังที่ วิลสัน กล่าวว่า "ถ้าเราเห็นมาตรการใช้วิธีการใดในการล้มเลิกที่ใช้เป็นอาวุธในการฆ่าอย่างชาญฉลาด เราสามารถประยุกต์วิธีการนั้นกับงานอื่นได้โดยไม่จำเป็นต้องมุ่งเจตนาเดียวกัน" และให้มีการศึกษาการบริหารตามหลักการบริหารศาสตร์ตามข้อเสนอของเทเลอร์ เพื่อหาวิธีการบริหารงานที่ดีที่สุด (the one best way) มีโครงสร้างการทำงาน จัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน ตรวจสอบการทำงานจากระบบเอกสาร การรายงานผลการทำงาน ปฏิบัติข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ยกระดับการบริหารงานภาครัฐให้เป็นสายอาชีพ

(vocation) มีเกียรติและศักดิ์ศรีกว่าการบริหารงานในภาคเอกชน ตามข้อเสนอของแม็กซ์ เวเบอร์ จนได้รับขนานนามว่า “ตัวแบบขององค์การของเวเบอร์” (Weberian model of bureaucracy) ใช้หลักการบริหารที่เป็นสากลที่นับว่าเป็นสุภาษิตคำสอนทางการบริหารที่ว่าได้ ได้แก่ "POSDCORB" ของกูลิคและเออร์วิค หลักการบริหารสากลทั้ง 14 ข้อ ของเฮนรี ฟายอล และจากสำนักมนุษยสัมพันธ์ ที่พยายามทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์เพื่อประโยชน์ในการหาความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยที่จูงใจให้เกิดพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพในองค์การ

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารรัฐกิจที่กล่าวข้างต้น ได้มีการนำมาปรับใช้ในการบริหารงานภาครัฐมาช่วงเวลานานที่สุด ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติ การที่จะบรรลุคุณค่าที่ขัดแย้งกันทั้งสามอย่าง (3E's) ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัด ในเวลาเดียวกันอาจจะเป็นการยากสำหรับการบริหารงานในภาครัฐ แต่ยังคงจำเป็นแก่การบริหารงานภาครัฐอยู่ ข้อเสนอเรื่องการแยกการเมืองและการบริหารดูจะไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ปรากฏในการทำงานในภาครัฐที่ต้องต่อเรื่องผลประโยชน์ของประชาชนผู้รับบริการ และทรัพยากรที่นำมาใช้ในกระบวนการบริหารกับนักการเมืองในฐานะผู้กำหนดนโยบายโดยตรง และด้วยความที่นักการเมืองไม่สามารถกำหนดนโยบายในรายละเอียดได้ จึงกลายเป็นหน้าที่ของนักบริหารรัฐกิจในการกำหนดรายละเอียดนโยบายให้เป็นแผนปฏิบัติงานที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ส่งมอบการบริการกับประชาชนผู้รับบริการโดยตรง กล่าวอย่างง่าย นักบริหารนั่นเองที่แต่งตั้งผู้กำหนดนโยบาย (ทำหน้าที่เสมือนนักการเมือง) ด้วยการรับข้อมูลข่าวสาร และรวบรวมความต้องการจากประชาชนผู้รับบริการโดยตรง เขียนหรือเสนอข้อคิดเห็นบวกกับประสบการณ์ความรู้ที่ปฏิบัติสั่งสมมายาวนาน ต่อนักการเมืองเพื่อออกเป็นนโยบาย และเมื่อมีการอนุมัติจัดสรรงบประมาณตามนโยบายที่ได้ผ่านการพิจารณาแล้ว นักบริหารยังมีหน้าที่ในการแปลงนโยบายให้อยู่ในแผนงานและโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ดังนั้น การเมืองกับการบริหารจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้

ประเด็นข้อกังขาอื่นของการบริหารรัฐกิจดั้งเดิมจะมุ่งโจมตีไปที่ลักษณะ "ความเป็นระบบราชการ" ตามแนวคิดของเวเบอร์ ทั้งในเรื่องความล่าช้า (red tape) ของการทำงานตามคำสั่งของสายการบังคับบัญชา การยึดติดระเบียบมากเกินไป (bureau pathology) ทำให้ประชาชนเกิดความแปลกแยก (alienation) เบื่อหน่ายระบบการทำงานของราชการ ระเบียบมีความซับซ้อนและขาดความสอดคล้องกัน ลดความเป็นบุคคล (depersonalization) ที่ต้องการความสัมพันธ์อันเพื่อนทางสังคม มิใช่ความเป็นทางการ คุณค่าต่อพื้นฐานความเป็นเอกลักษณ์ส่วนตัวของบุคคล (Ferguson, 1984) เข้มงวดเกินไปจนขาดความยืดหยุ่น บิดเบือนเป้าหมายในการทำงานเพื่อรับใช้ประชาชน (displacement of goal) ขนาดใหญ่เกินไปทำให้การตัดสินใจยิ่งล่าช้าไปอีก นักสตรีนิยมมองว่าระบบราชการเป็นรูปแบบทางโครงสร้างและการพยายามคงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคง แบบแผนทางอำนาจ การครอบงำ และการกดขี่ผู้น้อย และเป็นความขัดแย้งในองค์การ ปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องยอมเสีย

และแลกกับข้ออ้างของควมมีเหตุผล ความชัดเจนของการสั่งการบังคับบัญชา และความมั่นคงและควมมีเกียรติของการทำงานในภาครัฐ

ประเด็นสุดท้ายที่ได้รับการวิพากษ์มากตามกระแสของนักคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่มีต่อการบริหารงานการเดิม คือ เรื่องการสร้างหลักการบริหารงานที่เป็นสากล (universalism) ซึ่งเป็นที่ประเทศไม่สามารถปรับใช้แนวคิด หลักการ และระบบการบริหารราชการแบบดั้งเดิมที่กล่าวมาข้างต้นและประสบความสำเร็จดังที่เสนอเหมือนกันหมด ทั้งนี้ อาจจะประสบความสำเร็จบ้างหรือล้มเหลวมากน้อยตามบริบททางการเมือง การปกครอง สังคม วัฒนธรรม และสภาพเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ความจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องการ "หลักการบริหาร" ที่เหมาะสมกับสภาวะการบริหารตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในปัจจุบัน

การบริหารรัฐกิจตามแนวคิดสมัยดั้งเดิมนี้ได้ถูกท้าทายอย่างหนัก หลักการบริหารเดิมมีอาจเพียงพอแก่การบริหารงานภาครัฐที่มีความซับซ้อนมากขึ้น มีปัญหาให้แก้ไขในวงกว้างกว่าเดิม หลักการบริหารเดียวที่เป็นสากลขาดความสมจริงกับบริบทของสังคมบ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป การจัดโครงสร้างระบบราชการที่ไร้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การรวมอำนาจการตัดสินใจไว้ที่นักการเมืองเพียงกลุ่มเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาที่ยิ่งใหญ่กว่าได้ และได้มีข้อเสนอใหม่ ๆ ให้การบริหารรัฐกิจได้พิจารณาช่วยขยายและเพิ่มคุณค่านิยมทางการบริหาร เน้นความรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติงานให้ได้ผลงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและสังคม

2.5 แนวคิดรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ (New Public Administration : NPA)

รัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่หรือการบริหารรัฐกิจใหม่ (New Public Administration : NPA) เกิดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ.1968 เมื่อนักรัฐประศาสนศาสตร์รุ่นใหม่ที่น่าโดย Dwight Waldo ได้จัดการประชุมสัมมนาหัวข้อ "รัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่" ขึ้น ณ ศูนย์ประชุมมินนาวัตต์ รัฐเดลาแวร์ สหรัฐอเมริกา เพื่อแสวงหาและนำเสนอแนวทางในการศึกษา วิเคราะห์ และแก้ปัญหาสังคมสหรัฐอเมริกา ซึ่งกำลังตกอยู่ในห้วงเวลาทำสงครามในเวียดนาม เกิดปัญหาการจลาจลทางเชื้อชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อม การประท้วงของคนหนุ่มสาว ปัญหาสิ่งแวดล้อม เกิดความผันผวนปรวนแปรไปทั่วทั้งสังคมอเมริกัน และจากการที่สภาพปัญหาสังคมอเมริกันั้นมีความสลับซับซ้อนและผันผวนปรวนแปรมากขึ้นนี้เอง ทำให้แนวคิดการบริหารรัฐกิจแบบเดิมที่เน้นความเป็นวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ เห็นว่าการศึกษาคำรู้จะต้องมีลักษณะที่เป็นวิทยาศาสตร์ (scientific method) ไม่มีการสอดแทรกค่านิยมใด ๆ เข้าไปในการศึกษา มีความเห็นว่าการเมืองต้องแยกออกจากการบริหาร (politics - administration dichotomy) เน้นค่านิยมความเป็นกลาง (neutrality) การมีประสิทธิภาพ (efficiency) และการไม่ยึดตัวบุคคล (impersonality) ไม่สามารถตอบสนองหรือแก้ปัญหาสังคมในช่วงเวลานั้นได้ จนนำไปสู่ความเสื่อมถอยของการศึกษาวิชาการด้านบริหารรัฐกิจเป็นอย่างมาก

การประชุมดังกล่าวข้างต้น จึงได้นำเสนอแนวคิดที่ต่างจากการบริหารรัฐกิจแบบเดิม โดยได้แนวคิดการบริหารรัฐกิจในยุคก่อนหน้าที่เชื่อในลัทธิปฏิฐานนิยม (positivism) และลัทธิเหตุผลนิยม (rationalism) มุ่งศึกษาความจริงทางสังคมด้วยวิธีการเชิงประจักษ์เพียงอย่างเดียว ว่าเป็นแนวคิดที่คับแคบไม่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม อีกทั้งความคิดที่จะแยกคุณค่าหรือค่านิยม (value) ต่าง ๆ ออกจากการศึกษา ปรากฏการณ์ทางสังคมนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ จากนั้นได้เสนอใช้ค่านิยมเชิงบรรทัดฐาน ความคิดแนวมนุษยนิยมมาใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ตามที่เกิดขึ้น อันเป็นหลักการของลัทธิปรากฏการณ์นิยม (phenomenology) การบริหารรัฐกิจใหม่จึงมีแนวคิดที่มีลักษณะเชิงมนุษยนิยม สนใจทฤษฎีปฏิบัติ (normative theory) ปรัชญา (philosophy) และปฏิบัตินิยม (activism) กล่าวคือ ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับค่านิยม ศีลธรรม ความเป็นมนุษย์มากขึ้น (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2553) ภายหลังจากประชุมก็มีผลงานที่ตามมาของนักวิชาการที่มีชื่อเสียง เช่น ผลงานของ FarnkMarini เรื่อง Toward A New Public Administration (1971) ผลงานของ Dwight Waldo เรื่อง PubicAdministration in a Time of Turbulence (1971) และผลงานของ George H. Frederickson Us The New Public Administration (1971) ซึ่งในต่อมานักรัฐประศาสนศาสตร์รุ่นใหม่ดังกล่าวนี้ได้กำหนดให้มีการประชุมเพื่อทบทวนองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ขึ้นในทุก ๆ 20 ปี แต่อย่างไรก็ตามการประชุมของกลุ่ม NPA ในครั้งที่ 2 ค.ศ. 1988 ก็ยังมีจุดเน้นและเนื้อหาสาระที่ไม่แตกต่างจากการประชุมครั้งแรกมากนัก

H. George Frederickson ได้กล่าวถึงการบริหารรัฐกิจใหม่ว่า ได้เสนอค่านิยมเชิงบรรทัดฐานซึ่งเป็นแนวมนุษยนิยม โดยสรุปคือ การแสวงหาความยุติธรรมทางสังคม (social equity) การบรรลุและการเพิ่มพูนค่านิยมบางอย่าง เช่น การรับรู้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน การเพิ่มทางเลือกของประชาชน และความรับผิดชอบทางการบริหารเพื่อให้โครงการบรรลุผล (ชุมพร สังขปรีชา, 2529)

อุทัย เลาหวิเชียร (2537, น. 34-35) ได้อธิบายถึงรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ (New Public Administration: New P.A.) ไว้ว่ามีสาระสำคัญ 4 ประการ คือ

1. การสนใจเรื่องที่สอดคล้องกับความต้องการทางสังคม (Relevance) หมายความว่า รัฐประศาสนศาสตร์ควรสนใจปัญหาของสังคม โดยเฉพาะเป้าหมายสาธารณะที่สำคัญ ๆ นักวิชาการในกลุ่มนี้เห็นว่านักบริหารควรนึกถึงปัจจัยของค่านิยม และการเมือง ในการพิจารณาปัญหาการบริหาร วิชาความรู้ ควรจะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้ได้ นักบริหารและนักวิชาการจะต้องถามตัวเองเสมอว่า "ความรู้เพื่อประโยชน์อันใด" ความรู้มีไว้เพื่อความหรรษาหรือเพื่อความสมบูรณ์ของการเป็นทฤษฎี บริสุทธ์ ตรงกันข้ามความรู้จะต้องนำไปใช้ในการบริหารงานได้

2. ให้ความสำคัญเกี่ยวกับค่านิยม (Value) นักรัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่ ไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมนิยม หรือปฏิฐานนิยมทางตรรกวิทยา (Logical Positivism) ซึ่งเป็น

ปรัชญาที่ให้ความสนใจ นักวิชาการกลุ่มนี้ อธิบายว่ารัฐประศาสนศาสตร์จะหลีกเลี่ยงเรื่องของส่วนรวมไม่ได้ ซึ่งเท่ากับหลีกเลี่ยงค่านิยมไม่ได้ นักบริหารควรยื่นมือเข้าช่วยเหลือบุคคลที่เสียเปรียบทางสังคม คือ การใช้ค่านิยมอย่างหนึ่ง กล่าวโดยสรุปก็คือ นักบริหารจะวางตัวเป็นกลาง (Neutral) ได้ยาก เพราะถ้าตัวเป็นกลางคนที่ได้เปรียบทางสังคมก็จะได้เปรียบยิ่งขึ้น คนที่เสียเปรียบก็จะเสียเปรียบตลอด ก็จะเกิดช่องว่างไม่น่าอยู่

3. เน้นเรื่องความเสมอภาคทางสังคม (Social Equity) ดังที่ได้กล่าวแล้วในประการที่สอง นักบริหารวางตัวเป็นกลางไม่ได้ นักบริหารจะต้องใช้ค่านิยมเข้าไปช่วยคนจนหรือผู้ที่มีโอกาสเสียเปรียบทางสังคมอื่น ๆ เช่น สตรี คนพิการ ชนส่วนน้อยในสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐประศาสนศาสตร์ความหมายใหม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของการกระจายบริการให้กับคนในสังคมให้ทุกคนเท่าเทียมกัน

4. สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง (Change) การเปลี่ยนแปลงในที่นี้หมายความว่า นักบริหารริเริ่มการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ความเสมอภาคทางสังคมประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้เปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงตลอดเวลา เพราะสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นักบริหารหรือหัวหน้างานจึงต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความต้องการ

ซุมพร สังขปรีชา (2529) ได้สรุปถึงการบริหารรัฐกิจใหม่ในทัศนะของ Frank Marini ว่าได้เสนอแนวทางใหม่ในการพัฒนาขอบข่ายและระเบียบวิธีรัฐประศาสนศาสตร์ในโลกยุคใหม่ ดังนี้

1. บริหารรัฐกิจที่ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและปัญหาของสังคม (a "relevant" public administration) กล่าวคือ ความรู้และทฤษฎีต่าง ๆ นั้นล้วนแต่เกิดจากการรับรู้และตระหนักด้วยเพราะมองคนบนพื้นฐานทางบรรทัดฐาน หรือแนวความคิดที่คนมีอยู่ในใจต่อสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ไม่ใช่เกิดจากความเป็นจริงเชิงประจักษ์ในโลกภายนอก ดังที่นิยมกันในทางสังคมศาสตร์เชิงพฤติกรรม (behavioral social science) รวมทั้งรัฐศาสตร์และบริหารรัฐกิจระหว่างทศวรรษ 1950 -1960

2. การพัฒนาไปสู่แนวคิดหลังปฏิฐานนิยม (post-positivism) กล่าวคือ ความมุ่งเน้นสนใจอันละเอียดอ่อน (softened normativism) เกี่ยวกับหลักการทางปฏิบัติด้านศีลธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงปรารถนาต่าง ๆ เช่น ความเป็นธรรมทางสังคม การบริหารรัฐกิจยุคใหม่จะไม่วางตัวเป็นกลางทางค่านิยม แต่อาจจะต่อสู้เพื่อผดุงรักษา ส่งเสริมค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่งอันเหมาะสมหรือนัยหนึ่งเป็นการต่อต้านทฤษฎีการเมืองแยกจากการบริหาร (Politics - Administration Dichotomy)

3. การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม (adapting to turbulence in the environment) เพื่อที่องค์กรจะมีขีดความสามารถมากขึ้นในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารรัฐกิจใหม่จะต้องสนใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเมืองและสังคมกว้างไกลออกไปจากการบริหารองค์การ

4. การพัฒนาองค์การในรูปแบบใหม่ (new organization form) ให้เป็นองค์การเชิงริเริ่มสร้างสรรค์และบุกเบิกทดลองในการพยายามตอบสนองความต้องการของประชาชน ผู้ใช้บริการ เป็นการรับรู้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับโลกภายนอกมากขึ้น

5. การจัดองค์การสาธารณะที่มุ่งรับใช้ให้บริการแก่ประชาชน ให้ความสนใจต่อประชาชนผู้รับบริการมากขึ้น (client - focused organization) หมายถึง การมีแนวทางต่อต้านความเป็นระบบราชการแต่จะต้องมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจและการหาทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นในการดำเนินโครงการบริหารรัฐกิจใหม่จะต้องสนใจต่อผลการดำเนินงานของตนว่ามีผลกระทบอย่างไรต่อทัศนคติและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

รัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ได้เสนอค่านิยมขึ้นมาหลายประการที่ดูเหมือนว่าจะครอบคลุมถึง "การรวมกลุ่ม" ของบรรทัดฐาน (constellation of forms) หรือกลุ่มของค่านิยมอันพึงปรารถนา (sets of preferences) ที่เป็นคุณลักษณะของสิ่งที่ดูเหมือนว่าจะเกี่ยวข้องกับการบริหารรัฐกิจในระยะปัจจุบัน กล่าวคือ

1. เน้นความรับผิดชอบหรือการตอบสนองต่อประชาชน (Responsiveness)
2. การมีส่วนร่วมของคณาและประชาชนในการตัดสินใจ (Citizen Participation in Decision)
3. ความเป็นธรรมทางสังคมในการให้บริการสาธารณะ (Social Equity)
4. การตัดสินใจเลือกของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ (Citizen Choice)
5. ความรับผิดชอบทางการบริการต่อความมีประสิทธิภาพของโครงการ (administrative responsibility for program Effectiveness)

อัมพร ชำรงค์ (2553) ได้อธิบายถึง รัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่หรือการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ ไว้ว่ามีสาระครอบคลุม 5 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. ปัญหาความเสมอภาคทางสังคม (Social equity) โดยการเรียกร้องให้นักบริหารรัฐบริหารงานและการให้บริการที่คำนึงถึงความเสมอภาคของประชาชนพลเมืองที่รับบริการเป็นสำคัญ เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำหรือให้ความสำคัญกับผู้ใดมากกว่ากัน
2. ย้ำเน้นค่านิยมการปกครองแบบประชาธิปไตยในการบริหาร ซึ่งแสดงให้เห็นจากหลาย ๆ งานเขียนที่ตอกย้ำเรื่องจริยธรรมในทางการบริหาร ความสามารถรับผิดชอบได้ (accountability) และภาวะผู้นำในการบริหาร (leadership)
3. ข้อถกเถียงระหว่างความเป็นนามธรรม (normative) และสิ่งที่เกิดขึ้นทางพฤติกรรมจากทัศนะสายพฤติกรรมศาสตร์ (behaviorist perspective)
4. ค่านิยมเรื่องความแตกต่างหลากหลายในสังคมและในกำลังแรงงานครอบคลุม 3 ประการ ได้แก่ 1) การเป็นนักบริหารทั่วไปหรือการเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 2) ปัญหาความแตกต่าง

หลากหลายทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และทางเพศ และ 3) ความแตกต่างทางเพศสภาพ (gender diversity) จากทัศนคติ

5. มีทัศนคติที่ต่อกลไกระบบราชการและบทบาทของข้าราชการในฐานะเป็นผู้แทนนำการเปลี่ยนแปลง (Change agent) สามารถนำพาระบบราชการไปสู่เวทีการทำงานในระดับชาติและสานต่อไปในระดับโลกต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า รัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่เป็นทฤษฎีที่ก้าวหน้า (Radical Theory) ที่องค์การให้ระบบราชการบริหารคนให้สอดคล้องและเอื้ออำนวยต่อความต้องการ เพื่อให้ระบบราชการมีแนวทางที่ถูกต้องในการแก้ปัญหาของสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่า รัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่เป็นทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change)

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.1 ความหมายการมีส่วนร่วม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาชุมชน ประชาชนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในหลายขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดในการพัฒนา คือ การช่วยให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาที่ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม ย่อมนำมาซึ่งผลของการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมถึงความต้องการของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ และผลประโยชน์การพัฒนาย่อมตกถึงประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งความหมายของการมีส่วนร่วม

ทวิทอง หงส์วิวัฒน์ (2527) กล่าวว่า การที่ประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการ ควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาความรู้ และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกมาในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

จินดา มณีเนตร (2540) ให้ความหมายว่า ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้าร่วมรับผิดชอบ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทางที่ต้องการโดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์การเพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2525) กล่าวว่า การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกลุ่มดังกล่าวด้วย

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ และสร้างโอกาสให้กับประชาชนในชุมชน ทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัคร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องหนึ่งเรื่องใด หรือหลายเรื่องรวมกัน

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้แก่สมาชิกในสังคมสร้างความเท่าเทียมกันและเพิ่มพลังอำนาจให้แก่สมาชิกทุกคนทางการพัฒนา ยังให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการพัฒนาด้วยตัวเอง พร้อมทั้งมีส่วนรับผลประโยชน์และผลเสียที่เกี่ยวข้องจากการพัฒนา

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคล หรือคณะบุคคล เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการตัดสินใจ หรือในกระบวนการบริหาร การบริหารแบบมีส่วนร่วมมี 2 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารขอบเขตของการให้บุคลากรมีส่วนร่วมตัดสินใจ

3.2 กระบวนการมีส่วนร่วม

การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ประสบผลสำเร็จซึ่งมีความสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ (อรทัย ก๊กผล, 2552)

ประการที่หนึ่ง ซึ่งเป็นหัวใจหรือหลักการพื้นฐานของการบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผู้บริหารโครงการการมีส่วนร่วมต้องยึดถือ นั่นคือหลัก 4S ประกอบด้วย

1. เริ่มต้นเร็วก่อนการตัดสินใจ (Starting Early) ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น โดยการให้ข้อมูลแก่ประชาชนเพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดเห็นและให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการตัดสินใจ ซึ่งในอดีตการมีส่วนร่วมของประชาชนประสบความล้มเหลว เนื่องจาก ภาครัฐได้เริ่มกระบวนการตัดสินใจไปเรียบร้อยแล้ว หรือมีข้อผูกมัดอื่น ๆ จนเปลี่ยนแปลงไม่ได้หรือหลังจากมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ซึ่งเกิดจากการที่ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยจึงได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในภายหลัง อย่างไรก็ตาม การจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจนั้น มิติเวลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนความจริงจังของหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม ฉะนั้นจึงต้องกำหนดเวลาที่เหมาะสมสำหรับการรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวางเพื่อทำให้การตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นของชุมชน นอกจากนี้ในการให้ ประชาชน

เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้นจะช่วยให้ประชาชนได้เกิดทางเลือกใหม่ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น อีกทั้งเป็นข้อมูลที่ช่วยในการพัฒนาโครงการ ดังนั้นการบริหารการมีส่วนร่วมที่ดีจะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการในการตัดสินใจถึงความจำเป็นของโครงการ

2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องครอบคลุม (Stakeholders) หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่ง คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ โดยการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม และผู้ที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ได้มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ต้องรับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นอันดับแรกๆ แต่ต้องระมัดระวังมิให้เกิดการผิดกลุ่มเป้าหมาย เพราะประชาชนที่ได้รับผลกระทบมีหลากหลายกลุ่ม ดังนั้น การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมต้องตระหนักว่าประชาชนแต่ละกลุ่มย่อมได้รับผลกระทบจากประเด็นการตัดสินใจไม่เท่ากัน จึงต้องมั่นใจว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งแต่ละกลุ่มอาจมีรูปแบบและเทคนิคการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันเพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น กำหนดเวลารับฟังความคิดเห็นที่ประชาชนสามารถเข้าร่วมได้ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนในการเดินทางไปร่วม

3. ความจริงใจเป็นฐานของความไว้วางใจ (Sincerity) กระบวนการการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมและประชาชน โดยถือว่าประชาชนเป็นมิติที่มีความสำคัญในการบริหารการมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการหรือมีอำนาจอนุมัติต้องจัดการกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเปิดเผย ไม่ปิดบัง มีความซื่อสัตย์ และจริงใจ โดยปราศจากอคติ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารสองทางอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่สำคัญจะต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้อง สามารถอธิบายกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน เพื่อลดข้อสงสัยต่าง ๆ ในการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในระยะแรก รวมถึงการแจ้งความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ต้องรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือความเข้าใจและการสื่อสารที่ดีขึ้น

4. ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสถานการณ์ (Suitability) หลักการที่สำคัญประการสุดท้ายของการบริหารการมีส่วนร่วม คือ การคำนึงถึงความเหมาะสมในการเลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของ ประชาชน เพราะความสำเร็จของการมีส่วนร่วมนั้นซึ่งพิจารณาจากประเภทและขนาดของโครงการลักษณะของ พื้นที่ความหลากหลาย และลักษณะของกลุ่มคนที่แตกต่างกันความแตกต่างด้านวัฒนธรรม สังคม และค่านิยม กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ระดับความสนใจของชุมชนในโครงการ

ความสามารถและความพร้อม รวมทั้งข้อจำกัด ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น ด้านระยะเวลา บุคลากร หรืองบประมาณ ดังนั้นการเลือกกระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้ และการตระหนักถึงการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชนจะนำมาซึ่งความสำเร็จของการมีส่วนร่วม

ประการที่สองเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ และมีการวิเคราะห์สถานการณ์มีการวางแผนเตรียมการล่วงหน้า ดังนั้น การวางแผนโครงการมีส่วนร่วมจะเป็นกลไกหรือเป็นเครื่องมือช่วยให้การมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จ ซึ่งการวางแผนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นเตรียมการ โดยการกำหนดทีมงานหรือผู้รับผิดชอบขึ้นมา มีการตรวจสอบสถานการณ์ภายในหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตัดสินใจ รวมทั้งการประเมินสถานการณ์สาธารณะสุขหรือชุมชน 2) ขั้นการวางแผนการมีส่วนร่วม ทีมงานต้องนำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการมาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 3) ขั้นนำแผนไปสู่การปฏิบัติ หลังจากมีแผนการมีส่วนร่วมในลำดับต่อไป คือ การดำเนินการตามแผน ซึ่งต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการของแต่ละกิจกรรมการมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีสาธารณะต้องมีการตัดสินใจในการกำหนดสถานที่ เวลาที่เหมาะสม วิทยากร เป็นต้น สิ่งที่สำคัญที่ควรตระหนักคือ ความยืดหยุ่นในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติและการตรวจสอบ และปรับปรุงแผนการมีส่วนร่วมให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์รวมถึงต้องแจ้งข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนได้รับทราบหากมีการเปลี่ยนแปลง สิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้ นั่นคือ การให้ความร่วมมือของประชาชนในชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน หากประชาชนให้ความร่วมมือจะทำให้การดำเนินของชุมชนประสบความสำเร็จ ขณะเดียวกันควรเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น และต้องยอมรับฟังข้อคิดเห็นดังกล่าวเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจ ซึ่งจะก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และจะนำไปสู่ความร่วมมือ ความเข้าใจ และการสื่อสารที่ดีระหว่างกัน โดยมีรูปแบบของการมีส่วนร่วม มี 4 รูปแบบ คือ

1. การรับรู้ ข่าวสารประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่ ดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งจะต้องมีการแจ้งข่าวสารให้ทราบก่อนที่จะมีการดำเนิน โครงการ

2. การปรึกษาหารือเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับ ประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ โดยโครงการหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นจะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกัน ระหว่างทั้งสองฝ่าย

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับ โครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำ

ความเข้าใจ และทราบถึงเหตุผลของการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งจะจัดประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) เป็นการจัดประชุมที่จัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการหรือกิจกรรม โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมต้องส่งตัวแทนเข้าร่วมในที่ประชุม เพื่อชี้แจงถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และสามารถตอบข้อซักถามได้ การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) ในกรณีที่มีผู้ไม่เห็นด้วยกับโครงการหรือกิจกรรมในเชิงวิชาการ จำเป็นต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายถึงความเหมาะสมของโครงการซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมจะต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย และการทำประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นเวทีที่ฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการได้นำเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผย ซึ่งในการนำเสนอข้อมูลนั้นจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นที่พิจารณาที่ชัดเจน และต้องแจ้งให้ทราบด้วยกันทุกฝ่าย และ

4. การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ถือว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนจะสามารถตัดสินใจได้มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ (จินตวิโร เกษมสุข, 2557)

3.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 78 เป็นแนวนโยบายที่สำคัญที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใด บรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน

ในการประชุมองค์การสหประชาชาติ เมื่อ ค.ศ. 1975 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละประเทศย่อมมีลักษณะแตกต่างกันออกไป หรือแม้แต่ประเทศเดียวกันก็ตาม ดังนั้น การนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมจึงขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่กระบวนการพัฒนา และเป็นการเอื้อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากกระบวนการพัฒนาโดยความเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมสะท้อนให้เห็นถึงความสมัครใจของประชาชน และความเป็นประชาธิปไตยในกรณีของการเอื้อให้เกิดการพัฒนา การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทั้งระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่นจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนกับผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ และการมีส่วนร่วมของประชาชนมีลักษณะแตกต่างออกไปตามสภาพ

เศรษฐกิจ นโยบาย โครงสร้างของการบริหาร และลักษณะเศรษฐกิจสังคมประชากร การมีส่วนร่วม นั้นจะก่อให้เกิด กระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน (จินตวิโรจน์ เกษมสุข, 2557)

การตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการตัดสินใจ ไม่ได้บ่งบอกถึงว่ากระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ เพราะความสำเร็จของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่แค่เพียง การจัดดำเนินการให้มีการมีส่วนร่วมหรือการจัดการมีส่วนร่วมแล้วประชาชนเห็นด้วยกับโครงการ เท่านั้น เพราะมีกลุ่มบางกลุ่มที่ต่อต้านไม่ได้อยู่ในกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนั้น ความสำเร็จของ กระบวนการมีส่วนร่วม คือ การจัดการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับ ผลกระทบจากโครงการหรือการตัดสินใจซึ่งการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางนั้น จะนำมาซึ่งข้อตกลง ร่วมกันและการตัดสินใจที่รอบคอบมากขึ้นและก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้น ความสำเร็จ ของการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความสามารถในการบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วม

3.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม

ปกรณัม ปรียากร (2532) ได้เสนอลักษณะของการมีส่วนร่วมว่าเกิดขึ้นได้ 4 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก ประชาชนต้องเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดว่าสิ่งใด คือความจำเป็น ขึ้นพื้นฐานของตนเองหรือชุมชน

ลักษณะที่สอง ประชาชนต้องทราบว่าทรัพยากรใดในชุมชน มีประโยชน์และสามารถ ระดม มาใช้ในการพัฒนาได้

ลักษณะที่สาม ต้องทราบและเข้าใจวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อปรับปรุงผลลัพธ์แห่ง การพัฒนาให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของประชาชน หรือต่างได้รับประโยชน์อย่างถ้วนหน้า

ลักษณะที่สี่ ผลของการมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับ ทุก ฝ่ายตลอดจนพัฒนากระบวนการพัฒนาต่อไปได้อย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง ลักษณะของการมีส่วนร่วม ในระดับที่แตกต่างกันนั้น เป็นอิทธิพลของปัจจัยพื้นฐานหลายประการ ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อถัดไป

3.5 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์ (2564) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบการมีส่วนร่วมไว้ว่า ประกอบด้วย

1. การเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์เป็นการเกี่ยวข้องกับทั้งตัวตน ไม่ใช่เฉพาะ เพียงแต่เกี่ยวข้องกับกำลัังกาย หรือทักษะ กล่าวคือ ผู้มีส่วนร่วมจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับจิตใจ ไม่เพียงแต่ เฉพาะด้านการทำงาน

2. การกระทำทำให้ เมื่อผู้มีส่วนร่วมได้บังเกิดความเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจ และอารมณ์ แล้วเท่ากับเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

ของกลุ่ม โดยเหตุนี้การมีส่วนร่วมมากกว่าการยินยอมที่จะกระทำตามคำสั่ง ซึ่งกระทำโดยปราศจากการยินยอมพร้อมใจและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมจึงเป็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์และจิตใจ ที่มีการติดต่อสื่อสารทั่วไปและกลับระหว่างบุคคลนั้นและกลุ่ม

3. การร่วมรับผิดชอบ เมื่อการเกิดการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์และได้ทำการให้แก่ สถานการณ์ กลุ่มนั้นแล้ว ผู้ที่มีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกร่วมกับผิดชอบกับกลุ่มนั้นด้วย เพราะการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่ม และต้องการเห็นผลสำเร็จของการทำงานด้วย จึงเกิดความรับผิดชอบร่วมกับกลุ่ม โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ (Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความหมาย ดังนี้ คือ ความร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ความต้องการของบุคคลที่จะทำงานร่วมกันเพื่อวัตถุประสงค์ของกลุ่ม การประสานงาน หมายถึงลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพในกิจกรรม หรืองาน ความรับผิดชอบ หมายถึงความรู้สึกผูกพันในงานและในการทำให้เชื่อไว้วางไว้การมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork)

3.6 ประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) ได้จำแนกการมีส่วนร่วม ออกเป็น 11 มติ ดังนี้

1. การจำแนกตามกิจกรรม ในการมีส่วนร่วมเป็นการจำแนกที่พิจารณาจากกิจกรรมของโครงการนั้น ๆ ว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง ที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ อาจมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของงาน หรือโครงการ แต่โดยทั่วไปแล้วการพิจารณาการมีส่วนร่วมในมตินี้จะเกี่ยวข้องกัน

- 1.1 การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ
- 1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ
- 1.3 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการ

2. การจำแนกตามประเภทของกิจกรรม หรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

- 2.1 การมีส่วนร่วมในการริเริ่มงาน และโครงการ
- 2.2 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน
- 2.3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ
- 2.4 การมีส่วนร่วมในขั้นการประเมินผลโครงการ

3. การจำแนกตามระดับความสมัครใจในการเข้าร่วม แบ่งระดับของความสมัครใจออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 3.1 การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ
- 3.2 การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ
- 3.3 การมีส่วนร่วมโดยการบังคับ หรือการเกณฑ์จากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า

4. จำแนกตามวิธีของการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ
  - 4.1 การมีส่วนร่วมโดยตรง
  - 4.2 การมีส่วนร่วมโดยอ้อม
5. จำแนกตามระดับความเห็นของการมีส่วนร่วม แบ่งระดับของความเห็นในการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ระดับ คือ
  - 5.1 ระดับของการมีส่วนร่วมเทียม
  - 5.2 ระดับของการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน
  - 5.3 ระดับของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง
6. จำแนกตามระดับความถี่ของการมีส่วนร่วม เป็นการพิจารณาจากจำนวนของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม และหรือจำนวนครั้งของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม
7. จำแนกตามประสิทธิผลของการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
  - 7.1 การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน
  - 7.2 การมีส่วนร่วมที่ไม่มีประสิทธิผล หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงบางส่วน
8. จำแนกตามพิสัยของกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
  - 8.1 การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง
  - 8.2 การมีส่วนร่วมเป็นช่วง ๆ
9. จำแนกตามระดับขององค์การ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ
  - 9.1 การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์การ
  - 9.2 การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์การ
  - 9.3 การมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์การ
10. จำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ
  - 10.1 ผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น
  - 10.2 ผู้นำท้องถิ่น
  - 10.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐ
  - 10.4 คนต่างถิ่น
11. การจำแนกตามลักษณะของการวางแผน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
  - 11.1 การวางแผนจากบนลงล่าง
  - 11.2 การวางแผนจากล่างขึ้นบน

มิติของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินการเพื่อให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ติดต่อกับประชาชน โดยมีนักวิชาการให้คำกล่าว ดังนี้

อคิน ระพีพัฒน์ (2527) ได้กล่าวถึงมิติ (Dimensions) ของการมีส่วนร่วมมี 3 มิติ คือ

1. ชนิดของการมีส่วนร่วม
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นริเริ่ม ขั้นตอนดำเนินการต่อเนื่อง และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยการสนับสนุนทรัพยากรทางการบริหาร โครงการการประสานงานและการขอความร่วมมือ

Cohen and Uphoff (1981) กล่าวถึงกรอบในการพิจารณาเรื่องของการมีส่วนร่วมว่า มีโครงสร้างพื้นฐาน จำแนกเป็น 3 มิติ ได้แก่ การมีส่วนร่วม (participation) การมีส่วนเกี่ยวข้อง (involvement) การมีความผูกพัน (commitment)

มิติที่ 1 มีส่วนร่วมในเรื่องอะไร (what participation are we concerned with?) หรือเรียกอีกอย่างว่า ประเภทหรือลักษณะของการมีส่วนร่วม ได้สร้างกรอบพื้นฐานของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย ประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (participation in decision making) ซึ่งเป็นการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (participation in implementation) เป็นการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (participation in benefits) โดยอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัว
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (participation in evaluation) ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

มิติที่ 2 ใครที่เข้ามามีส่วนร่วม (whose participation are we concerned with?) ในส่วนนี้ มีคำที่ใช้ในความหมายว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” (popular participation) Cohen and Uphoff ได้จำแนกให้เป็นกลุ่มบุคคลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยจำแนกออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) ผู้ที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น 2) ผู้นำท้องถิ่น 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ และ 4) คนต่างชาติ

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นอย่างไร (how is participation occurring with in the project?) ในมิตินี้ มีประเด็นที่ควรพิจารณาอยู่ 4 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. พื้นฐานของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับแรงที่กระทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมาจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง และแรงที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมมาจากที่ใด

2. รูปแบบของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับรูปแบบขององค์การการมีส่วนร่วม โดยตรงหรือโดยอ้อม

3. ขอบเขตของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วมและช่องของกิจกรรม

4. ประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับการให้อำนาจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะต่างๆของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในหลายมิติ ที่เห็นว่ามีน่าสนใจ มีดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในมิติของความลึก หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ โดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการหรือวิจารณ์เนื้อหาโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัว เพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนาขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น

3. ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับ กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าใจอย่างกว้างๆ ได้ ว่าเป็นการที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา

5. การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่สำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่าง ๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและธำรงรักษา องค์การต่าง ๆ ในท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึงว่า บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจนความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความริเริ่มนั้น

7. การมีส่วนร่วม คือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่าง ๆ ในสภาพสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้โดยกลุ่มที่ดำเนินการ และความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่าง ๆ

3.7 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

เมื่อพิจารณาถึงระดับการมีส่วนร่วม สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ระดับ โดยเรียงลำดับ จากระดับน้อยที่สุดไปจนถึงมากที่สุด ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในระดับล่างที่สุด กล่าวคือ ในกระบวนการสื่อสารตั้งแต่ต้นอยู่ในการกำหนดของผู้ส่งสาร เริ่มตั้งแต่การเลือกประเด็นเนื้อหา การเลือกวิธีการนำเสนอ จนกระทั่งการเลือกช่องทางของสื่อที่เผยแพร่ การให้ข่าวสารประชาชนเป็นเรื่องสำคัญมาก ต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมเพื่อประชาชนจะได้ข้อเท็จจริง และสามารถแสดงความคิดเห็นได้

2. การมีส่วนร่วมในระดับฟังความคิดเห็น เป็นขั้นตอนที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นต่าง ๆ ในการประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นประชาชน จะมีบทบาทในการเป็นผู้ให้ข้อมูล ส่วนหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทในการตัดสินใจ

3. การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกกระบวนการในการทำงาน โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลกันระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบและประชาชน

4. การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ เป็นขั้นตอนที่ให้บทบาทของประชาชนในระดับสูง โดยประชาชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ ดังนั้น ความคิดเห็นของประชาชนจะเป็นตัวสะท้อนที่ทำให้เกิดการตัดสินใจค่อนข้างสูงผลที่ออกมานั้นเป็นการตัดสินใจร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคม เพราะประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

5. การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน เป็นขั้นตอนที่ให้บทบาทประชาชนในระดับที่สูงที่สุดเพราะเป็นการให้ประชาชนได้ตัดสินใจด้วยตนเอง โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้คือ การลงประชามติการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ สะท้อนให้เห็นถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ยอมรับอำนาจการตัดสินใจของประชาชนหรือชุมชน อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในระดับนี้ต้องมีกระบวนการเสริมความสามารถของประชาชนให้สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เช่น การเสริมสร้างทักษะให้ประชาชนรู้จักวิเคราะห์ข้อมูลและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ การใช้การมีส่วนร่วมในระดับนี้สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของประชาชนในระดับสูง (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2543 ; อรทัย ก๊กผล, 2552)

3.8 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2532) มีแนวคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่พัฒนาที่เข้าไปทำงานในชุมชน ต้องสร้างเงื่อนไขของบทบาทของตนให้พร้อมที่จะเข้ามาทำงานและให้ชุมชนมีส่วนร่วม ต้องมีทัศนคติที่เหมาะสม เช่น ยอมรับศักดิ์ศรีของชุมชนกับตนเองเท่าเทียมกัน เชื่อ เคารพ และเข้าใจความคิดของชุมชน

2. ปัจจัยที่บุคคลที่ทำงานด้านการพัฒนาภายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน ซึ่งมีส่วนช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในการร่วมของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตนนำไปสู่การพึ่งตนเองต่อไป

3. ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารเกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบราชการ หรือระเบียบขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีลักษณะของการสั่งการซึ่งเขาเห็นว่าเจ้าหน้าที่ต้องอยู่ในระเบียบของการสั่งการการพัฒนาจึงไม่เป็นไปตามหลักการและเจ้าหน้าที่ยังขาดการวางแผนร่วมกับชุมชนทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนไม่ดี

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2557) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร

2. ความเกรงใจต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิด ความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ให้ออกปากขอผู้น้อยก็ช่วยแรง

3. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ เช่น บังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

3.9 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (The Theory of Social Action) ของเยอวามาลย์ จ้อยจุฬี (2542) ได้อธิบายถึงการกระทำทางของมนุษย์ (Action of Human) ในลักษณะที่สามารถนำไปปรับใช้ทางสังคมทั่วไป กล่าวคือ การกระทำใด ๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับความสนใจ และระบบค่านิยมของบุคคล

1. บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล (Personality)
2. ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ (Social System)
3. วัฒนธรรม (Culture) ในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่และวัฒนธรรมนี้จะเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อถือ (Idea of Believes) ความสนใจ (Primary of Interest) และระบบค่านิยมของบุคคล (Ystem of Value Orientation)

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ (2532) ได้ศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ (Human Action) โดยให้กำหนดความการกระทำว่าเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่เป็นแบบเปิดและลึกลับ ซึ่งบุคคลผู้ทำกำหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัว ความเข้าใจในระบบความหมายเกิดขึ้นได้ 2 ประการ กล่าวคือ

1. ความหมายส่วนตัวจากการกระทำของบุคคลหนึ่งสามารถเข้าใจได้จากการสังเกตโดยตรง

2. มีการเข้าใจสิ่งเร้า เราสามารถแสดงความรู้สึกออกมาด้วยตัวเองในการให้เหตุผลซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของผู้นำหรือถ้าการกระทำของบุคคลไม่มีเหตุผลแล้วอาจจะเข้าในส่วนประกอบ แห่งอารมณ์ที่มีการกระทำเกิดขึ้น โดยอาศัยการเข้าไปมีส่วนร่วมที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อมนุษย์ ผู้สังเกตไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับแนวทฤษฎีหรือจุดมุ่งหมายขั้นสูงสุดหรือค่านิยมของผู้นำ แต่โดย สติปัญญาแล้วเราอาจเข้าใจสถานการณ์และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง อีกนัยหนึ่งการกระทำบางอย่าง เกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นสามารถถือได้ว่าการอธิบายที่แท้จริงของการกระทำเพราะแรงกระตุ้นจะมีอยู่ ในส่วนลึกของจิตใจผู้กระทำและสำหรับผู้สังเกตนั้น แรงกระตุ้นเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาพฤติกรรม และเวเบอร์ได้กล่าวว่า การกระทำทางสังคม 4 ชั้น คือ

2.1 การกระทำที่มีเหตุผลเป็นการกระทำที่ใช้วิธีการอันเหมาะสมในอันที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล การกระทำดังกล่าวมุ่งไปในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

2.2 การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม เป็นการกระทำเช่นนี้มุ่งไปในด้านจริยธรรมและศีลธรรมอย่างอื่น เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบในชีวิตทางสังคม

2.3 การกระทำตามประเพณี เป็นการกระทำที่ไม่เปลี่ยนแปลง โดยยึดแบบอย่างที่ทำกันมาในอดีตเป็นหลัก พฤติกรรมการกระทำตามประเพณีที่ไม่คำนึงถึงเหตุผล

3.10 การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการปกครองท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การกระจายอำนาจให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหาร การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตรวจสอบ ดังนั้น ถ้าหากประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ ของท้องถิ่น แล้ว จะทำให้การบริการสาธารณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบขั้นตอนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลให้การดำเนินการต่าง ๆ ของท้องถิ่นเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีความเป็นธรรมลดการทุจริต และความขัดแย้งในการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ม.ป.ป.) การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกติกาสูงสุดของประเทศ สะท้อนเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน รวมถึงการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของ

การมีส่วนร่วมของประชาชน มีกฎหมายหลายฉบับ ประกันสิทธิของประชาชนด้านการมีส่วนร่วม และกำหนดหน้าที่ของภาครัฐในการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม อาทิพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 นอกจากนี้ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการยังกำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหัวใจหรือเป็นองค์ประกอบที่ขาดมิได้ (อรทัย ก๊กผล, 2552)

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเองหรือกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชนโดยคนในชุมชน โดยตั้งแต่ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา เป็นผลให้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนด แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อาจกล่าวได้ว่า เป็นการเปิดศักราชใหม่ของการกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยก่อให้เกิด หน่วยปกครองในระดับพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งนอกจากเทศบาลแล้ว ยังมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบล นับรวมจำนวนกว่าหมื่นแห่งทั่วประเทศ เพื่อให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ต่อมาภายหลังยังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่เพิ่มอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นเป็นลำดับ (อภิชาติ สถิตนิรามัย, 2555) จนถึงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐในการจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นความจำเป็น ดังจะเห็นได้ว่าการกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องเป็นตัวแทนของประชาชนซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน และตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด แก้ปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความโปร่งใส รวมทั้งเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความเป็นเจ้าของชุมชนและเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่น ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยนั่นเอง (อรทัย ก๊กผล, 2552)

ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญจึงได้บัญญัติให้รัฐต้องให้ความสำคัญแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ รัฐได้ส่งเสริม

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาในพื้นที่ การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นกระทำได้ทั้งในด้านการบริหารจัดการ และด้านการเมือง ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ด้านการเมือง ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น การออกเสียง ประชามติการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น และการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะ

4.1 ความหมายการจัดการขยะ

สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม Environmental Quality Development Association (2020) ให้ความหมายว่า ขยะ หมายถึง สิ่งของที่เหลือทิ้งจากกระบวนการผลิต และอุปโภคที่เสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้ หรือไม่ต้องการใช้แล้ว บางชนิดเป็นของแข็ง หรือกากของเสีย (Solid Waste) ซึ่งขยะเหล่านี้ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เนื่องจากความสกปรกเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคทำให้เกิดมลพิษ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. 2554 กล่าวว่า มูลฝอย หมายถึง เศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว หยากเยื่อ กุมฝอย หรือ คุมฝอย

พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้คำจำกัดความมูลฝอย หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เราไม่ต้องการที่เป็นของแข็งหรืออ่อน มีความชื้น ได้แก่ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร ภาชนะกล่องใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึง วัตถุอื่น สิ่งใดที่เก็บกวาดได้จากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ให้คำจำกัดความของคำว่าของเสีย หมายความว่า ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย อากาศเสีย มลสารหรือวัตถุอันตรายอื่นใด ซึ่งถูกปล่อยทิ้งหรือมีที่มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งกากตะกอนหรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้นที่อยู่ในสภาพของแข็งของเหลวหรือก๊าซ ขยะ หรือ มูลฝอย หรือ ของเสีย เป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีผลต่อสุขภาพอนามัย มูลฝอยหรือของเสียกำลังมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี เพราะสาเหตุจากการเพิ่มของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจและทางอุตสาหกรรม นับเป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชน ซึ่งต้องจัดการและแก้ไข ปริมาณกากของเสีย

และสารอันตราย ได้แก่ ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และสารพิษที่ปนเปื้อนอยู่ในแหล่งน้ำ ดิน และอากาศ ตลอดจนบางส่วนของตกค้างอยู่ในอาหาร ทำให้ประชาชนทั่วไปเสี่ยงต่ออันตรายจากการเป็นโรคต่าง ๆ เช่น โรคมะเร็ง และโรคผิดปกติทางพันธุกรรม เป็นต้น

4.2 ความสำคัญของการจัดการขยะ

วิ.โซลูชั่น (ม.ป.ป.) การคัดแยกขยะเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน โดยการแยกขยะออกเป็นประเภทต่างๆ เพื่อให้สามารถนำไปรีไซเคิล ใช้ใหม่ หรือกำจัดได้อย่างถูกวิธี การคัดแยกขยะมีประโยชน์หลายด้านที่ไม่เพียงแต่ช่วยลดปริมาณขยะที่ต้องทิ้งไปยังหลุมฝังกลบ แต่ยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

1. ลดปริมาณขยะที่ฝังกลบ หนึ่งในประโยชน์ที่สำคัญของการคัดแยกขยะคือการลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปฝังกลบ ขยะที่ไม่ถูกคัดแยกมักจะถูกนำไปทิ้งในหลุมฝังกลบ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดการปนเปื้อนของดินและน้ำใต้ดิน รวมถึงปล่อยก๊าซมีเทนซึ่งเป็นก๊าซเรือนกระจกที่มีผลกระทบต่อภาวะโลกร้อนอย่างรุนแรง การคัดแยกขยะช่วยลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปฝังกลบ ทำให้หลุมฝังกลบมีอายุการใช้งานที่ยาวนานขึ้นและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. ส่งเสริมการรีไซเคิลและการนำกลับมาใช้ใหม่ การคัดแยกขยะช่วยให้วัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ เช่น กระดาษ พลาสติก แก้ว และโลหะ ถูกนำไปรีไซเคิลหรือใช้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การรีไซเคิลช่วยลดความต้องการในการผลิตวัตถุดิบใหม่ ซึ่งมักจะต้องใช้พลังงานมากและปล่อยก๊าซเรือนกระจก นอกจากนี้ยังช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การตัดไม้ทำลายป่าหรือการขุดแร่โลหะใหม่ ซึ่งมีผลดีต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

3. ประหยัดพลังงานและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การคัดแยกขยะและการรีไซเคิลสามารถช่วยลดการใช้พลังงานในกระบวนการผลิตสินค้าใหม่ได้อย่างมาก การผลิตจากวัสดุรีไซเคิลมักใช้พลังงานน้อยกว่าการผลิตจากวัตถุดิบใหม่ นอกจากนี้ยังช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของภาวะโลกร้อน การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกไม่เพียงแต่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม แต่ยังช่วยลดผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ในระยะยาว

4. ลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะ การคัดแยกขยะช่วยลดต้นทุนในการจัดการขยะขององค์กรและชุมชน เมื่อขยะถูกคัดแยกและนำไปรีไซเคิล จะลดความจำเป็นในการจัดเก็บและกำจัดขยะอย่างไม่ถูกวิธี ซึ่งมักจะมีค่าใช้จ่ายสูง นอกจากนี้ยังสามารถสร้างรายได้จากการขายวัสดุรีไซเคิล เช่น กระดาษ พลาสติก และโลหะ ที่สามารถนำไปใช้ใหม่ในอุตสาหกรรมต่างๆ ได้

5. ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชน การคัดแยกขยะเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของบุคคลและองค์กรในการจัดการขยะและรักษาสิ่งแวดล้อม การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบของขยะที่ไม่ถูกจัดการอย่างถูกต้อง ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระยะยาว

6. รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การคัดแยกขยะช่วยลดการปนเปื้อนของสารเคมีและสารพิษที่อาจเกิดขึ้นจากการทิ้งขยะอย่างไม่ถูกวิธี ซึ่งสามารถก่อให้เกิดมลพิษในดิน น้ำ และอากาศ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การคัดแยกขยะอันตราย เช่น แบตเตอรี่ หลอดไฟ สารเคมีต่างๆ ช่วยให้สามารถกำจัดได้อย่างปลอดภัยและลดผลกระทบต่อสุขภาพ

จากที่กล่าวมา ผู้ศึกษาขอสรุป การคัดแยกขยะเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน มีประโยชน์ทั้งในด้านการลดปริมาณขยะที่ต้องทิ้งไปยังหลุมฝังกลบ การส่งเสริมการรีไซเคิลและการนำกลับมาใช้ใหม่ ประหยัดพลังงาน ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะ ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อชุมชน และรักษาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเรา การมีส่วนร่วมของทุกคนในการคัดแยกขยะสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อโลกได้อย่างยิ่งใหญ่และยั่งยืน

4.3 การแบ่งประเภทของการจัดการขยะ

กรมควบคุมมลพิษ (2555) ได้แบ่งประเภทของขยะตามลักษณะทางกายภาพได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. ขยะอินทรีย์ (Compostable Waste) คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น แต่ไม่รวมถึงซาก หรือเศษของพืช ผัก ผลไม้ หรือสัตว์ที่เกิดจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ

2. ขยะรีไซเคิล (Recyclable Waste) คือ บรรจุ ภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กล่องเครื่องดื่มแบบ UHT กระจัง เครื่องดื่ม เศษโลหะ อะลูมิเนียม ยาง รถยนต์ เป็นต้น

3. ขยะอันตราย (Hazardous Waste) คือ ขยะที่มีองค์ประกอบ หรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่าง ๆ ได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุแก๊มมันตรังสี วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง

4. ขยะทั่วไป (General Waste) คือ ขยะที่มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติก ห่อลูกอม ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติกเปื้อนเศษอาหาร โฟมเปื้อนอาหาร และพอยล์เปื้อนอาหาร เป็นต้น

ปรีดา แยมเจริญวงศ์ (2532) ได้แบ่งขยะตามลักษณะส่วนประกอบขยะ ดังนี้

1. ผักผลไม้และเศษอาหาร ได้แก่ เศษผลไม้ เศษอาหารที่เหลือจากการปรุงอาหาร และเหลือจากการบริโภค เช่น ข้าวสุก เปลือกผลไม้ เนื้อสัตว์ต่าง ๆ ฯลฯ

2. กระดาษ ได้แก่ วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเยื่อกระดาษ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ ใบปลิว ถุงกระดาษ กล่องกระดาษ ฯลฯ

3. พลาสติก ได้แก่ วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติก เช่น ถังพลาสติก ภาชนะพลาสติก ของเล่นเด็ก ผลิตภัณฑ์ไฟเบอร์กลาส ฯลฯ

4. ผ้า ได้แก่ สิ่งทอต่าง ๆ ที่ทำมาจากเส้นใยธรรมชาติและใยสังเคราะห์ เช่น ฝ้าย ลินิน ขนสัตว์ ผ้าไนลอน ได้แก่ เศษผ้า ผ้าเช็ดมือ ถุงเท้า ผ้าซีรี่ว ฯลฯ

5. แก้ว ได้แก่ วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากแก้ว เช่น เศษกระจก ขวด หลอดไฟ เครื่องแก้ว ฯลฯ

6. ไม้ ได้แก่ วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากไม้ไผ่ ฟาง หญ้า เศษไม้ เช่น ก่องไม้ แก้วอีโต้ เฟอร์นิเจอร์ เครื่องเรือน ฯลฯ

7. โลหะ ได้แก่ วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ทำจากโลหะ เช่น กระจบอง ตะปู ลวด ภาชนะที่ทำจากโลหะต่าง ๆ ฯลฯ

8. หิน กระเบื้อง กระจก และเปลือกหอย ได้แก่ เศษหิน เปลือกหอย เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเคลือบ เศษกระจกสัตว์ เช่น ก้างปลา เปลือกหอย กุ้ง ปู ฯลฯ

9. ยางและหนัง ได้แก่ วัสดุและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากยางและหนัง เช่น รองเท้า กระเป๋า ลูกบอล ฯลฯ

10. วัสดุอื่น ๆ ได้แก่ วัสดุที่ไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มต่าง ๆ ข้างต้น

สรุปได้ว่า ขยะมูลฝอยสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) ขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ได้ ได้แก่ กระดาษ ผ้า หรือสิ่งทอ ผัก ผลไม้ และเศษอาหาร พลาสติก หญ้าและไม้ และ 2) ขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ไม่ได้ ได้แก่ เหล็กหรือเศษโลหะอื่น ๆ แก้ว หิน กระเบื้อง เปลือกหอย ฯลฯ

4.4 การบริหารจัดการขยะตามหลัก 3Rs

Kaewyai & Pruekwarun (2016) กล่าวถึง การจัดการของเสีย ตามหลัก 3Rs คือ การจัดการของเสียที่ให้ความสำคัญในการลดการเกิดของเสียให้เหลือน้อยที่สุดเป็นลำดับแรก โดยมุ่งเน้นการใช้วัตถุดิบ หรือทรัพยากรการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมาเมื่อเกิดของเสียแล้วต้องพยายามหาแนวทางเพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำหรือใช้ใหม่ให้ได้มากที่สุด โดยพิจารณาถึงศักยภาพการใช้ประโยชน์ของของเสียแต่ละประเภท และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตามหลักการของ 3Rs แล้วมีขั้นตอน ดังนี้

1. ลดการใช้ (Reduce) มีวิธีการ ดังนี้

1.1 หลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธการใช้สิ่งของบรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะ (Refuse) ไม่ใช้การใช้บรรจุภัณฑ์อย่าง ฟุ่มเฟือย รวมทั้งขยะที่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ก่องโฟม ถังพลาสติก หรือขยะมีพิษอื่น ๆ ไม่ใช่สินค้า และผลิตภัณฑ์ที่มีบรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มไว้หลายชั้น

1.2 ใช้สินค้าที่ส่งคืนบรรจุภัณฑ์กลับสู่ผู้ผลิตได้ (Return) เลือกซื้อสินค้าหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีระบบมัดจำคืนเงิน เช่น ขวดเครื่องดื่มประเภทต่าง ๆ เลือกซื้อสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่

สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เช่น โปสการ์ด เลือกร้านค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์ หลังจากการบริโภคของประชาชน

2. ใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นหนึ่งในแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า การใช้ซ้ำ เป็นการที่เรานำสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้งานไปแล้ว และยังสามารถใช้งานได้กลับมาใช้อีกเป็นการลดการใช้ทรัพยากรใหม่ รวมทั้งเป็นการลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นอีกด้วย

3. นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นการนำวัสดุต่าง ๆ อย่างเช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก เหล็ก และอะลูมิเนียมมาหลอมเป็นขี้เถ้าเทียม การนำกล่องเครื่องดื่ม UHT มาแปรรูปเป็นตะกร้า การนำกระดาษมาเป็นกล่องทิชชู การนำขวดพลาสติกใส (PET) มาแปรรูปเป็นเสื้อ เป็นต้น (Pollution Control Department, 2018) การนำกลับมาใช้ใหม่ นอกจากจะเป็นการลดปริมาณขยะแล้ว ยังเป็นการลดการใช้พลังงาน และลดมลพิษที่เกิดกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถทำได้โดย

3.1 คัดแยกขยะรีไซเคิลแต่ละประเภท เพื่อให้ง่ายต่อการรีไซเคิล

3.2 นำไปขาย หรือบริจาคหรือนำเข้าธนาคารขยะ เพื่อเข้าสู่กระบวนการของการนำกลับไปใช้ใหม่

ประเด็นการบริหารจัดการขยะ ตามหลัก 3Rs โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการศึกษาวิจัยทั้งในและต่างประเทศ Tuengsuk, Sangarwut & Vichaidit (2021) ที่ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าการใช้หลัก 3Rs ช่วยสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะภายในครัวเรือน และสร้างค่านิยมในการใช้ถุงผ้าให้แก่คนในท้องถิ่นได้

นอกจากนี้ Klinchum (2020) ยังได้ศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายใต้ หลักการ 3Rs ประชากรรัฐของเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ในภาพรวม และรายด้านมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ด้านการลดการใช้ และด้านการใช้ซ้ำ

ขณะเดียวกัน Sinthumule & Mkumbuzi (2019) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ศึกษาในประเทศ Zimbabwe พบว่า หน่วยงานท้องถิ่นมีส่วนสำคัญอย่างมากในการสร้างความตระหนักรู้ถึงปัญหาขยะ และสร้างความเข้าใจในการลดปริมาณขยะเช่นเดียวกันกับ Susilowati & Herdiansyah (2019) ที่ทำการศึกษาในพื้นที่แถบชานเมือง Bekasi พบว่าหลังจากที่มีการใช้หลักการ 3Rs ปริมาณขยะที่ถูกส่งไปยังหลุมฝังกลบมีจำนวนน้อยลง เนื่องจากประชาชนสามารถลดการเกิดขยะได้ตั้งแต่ต้นทาง

4.5 แนวคิดการจัดการขยะแบบยั่งยืน

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2561) ได้ให้แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยมีแนวคิดหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพและให้เกิดการบูรณาการ

ของการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะรูปแบบต่างกันและต่างคนต่างทำ ก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนงบประมาณท้องถิ่นไม่สามารถเก็บค่าธรรมเนียม และขาดผู้ควบคุมดูแลระบบที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน จึงเกิดปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและนำมาซึ่งเหตุเดือดร้อนรำคาญและการร้องเรียน ดังนั้น การเพิ่มประสิทธิภาพและให้เกิดการบูรณาการจัดการขยะมูลฝอย จะมุ่งเน้นให้มีการนำขยะมูลฝอยที่มีศักยภาพนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้องนำไปบำบัดและกำจัดให้น้อยที่สุด พร้อมทั้งให้มีศูนย์จัดการขยะมูลฝอย (รวมถึงของเสียอันตรายจากชุมชนและมูลฝอยติดเชื้อ) โดยมุ่งเน้นการรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Cluster) มีการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมหรือเทคโนโลยีที่เป็นทางเลือกมาตรฐานในการสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่เน้นการแปรรูปขยะมูลฝอยให้เป็นพลังงาน โดยคำนึงถึงปริมาณขยะมูลฝอย และขนาดของกลุ่มพื้นที่ (ขนาดเล็ก กลาง หรือใหญ่) ส่งเสริมธุรกิจรีไซเคิลหรือการแปรรูปใช้ใหม่ และการสร้างจิตสำนึกการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. กำหนดให้ทุกครัวเรือนมีการคัดแยกขยะมูลฝอย ได้แก่ ขยะรีไซเคิล ขยะมูลฝอยอินทรีย์ ของเสียอันตรายจากชุมชน และขยะอื่น ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีระบบคัดแยกและรวบรวมขยะมูลฝอยแบบแยกประเภท และสนับสนุนให้ทุกชุมชนมีการใช้สินค้าที่มีส่วนประกอบจากวัสดุรีไซเคิลและวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐจะเป็นหน่วยงานตัวอย่าง
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีธุรกิจรับซื้อขยะรีไซเคิลที่คัดแยกจากแต่ละครัวเรือน และส่งต่อไปยังโรงงานแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยอินทรีย์ไปทำปุ๋ย หรือนำไปแปรรูปเป็นพลังงานเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า โดยหน่วยงานของรัฐสนับสนุนการนำปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้จากขยะมูลฝอยไปใช้
4. สนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยที่เหลือจากการคัดแยกจากการนำไปใช้ประโยชน์แล้ว นำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับผลิตกระแสไฟฟ้าใช้ในระบบบำบัดและกำจัดขยะมูลฝอยหรือระบบสาธารณูปโภคอื่น ๆ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินระบบ
5. จัดให้มีระบบการเก็บรวบรวมของเสียอันตรายจากชุมชนที่คัดแยกได้จากแต่ละครัวเรือน และนำไปบำบัดและกำจัดอย่างถูกต้องยังสถานที่กำจัดที่มีอยู่แล้วหรือสร้างขึ้นมาใหม่
6. สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Cluster) เพื่อสร้างศูนย์จัดการขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน โดยเน้นการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ในรูปของปุ๋ยและการผลิตพลังงานทดแทนหรือเทคโนโลยีอื่นที่เหมาะสม ทั้งนี้ การรวมกลุ่มอาจแบ่งเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ ซึ่งไม่จำเป็นต้องอยู่ในเขตการปกครองเดียวกัน โดยพิจารณาจากปริมาณ

ขยะมูลฝอย ระยะทางการขนส่งและเทคโนโลยีที่ใช้ ซึ่งในระยะแรกอาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ได้รับการออกแบบและก่อสร้างตามหลักวิชาการอยู่แล้วดำเนินการปรับปรุงระบบ ฯ ให้สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพและรองรับปริมาณขยะมูลฝอยจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงได้เพิ่มขึ้น

7. ให้มีการจัดหา วิจัย พัฒนา เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ได้สูงสุดที่เหมาะสมกับปริมาณและลักษณะมูลฝอยการลงทุน การดำเนินการและบำรุงรักษา ความคุ้มค่าในการผลิตพลังงาน และความสามารถในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละกลุ่มพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. มีการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการขยะของเสียอันตรายจากชุมชนและมูลฝอยติดเชื้อ อาทิ

8.1 ให้มีระบบการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยจากครัวเรือน รวมทั้งระบบการเรียกคืนซากผลิตภัณฑ์ที่เป็นของเสียอันตราย

8.2 ให้มีระบบการอนุญาตและควบคุมการก่อสร้าง และการดำเนินงานของสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ตลอดจนการติดตามตรวจสอบสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

8.3 ให้มีการปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมและค่าบริการการจัดการขยะมูลฝอยให้เหมาะสมกับค่าลงทุนและค่าดำเนินการ

9. ให้มีการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อจูงใจให้เกิดการใช้สินค้าที่มีส่วนประกอบจากวัสดุรีไซเคิลเพิ่มมากขึ้น เช่น การพิจารณาให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้ประกอบการที่นำวัสดุรีไซเคิลมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้า โดยลดอัตราภาษีอากรและยกเว้นอากรศุลกากรเป็นการเฉพาะสำหรับวัสดุรีไซเคิลแล้วที่เกิดจากการผลิต ผสม ประกอบจากสถานประกอบการอุตสาหกรรมที่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน เพื่อให้สินค้าที่ผลิตจากวัสดุรีไซเคิลมีราคาถูกลง
แนวทางการบริหารจัดการ

1. จัดสรรงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 รวมทั้งควรต้องนำเงื่อนไขการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณดังกล่าว

2. เสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและการจัดการน้ำเสียชุมชน

3. ติดตามตรวจสอบการใช้งานและประสิทธิภาพของระบบกำจัดขยะมูลฝอยและระบบบำบัดน้ำเสียและรายงานต่อสาธารณชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4. สร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและการจัดการน้ำเสียชุมชน

5. ส่งเสริมการบูรณาการการจัดการขยะมูลฝอยและการจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียมีประสิทธิภาพ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการนำขยะมูลฝอยไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้าให้นำไฟฟ้าที่ผลิตได้เข้าระบบสายส่งของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและนำไฟฟ้างดกลับมาใช้สำหรับระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชนและ/หรือกิจการสาธารณประโยชน์ของท้องถิ่น โดยให้มีองค์กรทำหน้าที่ตรวจสอบและปรับสมดุลจากค่าไฟฟ้า (Clearing House) กรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการขาดทุนให้มีการหึงบุดหนุนเพิ่มเติม แต่หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแล้วได้กำไรให้พิจารณาจัดสรรเงินคืนให้หรือนำไปสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

6. ให้มีการจัดตั้งองค์กรเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดนโยบายของรัฐและแปลงแผนแม่บท แผนการจัดการ และแผนปฏิบัติการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียแบบบูรณาการนี้ไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.6 แนวคิดเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน

กรมนยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ (2561) กล่าวถึง เศรษฐกิจหมุนเวียน หรือ Circular economy หมายถึง แนวคิดเกี่ยวกับการนำทรัพยากรที่ถูกนำไปใช้แล้วให้กลับมาแปรรูปและนำกลับไปใช้ได้อีกในอนาคต เป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการใช้ทรัพยากรเกินขนาดจากการขยายตัวในอัตราที่สูงขึ้นของประชากรโลก และปัญหาการจัดการขยะ

จากปัญหาดังกล่าว เมื่อปี 2558 คณะกรรมาธิการยุโรป (European ommission) จึงได้พิจารณาหาแนวทางในการแก้ไข โดยได้นำเสนอแนวคิด “Industry 2020 in the Circular Economy” ซึ่งครอบคลุมมิติเกี่ยวกับด้านการผลิตของอุตสาหกรรมในรูปแบบใหม่ การปรับปรุงพฤติกรรมของผู้บริโภค และการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

สำหรับแนวทางในการดำเนินการตามแนวคิด Circular economy ของคณะกรรมาธิการยุโรป นั้น มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการผลิตในภาคอุตสาหกรรม คณะกรรมาธิการยุโรปได้ออกข้อบังคับให้อุตสาหกรรมในภาคการผลิตต้องออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design) ที่ง่ายต่อการแปรรูปและนำกลับไปใช้ใหม่ รวมถึงต้องเพิ่มอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ด้วย โดยในอนาคต จะเพิ่มข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงนิเวศเศรษฐกิจ (Eco-design) ซึ่งไม่เพียงแค่นำเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการประหยัดพลังงานเท่านั้น แต่ผลิตภัณฑ์ของภาคอุตสาหกรรมจะต้องสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ และมีความคงทนในการใช้งานสูง

นอกจากนี้ ในด้านกระบวนการผลิต (Production Processes) คณะกรรมาธิการยุโรปได้ย้ำถึงความสำคัญของการใช้วัตถุดิบในการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีแผนที่จะสร้างศูนย์ European Resource Efficiency Excellence เพื่อให้คำแนะนำกับผู้ประกอบการในการคำนวณปริมาณการใช้วัตถุดิบในการผลิตให้ใช้ประโยชน์สูงสุด และให้เงินทุนสนับสนุนผู้ประกอบการกลุ่ม SMEs ที่มีการดำเนินงาน/เป้าหมายที่จะใช้วัตถุดิบเพื่อการผลิตให้มีการสูญเสียหรือกลายเป็นวัสดุเหลือใช้ให้น้อยที่สุด หรือสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์/มีกระบวนการผลิตที่ใช้วัตถุดิบในการลด/ใช้ทรัพยากร/วัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการบริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคในภาคครัวเรือนสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด คณะกรรมาธิการยุโรป จึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ผู้บริโภคได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้มากขึ้น เช่น การวางแผนพัฒนาฉลากพลังงาน (Energy labeling) และเร่งออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการรีไซเคิลในภาคครัวเรือนให้เข้มงวดมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเตรียมที่จะออกนโยบายการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งเน้นให้มีการตระหนักถึงเรื่องการใช้ทรัพยากร และควบคุมราคาสินค้าให้สอดคล้องกับลักษณะทั่วไปของผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการใช้งานหรือคุณภาพ

3. ด้านการจัดการขยะ คณะกรรมาธิการยุโรปมีนโยบายที่จะปรับปรุงกระบวนการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยตั้งเป้าหมายที่จะลดพื้นที่กักเก็บขยะ และการเผาทำลายขยะที่ส่งผลกระทบต่อมลภาวะทางอากาศ โดยจะผลักดันให้มีการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม หรือภาษีค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ และจะผลักดันให้ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปลดปริมาณการใช้เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงขยะให้เป็นพลังงาน (Residual waste treatment technology) ที่เกินความจำเป็นพร้อมไปกับการกระตุ้นให้ประเทศสมาชิกต้องปรับปรุงระเบียบการจัดการขยะให้สอดคล้องกับนโยบายและระบบการจัดการขยะตามที่ได้มีการตกลงร่วมกัน

นอกจากนี้ ภายในปี 2573 (ค.ศ. 2030) คณะกรรมาธิการยุโรปมีเป้าหมายที่จะเพิ่มประสิทธิภาพ การรีไซเคิลขยะจากภาคครัวเรือนให้ได้ร้อยละ 65 และร้อยละ 75 จากขยะที่เกิดจากบรรจุภัณฑ์ ตลอดจน ลดพื้นที่กักเก็บขยะที่เหลือเพียงร้อยละ 10 จากขยะภาคครัวเรือนทั้งหมด

4. กระบวนการเปลี่ยนแปลงขยะให้กลายเป็นวัตถุดิบในการผลิต โดยที่ทรัพยากร/วัตถุดิบบางประเภทที่ถูกใช้ไปแล้ว สามารถนำกลับมาแปรรูปและใช้เป็นวัตถุดิบขั้นต้นในกระบวนการผลิตของบางอุตสาหกรรมได้อีก คณะกรรมาธิการยุโรปจึงสนับสนุนให้มีโครงการวิจัยเกี่ยวกับการแปรรูปวัตถุดิบที่ถูกใช้แล้วมาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงให้มีการจัดตั้งตลาดในการซื้อขายวัตถุดิบที่มาจาก การรีไซเคิลด้วย

นอกจากนี้ โดยที่การใช้วัตถุดิบรีไซเคิลยังคงมีปัญหาในเรื่องคุณภาพ คณะกรรมาธิการยุโรปจึงเสนอแนวทางให้มีการปรับปรุงข้อบังคับ/กฎเกณฑ์ด้านคุณภาพของวัตถุดิบจากการรีไซเคิลให้เข้มงวดมากขึ้น ซึ่งรวมถึงกำหนดจำนวนครั้งที่สามารถนำวัตถุดิบกลับมาใช้ใหม่ และการพัฒนามาตรการควบคุมปริมาณสารเคมีที่ตกค้างอยู่ในวัตถุดิบจากชั้นตอนรีไซเคิลให้เข้มงวดมากขึ้นด้วย

5. แนวทางการจัดการขยะจำแนกตามประเภท คณะกรรมาธิการยุโรปได้เสนอแนวทางการแปรรูปและนำกลับมาใช้ใหม่ของขยะและวัตถุดิบประเภทต่าง ๆ ดังนี้

5.1 ขยะจากพลาสติก เสนอให้ (1) จัดทำยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นจากพลาสติก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการจัดการขยะในทะเล หรือการย่อยสลายยากของพลาสติก (2) ออกนโยบายลดปริมาณการใช้พลาสติกต่าง ๆ อาทิ การใช้เป็นภาชนะบรรจุอาหาร และเป็นส่วนประกอบในยานพาหนะ เป็นต้น (3) พัฒนาความตกลงเรื่องการจัดการขยะระหว่างประเทศให้มีความเข้มงวดมากขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดการขยะจำพวกพลาสติก อาทิ การเรียกเก็บเงินค่าถุงพลาสติก ณ จุดขาย ทั้งนี้ EU มีเป้าหมายที่จะลดจำนวนการใช้ถุงพลาสติกลงเหลือไม่เกิน 90 ใบต่อคนต่อปี ภายในปี 2562 และ 40 ใบต่อคนต่อปี ภายในปี 2568

5.2 ขยะจากอาหาร (Food waste) คณะกรรมาธิการยุโรปตระหนักถึงปัญหาการบริโภคอาหารอย่างสิ้นเปลือง และเห็นว่า ปัจจุบันยังไม่มีตัวชี้วัดที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณอาหารที่ถูกบริโภคอย่างสิ้นเปลืองที่ชัดเจนเพียงพอ จึงได้เสนอให้มีการหารือร่วมกับระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อหาตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการประเมินปริมาณอาหารที่ถูกบริโภคอย่างสิ้นเปลือง และออกนโยบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะจากอาหาร เช่น (1) การพัฒนาข้อกำหนดการจัดการขยะประเภทอาหารในแต่ละประเทศสมาชิกให้มีความเข้มงวดมากขึ้น อาทิ การห้ามซูเปอร์มาร์เก็ตทิ้งหรือทำลายอาหารที่เหลือหรือหมดอายุ แต่ให้ต้องนำไปบริจาคให้กับองค์กร การกุศล หรือนำไปทำเป็นอาหารสัตว์ โดยสหภาพยุโรปมีเป้าหมายจะลดปริมาณให้เหลือร้อยละ 30 ภายในปี 2568 และ (2) การปรับปรุงฉลากบอกวันที่หมดอายุบนบรรจุภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.3 Critical raw materials หรือวัตถุดิบจำพวกอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์และแร่ธาตุที่สำคัญ โดยที่วัตถุดิบประเภทนี้มีความสำคัญในแง่ของโอกาสทางธุรกิจและทรัพยากรในภูมิภาค หากไม่สามารถแปรรูปและนำวัตถุดิบประเภทนี้กลับมาใช้ใหม่ได้ จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและทรัพยากรภายในภูมิภาค คณะกรรมาธิการยุโรปจึงพร้อมให้การสนับสนุนทุกฝ่ายที่วิจัยและพัฒนาการรีไซเคิลวัสดุจำพวก critical raw materials อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งพัฒนาข้อบังคับของอายุการใช้งานวัสดุประเภทนี้ให้เข้มงวดมากขึ้น

5.4 Construction and demolition หรือขยะที่เกิดจากการรื้อถอน ทำลาย และสร้างสิ่งก่อสร้าง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาขยะในภูมิภาคยุโรป คณะกรรมาธิการยุโรปจึงได้ปรับปรุง

ข้อตกลงเรื่องอายุการใช้งานของวัสดุก่อสร้างให้มีความเข้มงวดมากขึ้น และให้สอดคล้องกับกฎหมายในทุกประเทศสมาชิก รวมถึงทำหน้าที่ตรวจคุณภาพด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ด้วย

5.5 Biomass and bio-based products หรือ วัสดุชีวภาพ โดยทั่วไป วัสดุชีวภาพประเภทดังกล่าวส่งผลดีต่อระบบ Circular economy เนื่องจากสามารถนำไปแปรรูปและนำกลับมาใช้ใหม่ได้ พร้อมทั้งสามารถสลายตัวได้เองตามธรรมชาติ แต่ในทางกลับกัน ถ้าใช้วัสดุชีวภาพประเภทดังกล่าวผิดวิธีก็จะก่อให้เกิดผลเสียต่อ Circular economy ได้ คณะกรรมาธิการยุโรปจึงมีมาตรการในการให้คำแนะนำและเผยแพร่วิธีที่ถูกต้องในการแปรรูปวัสดุชีวภาพประเภทดังกล่าว พร้อมทั้งปรับปรุงข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้วัสดุชีวภาพภายในประเทศสมาชิก

การปฏิรูประบบเศรษฐกิจให้กลายเป็น Circular economy ต้องอาศัยหลายปัจจัยจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านเงินทุนที่ EU วางแผนไว้ว่าจะใช้งบประมาณมากถึง 1 พันล้านยูโร ในระยะเวลา 3 ปี (ปี 2561-2563) โดยใช้ 77 ล้านยูโรในการวิจัยและพัฒนา ระบบ Circular economy และ 941 ล้านยูโร ในการดำเนินงานจริง โดยเงินทุนส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนมาจากโครงการเงินทุนต่าง ๆ ของ EU พร้อมทั้งยังต้องปลูกฝังแนวคิดการนำทรัพยากรที่บริโภคแล้วกลับมาใช้ใหม่แทนการทิ้งไว้อย่างสูญเปล่าให้กับประชาชน และต้องมีตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่ครอบคลุมและชัดเจน โดย Circular economy จะส่งผลดีต่อภูมิภาคยุโรป อาทิ โอกาสทางธุรกิจของทวีปยุโรปที่เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเพิ่มขึ้นของนวัตกรรมใหม่ การเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงาน การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการเพิ่มของอัตราการจ้างงาน เป็นต้น

5. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา

5.1 ประวัติและตราสัญลักษณ์

5.1.1 ประวัติความเป็นมา

“อบต. หรือองค์การบริหารส่วนตำบล” เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการบริหารส่วนท้องถิ่น โดยราษฎรเลือกตั้งผู้แทนของแต่ละหมู่บ้านในเขต อบต. นั้น เข้าไปเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (กรณีที่มี อบต.ใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 6 คน กรณีที่มี อบต.ใดมีเพียงสองหมู่บ้านให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หมู่บ้านละ 3 คน และกรณีที่มี อบต.ใดมีหมู่บ้านมากกว่าสองหมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หมู่บ้านละ 2 คน) มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่กฎหมายกำหนด

5.2 สภาพทั่วไป

5.2.1 ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา เป็น 1 ใน 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศตะวันตกประมาณ 5 กิโลเมตร มีพื้นที่ 62.472 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 39,045 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศใต้ ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันตก ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราชทิศตะวันออก ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลช้างซ้าย จังหวัดนครศรีธรรมราช

5.2 วิสัยทัศน์

“สร้างเมืองน่าอยู่ พัฒนาคุณภาพชีวิต ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง”

5.3 พันธกิจ

พันธกิจที่ 1 ปรับปรุงและพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคตและเศรษฐกิจของท้องถิ่น

พันธกิจที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของคน ครอบครัว และชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจที่ 3 การสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี ให้บริการประชาชนด้วยความเป็นธรรม สะดวกและรวดเร็ว ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนพัฒนา การตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารและการปกครอง

พันธกิจที่ 4 ปรับปรุงและพัฒนาระบบการศึกษาและสาธารณสุข ตลอดจนอนุรักษ์ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมอันดีงามและภูมิปัญญาของท้องถิ่น

พันธกิจที่ 5 การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและบริการ

พันธกิจที่ 6 การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีของเมือง

พันธกิจที่ 7 การสร้างความเข้มแข็งด้านการเงินการคลัง โดยการปรับปรุงกระบวนการบริหาร การเงินการคลังให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และภารกิจที่มีอยู่เดิม และที่ได้รับโอนจากการกระจายอำนาจจากรัฐบาล

จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา

1. การคมนาคมสะดวก
2. ระบบสาธารณสุขปลอดภัย สาธารณูปการ เพียงพอและทั่วถึง
3. การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ตามแนวธรรมาภิบาล
4. มีความร่วมมือระหว่างประชาชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอื่นๆ ในการ

พัฒนาท้องถิ่น

5. ประชาชนดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
6. ส่งเสริมการศึกษา อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี
7. ประชาชนมีสุขภาพดี
8. จัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดมลพิษ
9. ชุมชนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการนันทนาการอย่างมีคุณภาพ และเพียงพอ

ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

10. ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุได้รับการดูแล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนา อบต.ทำยสำเภาให้เป็นเมืองที่น่าอยู่

2. เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา การบริการสังคม การประกอบอาชีพและทักษะในการประกอบอาชีพอย่างเท่าเทียมกัน

3. เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีภายในองค์กร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่น

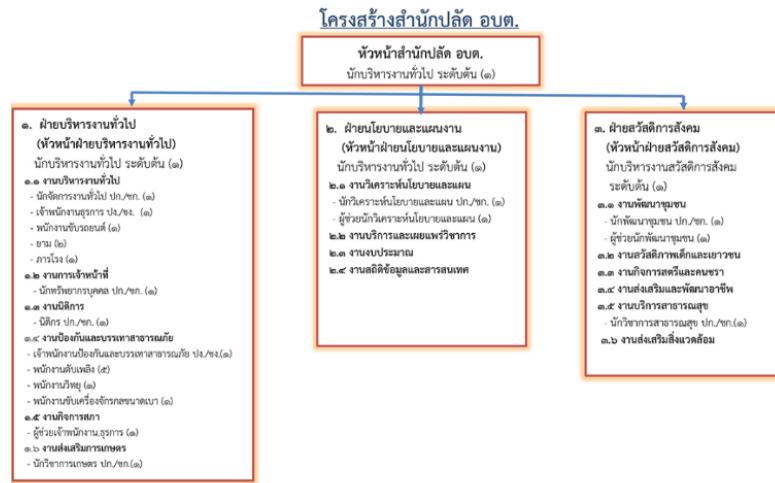
4. เพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเงินการคลังของ อบต. ให้มีความมั่นคงสามารถนำ

เงินมาใช้ครอบคลุมการพัฒนาทุกด้าน ทั้งการพัฒนาคน การพัฒนาชุมชน การพัฒนาการบริหาร และการให้บริการ

5.4 โครงสร้างส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลทำยสำเภา

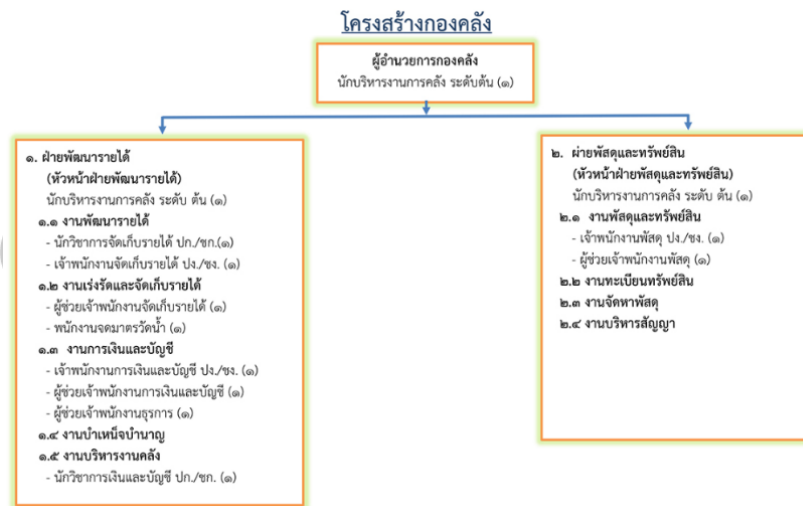
ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลทำยสำเภาได้มีการแบ่งส่วนราชการภายในประกอบด้วย โครงสร้างสำนักปลัด โครงสร้างกองคลัง โครงสร้างกองช่าง โครงสร้างกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างสำนักปลัด

ที่มา : สืบค้นจาก <https://taisamphao.go.th/frontpage/wp-content/uploads/2024/09>
(เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2567)

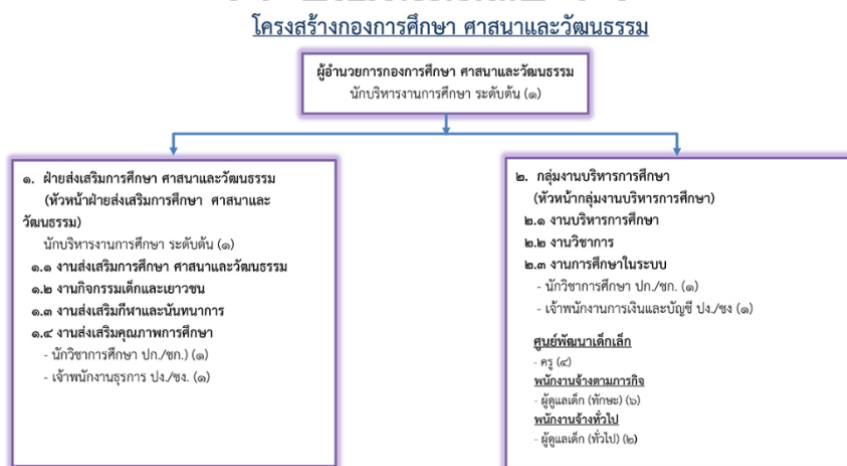
ภาพที่ 2.4 โครงสร้างกองคลัง

ที่มา : สืบค้นจาก <https://taisamphao.go.th/frontpage/wpcontent/uploads/2024/09/.jpg>
(เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2567)

ภาพที่ 2.5 โครงสร้างกองช่าง

ที่มา : สืบค้นจาก <https://taisamphao.go.th/frontpage/wp-content/uploads/2024/09/87.jpg>
(เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2567)

ภาพที่ 2.6 โครงสร้างกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ที่มา : สืบค้นจาก <https://taisamphao.go.th/frontpage/wp-content/uploads/2024/09/.jpg>
(เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2567)

5.5 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.5.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

แนวทางการพัฒนา

- 1) พัฒนาเส้นทางคมนาคมภายในตำบลให้ได้มาตรฐาน สะดวก ปลอดภัย
- 2) ต่อเติม ปรับปรุง บำรุงรักษา ระบบไฟฟ้าสาธารณะ
- 3) ขยายเขตระบบไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
- 4) ก่อสร้าง ต่อเติม ปรับปรุง บำรุงรักษา ระบบประปาหมู่บ้าน
- 5) ขยายเขตระบบประปาสวนภูมิภาค
- 6) พัฒนาระบบการสื่อสาร
- 7) ก่อสร้าง ปรับปรุง ภาชนะเก็บน้ำและพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 8) ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษาถนน สะพาน และท่อระบายน้ำ

5.5.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและสังคม

แนวทางการพัฒนา

และภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 1) พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาทั้งในและนอกระบบ
- 3) ส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา อนุรักษ์ พัฒนา ปลูกฝัง เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม
- 4) ส่งเสริมสุขภาพของประชาชน/พัฒนาการให้บริหารด้านสาธารณสุข
- 5) ส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ
- 6) สงเคราะห์ ส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสในสังคม
- 7) รณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 8) เพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5.5.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการพัฒนา

- 1) พัฒนาอาชีพ และส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการเพิ่มรายได้
- 3) พัฒนาให้ความรู้และเทคนิควิธีการในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) ส่งเสริมกิจกรรมการออม
- 5) การเพิ่มคุณภาพผลผลิต

5.5.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา

- 1) ส่งเสริมกิจกรรมการดูแลแหล่งน้ำและการบริหารจัดการระบบน้ำเสีย
- 2) บริหารจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล
- 3) ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อสิ่งแวดล้อม

5.5.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหารจัดการ

แนวทางการพัฒนา

- 1) ส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2) พัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ
- 3) ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดำเนินงาน
- 4) พัฒนาสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ
- 5) พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม
- 6) พัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส

5.6 แนวคิดระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล

ท้ายสำเภา อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตามที่จังหวัดนครศรีธรรมราชได้จัดประชุมผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 53 แห่งที่นำขยะไปกำจัด ณ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช บริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ 84 (ทุ่งท่าลาด) เพื่อกำหนดแนวทางการกำจัด ขยะมูลฝอยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่ม Clusters ที่ 1 ให้เป็นไปตามคำสั่งและ คำแนะนำของศาลปกครองนครศรีธรรมราช เพื่อให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่นำขยะไปกำจัด ณ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เกิดประสิทธิภาพเป็นไปตามหลักสุขภาพและมาตรการการรับขยะมูลฝอย เทศบาลนคร นครศรีธรรมราชจึงได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง มาตรการการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ด้านการส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนคร นครศรีธรรมราชในอนาคต องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา จึงมีความเห็นพ้องและตกลงร่วมกัน ดังนี้

ข้อ 1 เทศบาลนครนครศรีธรรมราช จะรับเฉพาะขยะทั่วไป (ไม่รับขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย)

ข้อ 2 เทศบาลนครนครศรีธรรมราช กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา ลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะเข้าสู่สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ดังนี้

2.1 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2567 ลดลงจากเดิมร้อยละ 10

2.2 ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2567 ลดลงจากเดิมร้อยละ 20

ข้อ 3 องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา จะดำเนินการจัดส่งขยะมูลฝอยในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ให้ทั่วถึงและครอบคลุมอย่างมีประสิทธิภาพ กำกับ ดูแล กวดขัน การขับรถบรรทุกขยะมูลฝอย ให้มีความระมัดระวัง โดยไม่ให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนในเส้นทางสัญจร รวมตลอดถึงดูแลป้องกันมิให้ขยะมูลฝอยที่บรรทุกมาหล่นปลิว และไม่ให้นำขยะรั่วไหลในเส้นทางสัญจร

ข้อ 4 องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา จะจัดส่งข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยและจำนวนเที่ยวที่รถบรรทุกขยะมูลฝอยบรรทุกมากำจัดในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลนครนครศรีธรรมราชให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียนทราบทุกเดือน

ระดมความคิดเห็นและหาแนวทางการดำเนินการ

หลังจากที่ได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลง องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา ได้จัดประชุมซักซ้อมการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยได้จัดส่งหนังสือเชิญแกนนำชุมชน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธาน อสม. ทั้ง 13 หมู่บ้าน ผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อพูดคุยทำความเข้าใจเรื่องมาตรการจัดการขยะมูลฝอยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในที่ประชุมมีการพิจารณาเสนอให้มีมาตรการการลดปริมาณขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ดังนี้

1. รณรงค์คัดแยกขยะให้ถูกวิธี

1.1 ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้

1.2 สร้างความเข้าใจเรื่องการคัดแยกขยะ

1.3 ประชุมผู้นำ อสม. ผู้นำหมู่บ้าน

1.4 ประชุมผู้ปกครองโดยให้สถานศึกษาเป็นสถานที่นัดหมายประชุม

2. การกำหนดมาตรการ

องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา จะทำการจัดเก็บเฉพาะขยะทั่วไปเท่านั้น ได้แก่ ถุงพลาสติก หลอด กล่องโฟม ภาชนะเป็นอาหาร ห่อขนม แพมเพิส กระดาษชำระ

3. จัดหาถังขยะอันตราย

องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา ออกจัดเก็บขยะอันตรายจากประชาชนทุกวันศุกร์สุดท้ายของเดือน เพื่อส่งต่อไปให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชกำจัดต่อไป

4. จัดทำโครงการขยะมีบุญ

องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา มีจุดบริการอุปกรณ์สำหรับคัดแยกขยะรีไซเคิลต่างๆ ได้แก่ บริเวณวัด สถานศึกษา ในพื้นที่ตำบลท้ายสำเภา

ภาพที่ 2.7 การประชุมซักซ้อมการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

การกำหนดมาตรการ

จากมติการประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา ได้ออกประกาศมาตรการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา มาตรการ 2 เหลือง 1 แดง โดยห้ามทิ้งขยะ 9 ประเภทลงในถังขยะหรือภาชนะรองรับ

องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภาจะทำการจัดเก็บเฉพาะขยะทั่วไป ได้แก่ ถูพลาสติก หลอด กล่องโฟม ภาชนะเปื้อนอาหาร ห่อขนม แพนเค้ก กระดาษชำระ

หากครัวเรือนใดฝ่าฝืนไม่ดำเนินการตามมาตรการ องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภาจะออกหนังสือแจ้งเตือน 2 ครั้ง (2 เหลือง) และระงับการจัดเก็บขยะมูลฝอยครัวเรือนดังกล่าว (1 แดง)

ภาพที่ 2.8 การกำหนดมาตรการ 2 เหลือง 1 แดง

การประชาสัมพันธ์

องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภาได้จัดทำแผ่นป้ายประกาศมาตรการดังกล่าวและติดตั้งประชาสัมพันธ์ตามจุดต่างๆ 20 จุด ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลท้ายสำเภา มีการประกาศเสียงตามสาย และประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ และจัดส่งหนังสือมาตรการการจัดการขยะมูลฝอยถึงมือผู้ใช้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอยกับองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภาทุกครัวเรือน

ภาพที่ 2.9 จัดทำแผ่นป้ายประกาศมาตรการและติดตั้งประชาสัมพันธ์ตามจุดต่างๆ

ภาพที่ 2.10 การประชาสัมพันธ์ประกาศเสียงตามสายและประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่างๆ

การดำเนินงานตามมาตรการ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภาจัดทำอุปกรณ์สำหรับคัดแยกขยะ เพื่อรับทิ้งขยะรีไซเคิล เช่น ขวดพลาสติก ขวดแก้ว และประปออลูมิเนียม 13 จุดบริการ ได้แก่

1.1 วัด 5 วัดในพื้นที่ตำบลท้ายสำเภา ได้แก่ วัดท้ายสำเภา วัดราษฎร์เจริญวราราม วัดพรหมทอง วัดเชิงแตระ วัดป่าตอ ใช้ชื่อว่า “ขยะมีบุญ” รายได้จากการจำหน่ายใช้เป็นค่าน้ำ-ค่าไฟของวัด

ภาพที่ 2.11 ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับคัดแยกขยะ ณ วัดในพื้นที่ตำบลท้ายสำเภา

1.2 โรงเรียน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดท้ายสำเภา โรงเรียนวัดราษฎร์เจริญวราราม โรงเรียนวัดเชิงแตระ โรงเรียนบ้านไสใหญ่ ใช้ชื่อว่า “ขยะเพื่อทุนการศึกษา” รายได้จากการจำหน่ายให้เป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียน

ภาพที่ 2.12 ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับคัดแยกขยะ ณ โรงเรียนในพื้นที่ตำบลท้ายสำเภา

1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 ศูนย์ ได้แก่ ศพด.วัดท้ายสำเภา ศพด.วัดเชิงแตระ ศพด.บ้านไสใหญ่ โดยใช้ชื่อว่า “ขยะเพื่อน้อง” รายได้จากการจำหน่ายให้เป็นทุนการศึกษานักเรียน

ภาพที่ 2.13 ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับคัดแยกขยะ ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ตำบลท้ายสำเภา

1.4 องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา ใช้ชื่อว่า “ขยะเพื่อสังคม” รายได้จากการจำหน่ายช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

ภาพที่ 2.14 ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับคัดแยกขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา

การจัดเก็บขยะอันตราย

การจัดเก็บขยะอันตรายขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภาได้ออกบริการจัดเก็บขยะอันตรายทุกวันศุกร์สุดท้ายของเดือนเพื่อรวบรวมนำส่งให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการจัดทำบริการสาธารณะ เรื่อง “การบริหารจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช” และได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย และรถกระจายเสียงขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา รวมถึงสื่อต่างๆ เป็นประจำ ทุกเดือนก่อนจะมีการออกบริการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา

ข่าวประชาสัมพันธ์

วันศุกร์ สุดท้ายของเดือน

เตรียมขยะอันตรายหน้าบ้านท่านบรรจุใส่ถุงให้เรียบร้อย

อบต.ท้ายสำเภา จะออกบริการจัดเก็บอีกครั้ง

หลอดไฟต่างๆ / ถ่านไฟฉาย / แบตเตอรี่มือถือ
 กระป๋องสเปรย์ ยาฆ่าหญ้า ยาฆ่าแมลง
 ขวดน้ำยาทำความสะอาด / กระป๋องสี /
 ภาชนะเปื้อนสารเคมี ...

ร่วมกันคัดแยกขยะให้ถูกวิธี
 กันเถอะครับ.....

แล้วพบกันนะครับ

องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา ฝ่ายสวัสดิการสังคม

ภาพที่ 2.15 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ในการจัดเก็บขยะอันตราย

ภาพที่ 2.16 การลงพื้นที่ออกบริการจัดเก็บขยะอันตราย

การจัดตั้งธนาคารขยะ

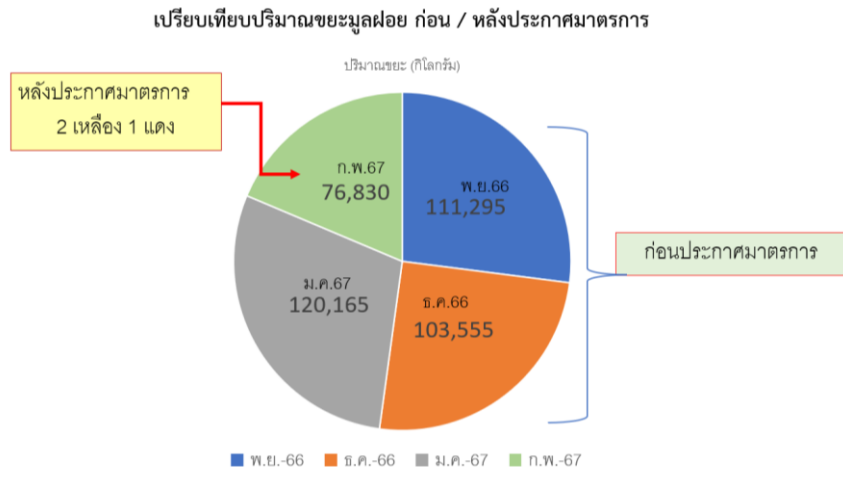
องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภาได้จัดตั้ง ธนาคารขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา เพื่อเป็นกลไกในการจัดการขยะที่ต้นทาง และเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างเป็นระบบ ลดปริมาณขยะ สร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะที่ถูกต้อง และเพิ่มรายได้ของประชาชนในชุมชน

ภาพที่ 2.17 การจัดตั้งธนาคารขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา

ภาพที่ 2.18 ชี้แจง ทำความเข้าใจการคัดแยกขยะแก่หน่วยงานและสถานประกอบการ

ภาพที่ 2.19 ข้อมูลเปรียบเทียบปริมาณการจัดการเก็บขยะมูลฝอย ก่อนและหลังประกาศมาตรการดำเนินการรณรงค์คัดแยกขยะตามหลัก 3Rs

ผลการดำเนินงาน

จากผลการดำเนินงานการประกาศมาตรการ ปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา หมู่บ้าน มีปริมาณที่ลดลง โดยเปรียบเทียบ ก่อนการประกาศมาตรการ เดือนมกราคม พ.ศ.2567 ปริมาณขยะมูลฝอยจำนวน 120,165 กิโลกรัม หรือ 120.165 ตัน หลังจากดำเนินการประกาศมาตรการการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567 รวมปริมาณขยะมูลฝอย ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2567 จำนวน 76,830 กิโลกรัม หรือ 76.830 ตัน ปริมาณขยะลดลง จำนวน 43,335 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 36 ของปริมาณขยะในเดือนมกราคม พ.ศ.2567

ภาพที่ 2.20 สถิติปริมาณขยะมูลฝอยลดลง

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ (2559) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี และ 2) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และลักษณะที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ส่วนการศึกษาและการรับข้อมูลข่าวสารแตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เริ่มตั้งแต่การร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอย และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งทางด้าน การคัดแยกขยะ การนำผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ และการลดจำนวนขยะให้น้อยลง และนำผลการวิจัยเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

ณัฐวุฒิ ผดุงเพียร (2560) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้ดียิ่งขึ้น พบว่า ระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลอยู่ในระดับน้อย และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะ ได้แก่ ความตรงต่อเวลาในการจัดเก็บขยะ ความพร้อมของอุปกรณ์ในการจัดเก็บขยะ ความเพียงพอของจำนวนถังขยะในชุมชน การให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับ

ขยะและการคัดแยกขยะและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเวลาจัดเก็บขยะ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

- 1) ด้านความตรงต่อเวลาในการจัดเก็บขยะ เทศบาลควรกำหนดเวลาจัดเก็บขยะที่ชัดเจนของแต่ละชุมชน และติดประกาศเวลาดังกล่าวไว้ในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้ทราบกำหนดการจัดเก็บขยะที่แน่นอน
- 2) ด้านความพร้อมและความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดเก็บขยะ เทศบาลควรติดป้ายกำกับอุปกรณ์ในการจัดเก็บขยะให้ตรงกับประเภทของขยะที่จัดเก็บ ด้านจำนวนถุงขยะในชุมชน เทศบาลควรเพิ่มจำนวนถุงขยะให้เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน รวมถึงควรแยกสีของถังขยะตามประเภทของขยะด้วย

ด้านการให้ความรู้ในการคัดแยกขยะ เทศบาลควรจัดทำโครงการอบรมการคัดแยกขยะ เป็นประจำทุกปี รวมถึงให้รางวัลชุมชนที่มีการคัดแยกขยะได้ถูกต้องเหมาะสม ด้านการประชาสัมพันธ์ เทศบาลควรจัดทำเทศบาลสัญจรออกพบปะประชาชน เพื่อประชาสัมพันธ์และรับฟังปัญหาข้อร้องเรียนรวมถึงตอบปัญหาข้อสงสัยของประชาชน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาโดยเพิ่มตัวแปรอิสระให้มากขึ้น เช่น สภาพของรถเก็บขยะวิธีการกำจัดขยะ เป็นต้น และควรมีการศึกษาความพึงพอใจในการจัดเก็บขยะ มูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของประชาชน และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ เพื่อจะได้นำเอาผลการวิจัยมาพัฒนาปรับปรุงวิธีการจัดเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของหน่วยงานภาครัฐ

ปยุตา เทพอารักษ์ (2564) ศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย ขององค์การบริหารส่วนตำบลสะแกราบ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลสะแกราบ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลสะแกราบ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลสะแกราบ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า ระดับประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลสะแกราบ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอย เป็นรายด้านมากที่สุด คือ ด้านการทำลาย รองลงมา คือ ด้านการเก็บรวบรวม และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการขนส่ง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลสะแกราบ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเป็นรายด้านมากที่สุด คือ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลสะแกราบ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

อดิศักดิ์ ดาวงษ์ (2564) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ และ 2) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ โดยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วย แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 100 คน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรม สำหรับด้านประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพในการขนย้าย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ประสิทธิภาพ ในการลดปริมาณขยะ

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Carolina Armijo de Vega , Sara Ojeda-Benitez and Ma. Elizabeth Ramirez Barreto (2003) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาของประเทศเม็กซิกันและการจัดการของเสีย โดยใช้ มหาวิทยาลัยบาจา เป็นกรณีศึกษา จากการศึกษาทำให้เขาสามารถสรุปได้ว่า สำหรับประเทศที่กำลัง พัฒนาอย่างประเทศเม็กซิกันยังมีความยากลำบาก สำหรับโอกาสที่จะผลักดันให้เกิดการจัดการของเสียที่ ยั่งยืน สิ่งที่สถาบันการศึกษาต้องทำ คือ การฝึกอบรมให้ครูอาจารย์ได้ทราบเกี่ยวกับการจัดการของเสีย และการรีไซเคิล จัดให้มีกิจกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย ภายในสถาบัน การแยกขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ภายในสถาบัน รณรงค์ให้นักเรียน นักศึกษา ได้มีส่วนร่วมในโครงการระยะสั้น ๆ ที่จัดขึ้นเกี่ยวกับ กิจกรรมการรีไซเคิลและการลดปริมาณขยะมูลฝอย สนับสนุนและจัดให้นักเรียน นักศึกษาได้มีโอกาส เยี่ยมชมศูนย์การรีไซเคิลและสถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอยของเมือง เป็นต้น

Simkins G. and Nolan A. (2004) ได้ศึกษาและสรุปเป็นรายงานเรื่อง ระบบการ จัดการ สิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งในเนื้อหาได้พูดถึงการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ด้วย ซึ่งโดย สรุปแล้วระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยจะสามารถเกิดขึ้นและดำเนินไปได้อย่างมี ประสิทธิภาพต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลายสิ่ง ได้แก่ กรอบแนวคิดของระบบการจัดการ การตั้งเป้าหมาย การศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน งบประมาณในการจัดการที่เพียงพอ รวมถึง การให้ความรู้ความเข้าใจและการสร้างทัศนคติที่ดีของนักศึกษาและบุคลากร เกี่ยวกับการจัดการ สิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้การดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Approach) โดยการดำเนินการเก็บข้อมูลจากการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีขั้นตอนวิธีดำเนินการศึกษาตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นหัวหน้าครัวเรือน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 432 คน (ที่มา: แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570 ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา) โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยคำนวณจากสูตรของยามาเน (Yamane 1973, อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553) ตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรยามาเน (Yamane 1973, อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + (Ne^2)}$$

โดยที่	n	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	=	ขนาดของกลุ่มประชากร
	e	=	ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{432}{1 + 432(0.05)^2}$$

$$n = 209 \text{ คน}$$

จากจำนวนประชากร ได้กลุ่มตัวอย่าง = 209 คน จึงจะยอมรับได้

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 209 คน จะนำกลุ่มตัวอย่างที่ได้มา สุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้จำนวนตามต้องการ โดยไม่มีหลักเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างจะเป็นใครก็ได้ที่สามารถให้ข้อมูลได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดแบบสอบถามให้สอดคล้องกับตัวแปรแต่ละตัวตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยข้อความได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา รายละเอียด ดังนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เป็นคำถามแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ รีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย การลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำกลับมาแปรรูปใหม่ ปรากฏดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ตัวแปรการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล

ปัจจัย/ตัวแปร	นิยาม/ความหมาย	รายการข้อคำถาม	ระดับการวัด/วิธีวัด
ตัวแปรการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการ บริหารจัดการขยะรี ไซเคิล	1. ลดการใช้ (Reduce) หมายถึง การลดปริมาณ การใช้ลงโดยใช้เท่าที่ จำเป็นหลีกเลี่ยง การใช้อย่างฟุ่มเฟือย เพื่อ ลดการสูญเปล่าและลด ปริมาณขยะให้มากที่สุด	1. การลดการใช้ 1.1 ความตระหนักในการลด การใช้สิ่งทีก่อให้เกิดเป็นขยะอย่าง จริงจัง 1.2 การช่วยกันรณรงค์ในการ ลดการใช้สิ่งทีก่อให้เกิดเป็นขยะเช่น กล่องโฟม ถูพลาสติก	ตอนที่ 2 ข้อที่ 1
	2. ใช้ซ้ำ (Reuse) หมายถึง การนำของเสีย บรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ อีกโดยไม่ผ่านการแปรรูป หรือแปรสภาพ	1.3 การนำถุงผ้าหรือตะกร้าไป ใส่สิ่งของแทนถุงพลาสติก เมื่อไปซื้อ ของทุกครั้ง 2. การนำกลับมาใช้ซ้ำ 2.1 การแยกและนำถุงหิ้ว พลาสติกมาใช้ในงานอีกหลายครั้ง 2.2 การแยกกระดาษรีไซเคิลทุก ชนิด เพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ 2.3 การให้ความสำคัญต่อการ นำขยะบางอย่างกลับมาใช้ใหม่ ใช้ ซ้ำ เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยใน ครัวเรือน	ตอนที่ 2 ข้อที่ 2
	3. นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) หมายถึง การ นำขยะมารีไซเคิล นำของ เสีย บรรจุภัณฑ์หรือวัสดุ เหลือใช้ มาแปรรูปเป็น วัตถุดิบในการผลิต หรือ ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่	3. การนำกลับมาแปรรูปใหม่ 3.1 การให้ความสำคัญต่อการ นำขยะบางอย่างกลับมาแปรรูปใหม่ 3.2 การนำขยะบางอย่าง มา ดัดแปลงเป็นของใช้ภายในครัวเรือน เช่น กระจ่างปลุกผักสวนครัว 3.3 การคัดแยกขยะแต่ละ ประเภท เพื่อให้ง่ายต่อการรีไซเคิล 3.4 การนำขยะรีไซเคิลไปขาย เพื่อเข้าสู่กระบวนการของการนำ กลับมาแปรรูปใหม่	ตอนที่ 2 ข้อที่ 3

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ด้านคุณภาพ ด้านปริมาณ ด้านค่าใช้จ่าย และด้านระยะเวลา ปรากฏดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ตัวแปรประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล

ปัจจัย/ตัวแปร	นิยาม/ความหมาย	รายการข้อความ	ระดับการวัด/วิธีวัด
ตัวแปรประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล	ประสิทธิภาพในการบริหารงาน หมายความว่า การลดต้นทุนในการผลิต คุณภาพของการมีประสิทธิภาพ (quality of effectiveness) และความสามารถในการผลิต (competence and capability) และในการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่ามีประสิทธิภาพสูงสุด ก็เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด เพื่อค้ำประกันสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้น แนวความคิดของคำว่า ประสิทธิภาพในด้านธุรกิจมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ต้นทุน (cost) คุณภาพ (quality) ปริมาณ (quantity) และวิธีการ (method) ในการผลิต	<p>1. ด้านคุณภาพ</p> <p>1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล อย่างชัดเจน</p> <p>1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดคู่มือในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลแจกให้ประชาชน</p> <p>1.3 ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล เพื่อให้เกิดความราบรื่น</p>	ตอนที่ 3 ข้อที่ 1
		<p>2. ด้านปริมาณ</p> <p>2.1 การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยได้อย่างชัดเจน</p> <p>2.2 การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดจำนวนของพนักงานและเจ้าหน้าที่ในการจัดการขยะได้</p>	ตอนที่ 3 ข้อที่ 2

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ปัจจัย/ตัวแปร	นิยาม/ความหมาย	รายการข้อคำถาม	ระดับการวัด/วิธีวัด
		2.3 การบริหารจัดการ ขยะรีไซเคิลขององค์การ บริหารส่วนตำบล ช่วยลด ปริมาณของโรงเก็บขยะและ พื้นที่ในการจัดการขยะได้	
		2.4 การบริหารจัดการ ขยะรีไซเคิลขององค์การ บริหารส่วนตำบลช่วยลด ปริมาณการปล่อยก๊าซ คาร์บอนไดออกไซด์ที่ทำให้เกิด ภาวะเรือนกระจก	
ตัวแปรประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ ขยะรีไซเคิล		3. ด้านค่าใช้จ่าย 3.1 องค์การบริหารส่วน ตำบลมีการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อจัดการขยะ รีไซเคิล ได้อย่างเพียงพอและมีความ เหมาะสม ประสิทธิภาพ 3.2 องค์การบริหารส่วน ตำบลมีการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อจัดการขยะรีไซเคิลได้ อย่างมีประสิทธิภาพ 3.4 การบริหารจัดการขยะ รีไซเคิลขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ช่วยประหยัด งบประมาณในการกำจัดขยะที่ มีราคาสูง และลดต้นทุนด้าน กระบวนการกำจัดได้	ตอนที่ 3 ข้อที่ 3

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ปัจจัย/ตัวแปร	นิยาม/ความหมาย	รายการข้อความ	ระดับการวัด/วิธีวัด
		4. ด้านระยะเวลา	ตอนที่ 3 ข้อที่ 4
		4.1 องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดขั้นตอนในการทำงานเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการจัดการขยะรีไซเคิล	
		4.2 การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดระยะเวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่	
		4.3 การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดระยะเวลาในการเผาหรือทำลายขยะ	
		4.4 การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วยลดระยะเวลาในการฝังกลบขยะ	

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับจุดแข็ง/จุดเด่น จุดอ่อน/ปัญหา โอกาสที่จะแนะนำ แนวคิดหรือวิธีการใหม่ๆ และข้อจำกัดในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยข้อความ ดังนี้

1. การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีจุดแข็ง/จุดเด่นในเรื่องใด

2. การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีจุดอ่อน/ ปัญหาในเรื่องใด
3. การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีโอกาสที่จะ แนะนำแนวคิดหรือวิธีการใหม่ๆ อะไรได้บ้าง
4. การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีข้อจำกัด อะไรบ้างที่ไม่สามารถควบคุมได้
5. ข้อเสนอแนะที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลของ องค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคต

2.2 การทดสอบเครื่องมือ

ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาถึงความเหมาะสมในข้อคำถามแต่ละข้อ และนำแบบสอบถามที่พิจารณา เรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์

ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์ และประธาน หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2. รองศาสตราจารย์ ดร.พรธรรณ วัฒนทอง

ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

3. นายยงยุทธ นาทะชัย

ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา

ทั้งนี้ เพื่อนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้ โดยการตรวจสอบ คุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา ความตรงตามโครงสร้าง ความครอบคลุมตาม วัตถุประสงค์ ความเหมาะสมด้านภาษา รวมทั้งเกณฑ์ การให้คะแนนและการแปลความหมายของ คะแนน จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพความตรงตามโครงสร้าง (Construct validity) และความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ความเหมาะสมของสำนวน ภาษาที่ใช้ (Wording) อีกครั้ง แล้วนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องเป็นราย ข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) (ศักดิ์ไทย สุรกีจาวร, 2549) ที่มีเกณฑ์ในการ พิจารณา กำหนดไว้ดังนี้

ให้ +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด
 ให้ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด
 ให้ -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนี้ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด
 ผู้ศึกษาได้เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีมีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 - 1.00
 มาเป็นข้อคำถาม โดยการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า มากกว่า 0.07 ส่วนข้อคำถามที่มีค่าน้อยกว่า 0.07
 ผู้ศึกษาจะนำมาปรับปรุงตาม แก้ไข ให้เป็นไปตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาเสนออาจารย์ที่
 ปรึกษาอีกครั้งเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเป็นราย
 ข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ทั้งฉบับเท่ากับ 1 จึงได้นำแบบสอบถามไป
 ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2.2 การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้ศึกษาใช้วิธีการทดสอบโดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง 30 ฉบับ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient: α) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.914

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อนำมาวิเคราะห์ผล ดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการแจกแบบสอบถามให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 209 ชุด จากหัวหน้าครัวเรือน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 432 คน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น เอกสารงานวิจัย บทความ ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับข้อมูลตอบกลับจากกลุ่มตัวอย่างจากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช นำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย การลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำกลับมาแปรรูปใหม่ ลักษณะแบบสอบถามปลายปิด

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช นำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ด้านคุณภาพ ด้านปริมาณ ด้านค่าใช้จ่าย และด้านระยะเวลา ลักษณะแบบสอบถามปลายปิด

ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) “เห็นด้วยมากที่สุด” ถึง “เห็นด้วยน้อยที่สุด” ตามรูปแบบของลิเคอร์ท (Likert’s Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ซึ่งจะมีให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว โดยมีการกำหนด เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับมากที่สุด	กำหนดให้	5 คะแนน
ระดับมาก	กำหนดให้	4 คะแนน
ระดับปานกลาง	กำหนดให้	3 คะแนน
ระดับน้อย	กำหนดให้	2 คะแนน
ระดับน้อยที่สุด	กำหนดให้	1 คะแนน

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษารวบรวมคะแนนทั้งหมดเพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยการอิงเกณฑ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้สูตรการคำนวณเพื่อหาความกว้างของแต่ละช่วงหรืออันตรภาคชั้น คือ ค่าที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อที่ใช้สำหรับการอธิบายผลของข้อมูลโดยใช้วิธีการคำนวณค่าอันตรภาคชั้น (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

แล้วนำมาแปลผล แบ่งคะแนนเป็นช่วง ๆ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.24 – 5.00 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.43 – 4.23 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.62 – 3.42 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.61 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยสถิติการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน Pearson Correlation Analysis ใช้เกณฑ์ของอีลิฟสัน เคริท (Elifson Kirkw, 1990) มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง +1 แบ่งระดับ ดังนี้

ค่า r	ระดับของความสัมพันธ์
0.90 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
0.70 - 0.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
0.50 - 0.70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.30 - 0.50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
0.00 - 0.30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ขอนำเสนอหัวข้อ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 209 ชุด โดยนำเสนอรายละเอียดตามลำดับ คือ สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาขอกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไว้ในการแปลความหมาย ดังนี้

n	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
p	หมายถึง	ค่าความน่าจะเป็น (ระดับนัยสำคัญ) (p-value)
***	หมายถึง	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
R	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยสถิติการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน Pearson Correlation Analysis

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 209 คน รายละเอียดปรากฏ ดังตารางที่ 4.1 – 4.5

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ชาย	113	54.1
2. หญิง	96	45.9
รวม	209	100.0

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวน ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.1 และร้อยละ 45.9

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ไม่เกิน 20 ปี	3	1.4
2. 21 – 30 ปี	12	5.7
3. 31 – 40 ปี	54	25.8
4. 41 – 50 ปี	103	49.3
5. 51 – 60 ปี	33	15.8
6. 61 ปีขึ้นไป	4	1.9
รวม	209	100.0

จากตารางที่ 4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมา คือ อายุ 31 – 40 ปี ร้อยละ 25.8 อายุ 51 – 60 ปี ร้อยละ 15.8 และอายุ 21 – 30 ปี ร้อยละ 5.7 อายุ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 1.9 และอายุไม่เกิน 20 ปี ร้อยละ 1.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ไม่ได้รับการศึกษา	5	2.4
2. ประถมศึกษา	52	24.9
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	40	19.1
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	94	45.0
5. อนุปริญญา/ปวส.	4	1.9
6. ปริญญาตรี	8	3.8
7. สูงกว่าปริญญาตรี	6	2.9
รวม	209	100.0

จากตารางที่ 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมา คือ ประถมศึกษา ร้อยละ 24.9 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 19.1 ปริญญาตรี ร้อยละ 3.8 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 2.9 ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 2.4 และมีระดับการศึกษานุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 1.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	27	12.9
2. ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	96	45.9
3. พนักงานบริษัทเอกชน/โรงแรม	27	12.9
4. เกษตรกรรม/กสิกรรม	31	14.8
5. อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป	18	8.6
6. พ่อบ้าน/แม่บ้าน	10	4.8
7. อื่นๆ	27	12.9
รวม	209	100.0

จากตารางที่ 4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 45.9 รองลงมา คือ เกษตรกรรม/กสิกรรม ร้อยละ 14.8 อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน/โรงแรม และอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 12.9 อาชีพอาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 8.6 และอาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน ร้อยละ 4.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ไม่เกิน 15,000 บาท	30	14.4
2. 15,001 – 20,000 บาท	134	64.1
3. 20,001 – 30,000 บาท	31	14.8
4. 30,001 บาทขึ้นไป	14	6.7
รวม	209	100.0

จากตารางที่ 4.5 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.1 รองลงมา คือ 20,001 – 30,000 บาท ร้อยละ 14.8 รายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 15,000 บาทและ 30,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.4 และร้อยละ 6.7 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏผลดังตารางที่ 4.6 – 4.9

ตารางที่ 4.6 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การลดการใช้

(n = 209 คน)

ข้อ	การลดการใช้	ระดับปัจจัย			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1	ความตระหนักในการลดการใช้สิ่งทีก่อให้เกิดเป็นขยะอย่างจริงจัง	3.87	0.673	มาก	3
2	การช่วยกันรณรงค์ในการลดการใช้สิ่งทีก่อให้เกิดเป็นขยะ เช่น กล่องโฟม ถุงพลาสติก	4.03	0.664	มาก	2
3	การนำถุงผ้าหรือตะกร้าไปใส่สิ่งของแทนถุงพลาสติก เมื่อไปซื้อของทุกครั้ง	4.07	0.654	มาก	1
รวม		3.99	0.664	มาก	

จากตารางที่ 4.6 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การลดการใช้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.99

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำถุงผ้าหรือตะกร้าไปใส่สิ่งของแทนถุงพลาสติก เมื่อไปซื้อของทุกครั้ง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07 รองลงมา คือ การช่วยกันรณรงค์ในการลดการใช้สิ่งทีก่อให้เกิดเป็นขยะ เช่น กล่องโฟม ถุงพลาสติก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.03 และความตระหนักในการลดการใช้สิ่งทีก่อให้เกิดเป็นขยะอย่างจริงจัง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา
อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การนำกลับมาใช้ซ้ำ

(n = 209 คน)

ข้อ	การนำกลับมาใช้ซ้ำ	ระดับปัจจัย			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ ที่
1	การแยกและนำถุงหิ้วพลาสติกมาไว้ใช้งานอีก หลายครั้ง	4.05	0.699	มาก	3
2	การแยกกระดาษรีไซเคิลทุกชนิด เพื่อนำ กลับมาใช้ซ้ำ	4.07	0.720	มาก	2
3	การให้ความสำคัญต่อการนำขยะบางอย่าง กลับมาใช้ใหม่ ใช้ซ้ำ เพื่อลดปริมาณขยะมูล ฝอยในครัวเรือน	4.09	0.718	มาก	1
รวม		4.07	0.712	มาก	

จากตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ
รีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การนำ
กลับมาใช้ซ้ำ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การให้ความสำคัญต่อการนำขยะบางอย่างกลับมาใช้ใหม่
ใช้ซ้ำ เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.09 รองลงมา คือ การแยก
กระดาษรีไซเคิลทุกชนิด เพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07 และการแยกและนำถุง
หิ้วพลาสติกมาไว้ใช้งานอีกหลายครั้ง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.05 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา
อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การนำกลับมาแปรรูปใหม่

(n = 209 คน)

ข้อ	การนำกลับมาแปรรูปใหม่	ระดับปัจจัย			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ ที่
1	การให้ความสำคัญต่อการนำขยะบางอย่าง กลับมาแปรรูปใหม่	4.13	0.663	มาก	2
2	การนำขยะบางอย่าง มาดัดแปลงเป็นของใช้ ภายในครัวเรือน เช่น กระถางปลูกผักสวน ครัว	4.10	0.636	มาก	3
3	การคัดแยกขยะแต่ละประเภท เพื่อให้ง่ายต่อ การรีไซเคิล	4.02	0.693	มาก	4
4	การนำขยะรีไซเคิลไปขายเพื่อเข้าสู่กระบวนการ ของการนำกลับมาแปรรูปใหม่	4.35	0.664	มากที่สุด	1
รวม		4.15	0.664	มาก	

จากตารางที่ 4.8 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การบริหารจัดการขยะ
รีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การนำ
กลับมาแปรรูปใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำขยะรีไซเคิลไปขายเพื่อเข้าสู่กระบวนการของการนำ
กลับมาแปรรูปใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.35 รองลงมา คือ การให้ความสำคัญต่อการนำขยะ
บางอย่างกลับมาแปรรูปใหม่ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 การนำขยะบางอย่าง มาดัดแปลงเป็น
ของใช้ภายในครัวเรือน เช่น กระถางปลูกผักสวนครัว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.10 และการคัด
แยกขยะแต่ละประเภท เพื่อให้ง่ายต่อการรีไซเคิล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.02 ตามลำดับ

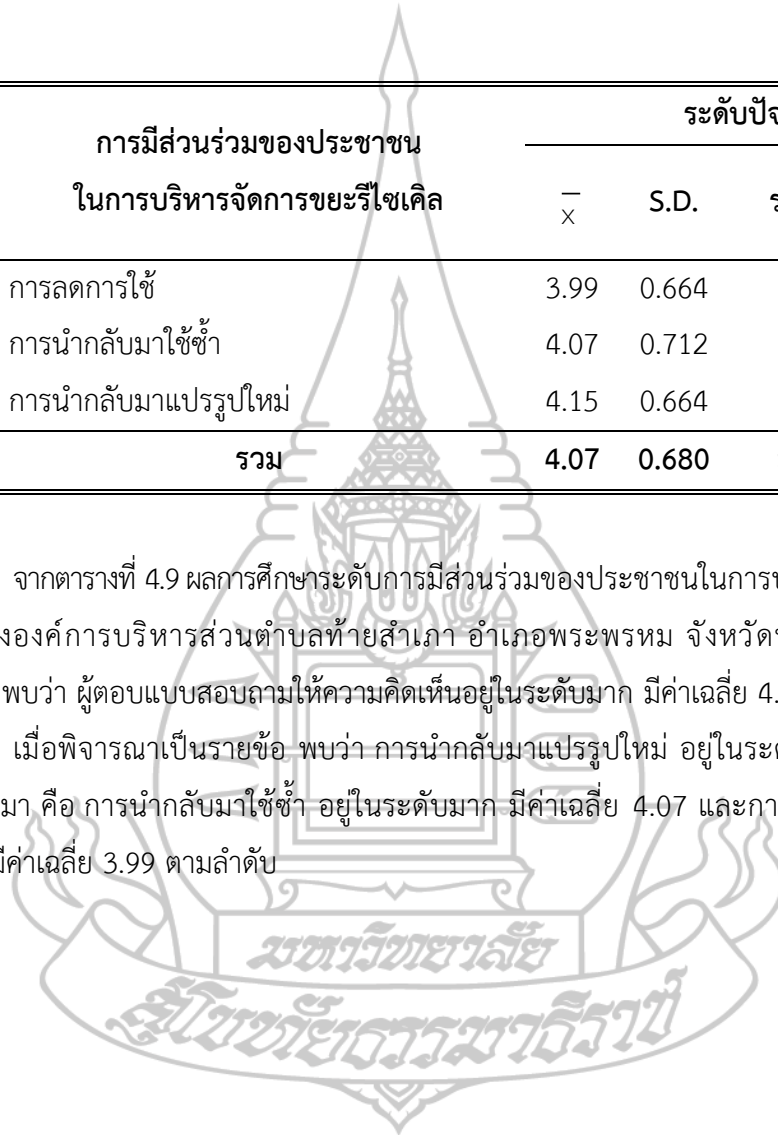
ตารางที่ 4.9 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา
อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวม

(n = 209 คน)

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล	ระดับปัจจัย			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ ที่
1	การลดการใช้	3.99	0.664	มาก	3
2	การนำกลับมาใช้ซ้ำ	4.07	0.712	มาก	2
3	การนำกลับมาแปรรูปใหม่	4.15	0.664	มาก	1
รวม		4.07	0.680	มาก	

จากตารางที่ 4.9 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำกลับมาแปรรูปใหม่ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 รองลงมา คือ การนำกลับมาใช้ซ้ำ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07 และการลดการใช้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.99 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏผลตามตารางที่ 4.10 – 4.14 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านคุณภาพ

(n = 209 คน)

ข้อ	ด้านคุณภาพ	ระดับปัจจัย			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลอย่างชัดเจน	4.29	0.647	มากที่สุด	3
2	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดคู่มือในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลแจกให้ประชาชน	4.34	0.617	มากที่สุด	1
3	ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล เพื่อให้เกิดความราบรื่น	4.29	0.691	มากที่สุด	2
รวม		4.31	0.652	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาในระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านคุณภาพพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.31

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดคู่มือในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลแจกให้ประชาชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.34 รองลงมา คือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล เพื่อให้เกิด

ความราบรื่น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.29 และองค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.29 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภोधพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริมาณ

(n = 209 คน)

ข้อ	ด้านปริมาณ	ระดับปัจจัย			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอย ได้อย่างชัดเจน	4.22	0.652	มาก	2
2	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดจำนวนของพนักงานและเจ้าหน้าที่ในการจัดการขยะได้	4.19	0.664	มาก	3
3	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดปริมาณของโรงเก็บขยะและพื้นที่ในการจัดการขยะได้	4.35	0.664	มากที่สุด	1
4	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ที่ทำให้เกิดภาวะเรือนกระจก	4.13	0.715	มาก	4
รวม		4.22	0.674	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.11 ผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภोधพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านปริมาณ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดปริมาณของโรงเก็บขยะและพื้นที่ในการจัดการขยะได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.35 รองลงมา คือ การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอย ได้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.22 การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดจำนวนของพนักงานและเจ้าหน้าที่ในการจัดการขยะได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 และการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ที่ทำให้เกิดภาวะเรือนกระจก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านค่าใช้จ่าย

(n = 209 คน)

ข้อ	ด้านค่าใช้จ่าย	ระดับปัจจัย			อันดับที่
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	
1	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการจัดการขยะรีไซเคิลได้อย่างเพียงพอและมีความเหมาะสมประสิทธิภาพ	4.35	0.663	มากที่สุด	1
2	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการจัดการขยะรีไซเคิลได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.20	0.706	มาก	3
3	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยประหยัดงบประมาณในการกำจัดขยะที่มีราคาสูง และลดต้นทุนด้านกระบวนการกำจัดได้	4.27	0.648	มากที่สุด	2
รวม		4.27	0.672	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.12 ผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านค่าใช้จ่าย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.27

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการจัดการขยะรีไซเคิลได้อย่างเพียงพอและมีความเหมาะสม ประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.35 รองลงมา คือ การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วยประหยัดงบประมาณในการกำจัดขยะที่มีราคาสูง และลดต้นทุนด้านกระบวนการกำจัดได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.27 และองค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการจัดการขยะรีไซเคิลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20

ตารางที่ 4.13 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านระยะเวลา

(n = 209 คน)

ข้อ	ด้านระยะเวลา	ระดับปัจจัย			อันดับที่
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	
1	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดขั้นตอนในการทำงานเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการจัดการขยะรีไซเคิล	4.36	0.674	มากที่สุด	4
2	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดระยะเวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่	4.44	0.670	มากที่สุด	1
3	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดระยะเวลาในการเผาหรือทำลายขยะ	4.39	0.642	มากที่สุด	3
4	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วยลดระยะเวลาในการฝังกลบขยะ	4.43	0.647	มากที่สุด	2
รวม		4.41	0.658	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.13 ผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านระยะเวลา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.41

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดระยะเวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.39 รองลงมา คือ การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วยลดระยะเวลาในการฝังกลบขยะ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.43 การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดระยะเวลาในการเผาหรือทำลายขยะ ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.39 และองค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดขั้นตอนในการทำงานเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการจัดการขยะรีไซเคิล ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.36 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 คะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวม

(n = 209 คน)

ข้อ	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล	ระดับปัจจัย			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1	ด้านคุณภาพ	4.31	0.652	มากที่สุด	2
2	ด้านปริมาณ	4.22	0.674	มาก	4
3	ด้านค่าใช้จ่าย	4.27	0.672	มากที่สุด	3
4	ด้านระยะเวลา	4.41	0.658	มากที่สุด	1
รวม		4.30	0.664	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.14 ผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.30

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านระยะเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.41 รองลงมา คือ ด้านคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.31 ด้านค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.27 และด้านปริมาณ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.22 ตามลำดับ

**ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพ
การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา
อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยสถิติการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน Pearson Correlation Analysis**

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยสถิติการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน Pearson Correlation Analysis ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมติฐานหลัก : (H_0) การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมติฐานรอง : (H_1) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
1	การลดการใช้	0.482 ^{***}	0.000	ต่ำ
2	การนำกลับมาใช้ซ้ำ	0.486 ^{***}	0.000	ต่ำ
3	การนำกลับมาแปรรูปใหม่	0.688 ^{***}	0.000	ปานกลาง

^{***} p < .001

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การลดการใช้และการนำกลับมาใช้ซ้ำ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช อีกทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการนำกลับมาแปรรูปใหม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ยืนยันสมมติฐาน H_1 นั่นคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.001 และผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้ศึกษากำหนดไว้

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาในครั้งนี้ได้ทดสอบข้อสมมติฐาน ทั้งหมด 3 ข้อ คือ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก และ 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏผลตามตารางที่ 4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.16 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ข้อ	สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
1	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก	✓	

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ข้อ	สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
2	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก	✓	
3	การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช	✓	

จากตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบข้อสมมติฐาน พบว่า ข้อสมมติฐาน ทั้งหมด 3 ข้อ คือ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วน ตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก และ 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) และเชิงอนุมาน (Inferential Study) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งสิ้น 432 คน โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณจากสูตรของยามานะ (Yamane) จำนวน 209 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้จำนวนตามต้องการโดยไม่มีหลักเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างจะเป็นใครก็ได้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ โดยผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล และระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยสถิติการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน Pearson Correlation Analysis ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 54.1 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0

ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 45.9 และรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 64.1

1.2 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07 โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การนำกลับมาแปรรูปใหม่ มีค่าเฉลี่ย 4.15 การนำกลับมาใช้ซ้ำ มีค่าเฉลี่ย 4.07 และการลดการใช้ มีค่าเฉลี่ย 3.99 ตามลำดับ

1.3 ผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.30 โดยด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านระยะเวลา มีค่าเฉลี่ย 4.41 ด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.31 และด้านค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ย 4.27 และอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านปริมาณ มีค่าเฉลี่ย 4.22 ตามลำดับ

1.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้และการนำกลับมาใช้ซ้ำมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช อีกทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการนำกลับมาแปรรูปใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ การนำกลับมาแปรรูปใหม่ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการลดการใช้ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาอดีตี้ ดาวงษ์ (2564) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล โก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม สำหรับด้านประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพในการขนย้าย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ประสิทธิภาพในการลดปริมาณขยะ และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของอรพิน ปิยะสกุลเกียรติ (2559) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของอรพิน ปิยะสกุลเกียรติ (2559) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านระยะเวลา ด้านคุณภาพ และด้านค่าใช้จ่าย ตามลำดับ และอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านปริมาณ ทั้งนี้ ศหาวุธ พรหมายน (2545) กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานทางด้านธุรกิจ ในความหมายอย่างแคบว่า หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต และความหมายอย่างกว้าง หมายถึง คุณภาพของการมีประสิทธิผล (quality of effectiveness) และความสามารถในการผลิต (competence and capability) และในการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่ามีประสิทธิภาพสูงสุด ก็เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด เพื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้น แนวความคิดของคำว่า ประสิทธิภาพในด้านธุรกิจมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ และวิธีการ (method) ในการผลิต สอดคล้องกับการศึกษาปยุตดา เทพอารักษ์ (2564) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลสะแกราบ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า ระดับประสิทธิผลการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลสะแกราบ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้และการนำกลับมาใช้ซ้ำ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช อีกทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการนำกลับมาแปรรูปใหม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปยุตดา เทพอารักษ์ (2564) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลสะแกราบ อำเภอยะพราง จังหวัดลพบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลสะแกราบ อำเภอยะพราง จังหวัดลพบุรี มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Carolina Armijo de Vega , Sara Ojeda-Benitez and Ma. Elizabeth Ramirez Barreto (2003) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาของประเทศเม็กซิกันและการจัดการของเสีย โดยใช้มหาวิทยาลัยบาจา จากการศึกษา สรุปได้ว่า สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศเม็กซิกันยังมีความยากลำบาก สำหรับโอกาสที่จะผลักดันให้เกิดการจัดการของเสียที่ยั่งยืน สิ่งที่สถาบันการศึกษาต้องทำ คือ การฝึกอบรมให้ครูอาจารย์ได้ทราบเกี่ยวกับการจัดการของเสียและการรีไซเคิล จัดให้มีกิจกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอย ภายในสถาบัน การแยกขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นภายในสถาบัน รณรงค์ให้นักเรียน นักศึกษา ได้มีส่วนร่วมในโครงการระยะสั้น ๆ ที่จัดขึ้นเกี่ยวกับกิจกรรมการรีไซเคิลและการลดปริมาณขยะมูลฝอย สนับสนุนและจัดให้นักเรียน นักศึกษาได้มีโอกาสเยี่ยมชมศูนย์การรีไซเคิลและสถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอยของเมือง เป็นต้น อีกทั้ง Simkins G. and Nolan A (2004) ได้ศึกษาและสรุปเป็นรายงาน เรื่อง ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งในเนื้อหาได้พูดถึงการจัดการขยะมูลฝอยรวมอยู่ด้วย ซึ่งโดยสรุปแล้วระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยจะสามารถเกิดขึ้นและดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลายสิ่ง ได้แก่ กรอบแนวคิดของระบบการจัดการ การตั้งเป้าหมาย การศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน งบประมาณในการจัดการที่เพียงพอ รวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจและการสร้างทัศนคติที่ดีของนักศึกษาและบุคลากร เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

3.1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

1) การลดการใช้ ควรรณรงค์ให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการลดการใช้สิ่งที่ก่อให้เกิดเป็นขยะอย่างจริงจัง เช่น การรณรงค์ให้เลิกใช้กล่องโฟม ถุงพลาสติก โดยการนำถุงผ้าหรือตะกร้าไปใส่สิ่งของแทนถุงพลาสติก เมื่อไปซื้อของทุกครั้ง

2) การนำกลับมาใช้ซ้ำ องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ในการแยกและนำถุงหิ้วพลาสติกมาไว้ใช้งานอีกหลายครั้ง โดยมีการประชาสัมพันธ์การแยกกระดาษรีไซเคิลทุกชนิด เพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ และการส่งเสริมการให้ความสำคัญต่อการนำขยะบางอย่างกลับมาใช้ใหม่ ใช้ซ้ำ เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน

3) การนำกลับมาแปรรูปใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช สนับสนุนให้ประชาชนให้ความสำคัญต่อการนำขยะบางอย่างกลับมาแปรรูปใหม่ หรือการนำสิ่งของมาดัดแปลงเป็นของใช้ภายในครัวเรือน เช่น กระจ่างปลูกผักสวนครัวการคัดแยกขยะแต่ละประเภท เพื่อให้ง่ายต่อการรีไซเคิล และการนำขยะรีไซเคิลไปขายเพื่อเข้าสู่กระบวนการของการนำกลับมาแปรรูปใหม่

3.1.2 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

1) ด้านคุณภาพ ควรกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลอย่างชัดเจน มีการจัดทำคู่มือในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลแจกให้ประชาชน และผู้บริหารเข้ามามีส่วนอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลอย่างจริงจัง

2) ด้านปริมาณ ควรเพิ่มแนวทางในการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่มีความชัดเจน มีการกำหนดจำนวนของพนักงานและเจ้าหน้าที่ในการจัดการขยะ และจัดการพื้นที่ของโรงเก็บขยะและพื้นที่ในการจัดการขยะให้เพียงพอ เหมาะสมกับปริมาณขยะที่มี

3) ด้านค่าใช้จ่าย ควรมีการกำหนดงบประมาณค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดการขยะรีไซเคิลที่มีความเหมาะสม และประหยัดงบประมาณในการกำจัดขยะที่มีราคาสูง และลดต้นทุนด้านกระบวนการกำจัดขยะ

4) ด้านระยะเวลา ควรมีการกำหนดขั้นตอนในการทำงานเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการจัดการขยะรีไซเคิล ลดระยะเวลาในการเผาหรือทำลายขยะ ลดระยะเวลาในการฝังกลบขยะ และช่วยลดระยะเวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดมาตรฐานในการทำงานที่เหมือนกัน

3.1.3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช
พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และเพิ่มความรู้ในการประชาสัมพันธ์จากการรับซื้อขยะรีไซเคิล ควรมีการจัดตลาดสำหรับการซื้อขายสินค้ามือสองต่างๆ ที่ไม่ใช่แล้ว เพื่อเป็นศูนย์กลางในการขาย และลดขยะที่ไม่ต้องการ ควรเพิ่มจุดรับขยะรีไซเคิลให้เพียงพอกับปริมาณขยะ อีกทั้งสนับสนุนการทำขยะรีไซเคิลมาแปรรูปเป็นสิ่งของเครื่องใช้ สร้างมูลค่า มีการส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้ในการประกอบอาชีพให้กับประชาชนในชุมชน

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต ดังนี้

3.2.1 ควรมีการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ ต่อไป

3.2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น นอกเหนือจากการมีส่วนร่วม เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พฤติกรรมในการจัดการขยะรีไซเคิล กระบวนการจัดการของชุมชน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำชุมชน ความรู้ความสามารถของผู้นำชุมชน เป็นต้น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2543). *สื่อชุมชน: การประมวลองค์ความรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2567, 7 สิงหาคม). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2560. <https://www.pcd.go.th/publication/4175>
- _____. (2567, 7 พฤศจิกายน). พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535. <http://www.pcd.go.th>
- _____. (2555). *เกณฑ์ มาตรฐาน และแนวทางการจัดการมูลฝอยชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2547). *การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจร คู่มือสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ. (2567, 8 พฤศจิกายน). แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ของสหภาพยุโรป. <https://europetouch.mfa.go.th/th/content/90642>
- กระทรวงมหาดไทย. (2567). *การจัดการขยะมูลฝอย พ.ศ. 2567*. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 141 ตอนที่ 70 ง. หน้า 20-24.
- คชาวุธ พรหมายน. (2545). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกองตรวจคนเข้าเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจฝ่าย 1 ฝ่าย 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จินดา มณีเนตร. (2540). *การมีส่วนร่วมของตำรวจป่าไม้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิตติมา อัครดิพิงศ์. (2556). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. (คณะวิทยาการจัดการ). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จันทวีร์ เกษมสุข. (2557). *หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ณัฐวุฒิ ผดุงเพียร. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. [การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสยาม.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทิพาชาติ เมฆสุวรรณค์. (2538). *การส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบราชการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
- ธานินทร์ สุทธิภูษร. (2543). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีฝ่ายการพนักงาน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2525). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บพิธิการพิมพ์.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2564). *แนวคิดและแนวทางการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธ์. (2553). *สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- ปกรณ์ ปรียากร. (2532). *ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา*. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการพัฒนา.
- ปรีดา แยมเจริญวงศ์. (2532). *การจัดการขยะมูลฝอย*. ขอนแก่น : ภาควิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ. คณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประสงค์ ตระกูลแสงเงิน. (2550). *ประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (ฝ่ายกิจการ 9)*. [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปยุตดา เทพอารักษ์. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลสะแกราบ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี*. [การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2527). *กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน*. ในทวีทองหงส์วิวัฒน์. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข. (2535, 5 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 109 ตอนที่ 38, หน้า 27.

- ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ อจท.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 17 – 20.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2545). *การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์องค์การทางการศึกษาไทย*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิโชลูชั่น (ม.ป.ป.). (2567, 8 พฤศจิกายน). ประโยชน์ของการคิดแยกขยะ. <https://www.wetradeonline.com/18200080>
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2549). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2532). *สังคมไทยแนวทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในชุมชนชาติพันธุ์กวยและญ้อ: การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณี*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). *หลักการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมคิด บางโม. (2545). *องค์การและการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2545). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อคิน รพีพัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- อรรถัย กักพล. (2552). *คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี*. [ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- American Psychological Association. (2020). Publication manual of the American Psychological Association: The official guide to APA style (7th ed.). <https://doi.org/10.1037/0000165-000>
- Certo, Samuel C. (2000). *Modern management*. New Jersey: Prentice-Hall.

- Carolina Armijo de Vega , Sara Ojeda-Benitez and Ma. Elizabeth Ramirez Barreto. (2003). *Mexican educational institutions and waste management programmes : University case study*. Resources, Conservation and Recycling Vol. 39, Issue 3, October p. 283 - 296.
- Drucker, Peter F. (1954). *The Practice of Management*. New York: Harper& Row, Publishers.
- Dale Ernest. (1968). *Management : Theory and Practice*. McGraw-Hill Book Company. New York.
- Elifson, Kirk W. and Others. (1990). *Fundamentals of Socials Statistics . 2nded*. New York : McGraw – Hill , Inc.
- Frederick W. Taylor. (1911). *The Principles of Scientific Management*. New York: McMillan.
- Koontz Harold D. and Cyril O'Donnell. (1972). *Principles of Management : An Analysis of Managerial Functions*. New York: MC Graw – Hill.
- Kaewyai, J., & Pruekwarun, N. (2016). 3Rs principle. <https://environrecycle.wordpress.com/2016/05/05หลักการ-3rs/>. (in Thai)
- Klinchum, S. (2020). Waste management under the principles of 3Rs – Civil state policy of Samut Sakhon City Municipality, Mueang Samut Sakhon District, Samut Sakhon Province. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 7(1), 216-228. (in Thai)
- Millet, John D. (1954). *Management in the Public Service*. New York: McGraw Hill Book Company.
- Peterson, E. and Plowman, E.G. (1989). *Business organization and management*. Homewood, llinois: Richard D. Irwin.
- Simon, Herbert A. (1990). *Administrative Behavior*. New York: McMillan.
- Simkins G. and Nolan A.. (2004). *Environmental Management Systems in University*. Occational Paper for the Environmental Association for Universities and Colleges, March United Stp. 1 - 16.
- Sinthumule, N. I., & Mkumbuzi, S. H. (2019). Participation in community based solid waste management in Nkulumane Suburb, Bulawayo, Zimbabwe. *Resources*, 8(1), 1- 16.

Tuengsuk, T., Sangarwut, P., & Vichaidit, P. (2021). Development guidelines for achieving effective waste management of the local government organization, Wiangsa District, Suratthani Province. School of Administrative Studies Academic Journal, 4(1), 35-49. (in Thai)

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศรี

นครินทรวิโรฒราชภัฏ

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์
ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และ
ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พรณอร วันทอง
ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
3. นายยงยุทธ นาทะชัย
ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ข

หนังสือเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ

ที่ อว ๐๖๐๒.๑๗/ปพ๕๙

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวศุภาภรณ์ พันธุ์อุดม นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช” ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ส่งมาพร้อมนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือวิจัยที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัยโดยได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว หากต้องการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกับนักศึกษาโดยตรงได้ที่หมายเลข โทรศัพท์ ๐๖๕-๐๕๐-๙๒๕๑

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิน ชินะโชติ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. ๐๒-๕๐๔๘๑๘๑-๖

โทรสาร. ๐๒-๕๐๓๓๖๑๒

ที่ อว ๐๖๐๒.๑๗/ปพ๕๙

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.พรณอร วันทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวศุภกาญจน์ พันธุ์อุดม นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช” ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ส่งมาพร้อมนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือวิจัยที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัยโดยได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว หากต้องการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกับนักศึกษาโดยตรงได้ที่หมายเลข โทรศัพท์ ๐๖๕-๐๕๐-๙๒๕๑

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิน ชินะโชติ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. ๐๒-๕๐๔๘๑๘๑-๖

โทรสาร. ๐๒-๕๐๓๓๖๑๒

ที่ อว ๐๖๐๒.๑๗/ปพ๕๙

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยสำเภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวศุภกาญจน์ พันธุ์อุดม นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช” ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ส่งมาพร้อมนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือวิจัยที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติและสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาวิทยาการจัดการ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัยโดยได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว หากต้องการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกับนักศึกษาโดยตรงได้ที่หมายเลข โทรศัพท์ ๐๖๕-๐๕๐-๙๒๕๑

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาวิน ชินะโชติ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. ๐๒-๕๐๔๘๑๘๑-๖

โทรสาร. ๐๒-๕๐๓๓๖๑๒

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย

ที่ อว ๐๖๐๒.๑๗/บ ๗/๗๖

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๓ กันยายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายกองคํการบรหการส่วนตำบลท่ายสำเภา
(นายคมกฤต คลิ่งเชื้อ)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวศุภกาญจน์ พันธุ์อุดม นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งมี รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวิชรชัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ส่งมาพร้อมนี้

ในการนี้นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากบุคลากรในหน่วยงานของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตจากท่านให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย หากต้องการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกับนักศึกษาโดยตรงได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๖๕-๐๕๐-๙๒๔๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษา และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธณศักดิ์ สายจำปา)

รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์ แผน เทคโนโลยีดิจิทัลและทรัพยากรบุคคล
รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. ๐๒-๕๐๔๘๘๑-๖
โทรสาร. ๐๒-๕๐๓๓๖๑๒

ที่ อว ๐๖๐๒.๑๗/บ๗๗๖

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๗ กันยายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน กำนันตำบลท้ายสำเภา
(นายสรรเพชญ์ ทั้นราย)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวศุภกาญจน์ พันธุ์อุดม นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งมี รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวิเศษชัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ส่งมาพร้อมนี้

ในการนี้นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากบุคลากรในหน่วยงานของท่าน จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตจากท่านให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย หากต้องการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกับนักศึกษาโดยตรงได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๖๕-๐๕๐-๙๒๔๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษา และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

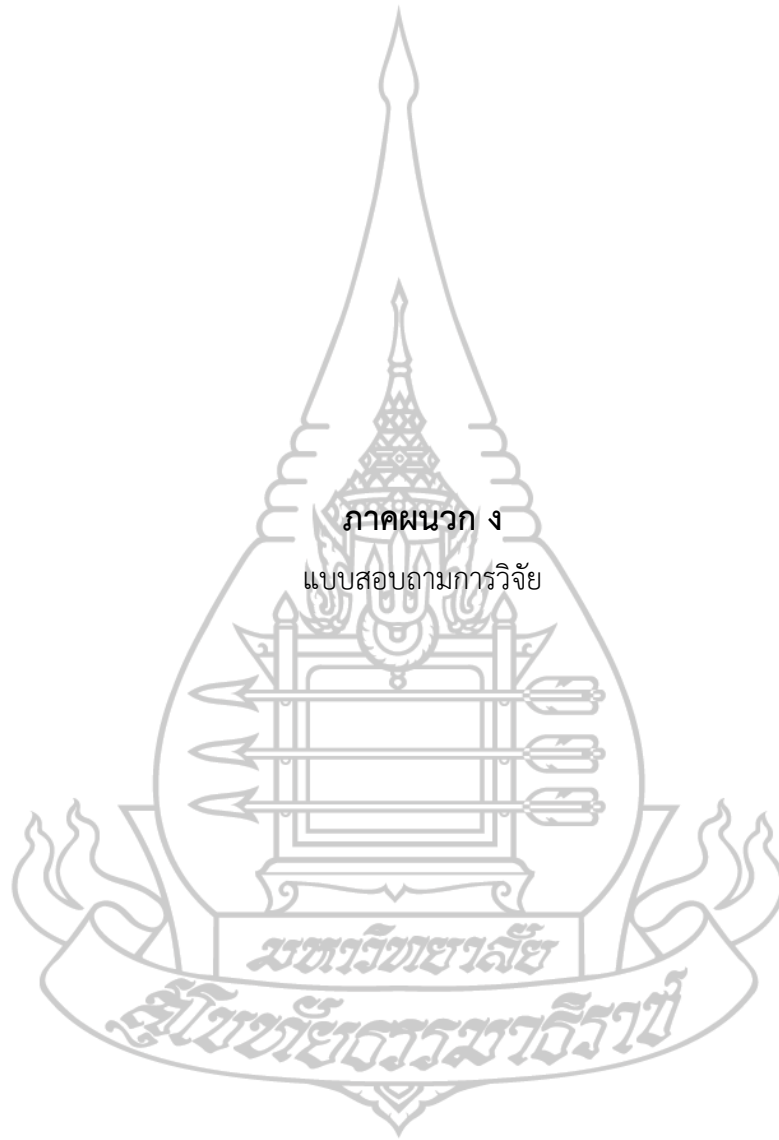
ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนกศักดิ์ สายจำปา)

รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์ แผนก เทคโนโลยีดิจิทัลและทรัพยากรบุคคล
รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

โทร. ๐๒-๕๐๔๘๑๘๑-๖

โทรสาร. ๐๒-๕๐๓๓๖๑๒

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

สุโขทัยวิทยาเขตราชภัฏวชิรเวศน์

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภोधรพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง :

แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภोधรพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภोधรพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภोधรพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามนี้ทุกข้อ ตามความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งการนำเสนอผลการวิจัยดังกล่าวนี้เป็นลักษณะภาพรวมจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ในทางตรงกันข้ามข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภोधรพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

แบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูล 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภोधรพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 แบบสอบถามประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภोधรพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภोधรพรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล
ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ในข้อที่เป็นคำตอบของท่าน

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. ไม่เกิน 20 ปี 2. 21 – 30 ปี
 3. 31 – 40 ปี 4. 41 – 50 ปี
 5. 51 – 60 ปี 6. 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1. ไม่ได้รับการศึกษา 2. ประถมศึกษา
 3. มัธยมศึกษาตอนต้น 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 5. อนุปริญญา/ปวส. 6. ปริญญาตรี
 7. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

1. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ 2. ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
 3. พนักงานบริษัทเอกชน/โรงแรม 4. เกษตรกรรม/กสิกรรม
 5. อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป 6. พ่อบ้าน/แม่บ้าน
 7. อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. รายได้ต่อเดือน

1. ไม่เกิน 15,000 บาท 2. 15,001 – 20,000 บาท
 3. 20,001 – 30,000 บาท 4. 30,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลของ
องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านได้รับข้อมูลจริง

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับความคิดเห็น				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. การลดการใช้						
1	ท่านเกิดความตระหนักในการลดการใช้สิ่งที ก่อให้เกิดเป็นขยะอย่างจริงจัง					
2	ท่านช่วยกันรณรงค์ในการลดการใช้สิ่งที ก่อให้เกิดเป็นขยะ เช่น กล่องโฟม ถุงพลาสติก					
3	ท่านนำถุงผ้าหรือตะกร้าไปใส่สิ่งของแทน ถุงพลาสติก เมื่อไปซื้อของทุกครั้ง					
2. การนำกลับมาใช้ซ้ำ						
1	ท่านแยกและนำถุงหิ้วพลาสติกมาไว้ใช้งาน อีกหลายครั้ง					
2	ท่านมีการแยกกระดาษรีไซเคิลทุกชนิด เพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ					
3	ท่านให้ความสำคัญต่อการนำขยะบางอย่าง กลับมาใช้ใหม่ ใช้ซ้ำ เพื่อลดปริมาณขยะมูล ฝอยในครัวเรือน					
3. การนำกลับมาแปรรูปใหม่						
1	ท่านให้ความสำคัญต่อการนำขยะบางอย่าง กลับมาแปรรูปใหม่					
2	ท่านมีการนำขยะบางอย่าง มาดัดแปลงเป็น ของใช้ภายในครัวเรือน เช่น กระจ่างปลูกผัก สวนครัว					
3	ท่านมีคัดแยกขยะแต่ละประเภท เพื่อให้ง่าย ต่อการรีไซเคิล					
4	ท่านมีการนำขยะรีไซเคิลไปขายเพื่อเข้าสู่ กระบวนการของการนำกลับมาแปรรูปใหม่					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วน
ตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล	ระดับความคิดเห็น				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. ด้านคุณภาพ						
1	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลอย่างชัดเจน					
2	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดคู่มือในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลแจกให้ประชาชน					
3	ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล เพื่อให้เกิดความราบรื่น					
2. ด้านปริมาณ						
1	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอย ได้อย่างชัดเจน					
2	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดจำนวนของพนักงานและเจ้าหน้าที่ในการจัดการขยะได้					
3	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดปริมาณของโรงเก็บขยะและพื้นที่ในการจัดการขยะได้					
4	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ที่ทำให้เกิดภาวะเรือนกระจก					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล	ระดับความคิดเห็น				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
3. ด้านค่าใช้จ่าย						
1	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการจัดการขยะรีไซเคิลได้อย่างเพียงพอและมีความเหมาะสมประสิทธิภาพ					
2	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการจัดการขยะรีไซเคิลได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
3	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยประหยัดงบประมาณในการกำจัดขยะที่มีราคาสูง และลดต้นทุนด้านกระบวนการกำจัดได้					
4. ด้านระยะเวลา						
1	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดขั้นตอนในการทำงานเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการจัดการขยะรีไซเคิล					
2	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดระยะเวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่					
3	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดระยะเวลาในการเผาหรือทำลายขยะ					
4	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วยลดระยะเวลาในการฝังกลบขยะ					

**ตอนที่ 4 ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล
ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช
อย่างไรบ้าง**

1. ท่านเห็นว่าการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีจุดแข็ง/จุดเด่น
ในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

2. ท่านเห็นว่าการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีจุดอ่อน/ปัญหา
ในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

3. ท่านเห็นว่าการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีโอกาสที่จะ
แนะนำแนวคิดหรือวิธีการใหม่ๆ อะไรมาใช้ได้บ้าง

.....

.....

4. ท่านเห็นว่าการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีข้อจำกัดอะไรบ้าง
ที่ควบคุมไม่ได้

.....

.....

5. ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรบ้าง ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลของ
องค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคต

.....

.....

ขอขอบคุณที่ท่านได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นประโยชน์ทางวิชาการ

ภาคผนวก จ

ผลการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(Item-Objective Congruence Index: IOC)

โดยผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาการจัดการ วิชาเอกบริหารรัฐกิจ แขนงวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทำการศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา 3 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 4 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 แบบสอบถามประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

นิยามศัพท์ที่ปรากฏในแบบสอบถาม มีดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะรีไซเคิล หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า สามารถช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลงด้วยการลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Reduce Reuse and Recycle: 3Rs) โดยเริ่มต้นที่การใช้ให้น้อยลง ลดการใช้วัสดุ ผลิตภัณฑ์ ที่ก่อให้เกิดขยะเพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (Reduce) การนำวัสดุ ผลิตภัณฑ์ที่ยังสามารถใช้งานได้กลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำวัสดุ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานแล้วมาแปรรูป เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือ รีไซเคิล (Recycle)

การบริหารจัดการขยะตามหลัก 3Rs

การจัดการของเสียตามหลัก 3Rs คือ การจัดการของเสียที่ให้ความสำคัญในการลดการเกิดของเสียให้เหลือน้อยที่สุดเป็นลำดับแรก โดยมุ่งเน้นการใช้วัตถุดิบ หรือทรัพยากรการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมาเมื่อเกิดของเสียแล้วต้องพยายามหาแนวทาง เพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำหรือใช้ใหม่ให้ได้มากที่สุด โดยพิจารณาถึงศักยภาพการใช้ประโยชน์ของของเสียแต่ละประเภท และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตามหลักการของ 3Rs แล้วมีขั้นตอน ดังนี้

1. ลดการใช้ (Reduce) มีวิธีการ ดังนี้

1.1 หลีกเลียงหรือปฏิเสธการใช้สิ่งของบรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะ (Refuse) ไม่ใช้การใช้บรรจุภัณฑ์อย่างฟุ่มเฟือย รวมทั้งขยะที่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กล่องโฟม ถุงพลาสติก หรือขยะมีพิษอื่น ๆ ไม่ใช่สินค้า และผลิตภัณฑ์ที่มีบรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มไว้หลายชั้น

1.2 ใช้สินค้าที่ส่งคืนบรรจุภัณฑ์กลับสู่ผู้ผลิตได้ (Return) เลือกซื้อสินค้าหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีระบบมัดจำคืนเงิน เช่น ขวดเครื่องดื่มประเภทต่าง ๆ เลือกซื้อสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เช่น โปสการ์ด เลือกซื้อสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์ หลังจากการบริโภคของประชาชน

2. ใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นหนึ่งในแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า การใช้ซ้ำ เป็นการที่เรานำสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้งานไปแล้ว และยังสามารถใช้งานได้กลับมาใช้อีก เป็นการลดการใช้ทรัพยากรใหม่ รวมทั้งเป็นการลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นอีกด้วย

3. นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นการนำวัสดุต่าง ๆ อย่างเช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก เหล็ก และอะลูมิเนียมมาหลอมเป็นขี้เถ้า เติมน้ำ การนำกล่องเครื่องดื่ม UHT มาแปรรูปเป็นตะกร้า การนำกระดาษมาเป็นกล่องทิชชู การนำขวดพลาสติกใส (PET) มาแปรรูปเป็นเส้น เป็นต้น การนำกลับมาใช้ใหม่ นอกจากจะเป็นการลดปริมาณขยะแล้ว ยังเป็นการลดการใช้พลังงาน และลดมลพิษที่เกิดกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถทำได้โดย

3.1 คัดแยกขยะรีไซเคิลแต่ละประเภท เพื่อให้ง่ายต่อการรีไซเคิล

3.2 นำไปขาย หรือบริจาคหรือนำเข้าธนาคารขยะ เพื่อเข้าสู่กระบวนการของการนำกลับไปใช้ใหม่

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการจัดการขยะรีไซเคิล เป็นผลลัพธ์ให้เกิดด้านคุณภาพ ด้านปริมาณ ด้านค่าใช้จ่าย และด้านระยะเวลา เป็นการลดต้นทุนในการผลิต และความหมายอย่างกว้าง หมายถึง คุณภาพของการมีประสิทธิภาพ (quality of effectiveness) และความสามารถในการผลิต (competence and capability) และในการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่ามีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด เพื่อค้ำประกันถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้น

แนวความคิดของคำว่า ประสิทธิภาพในด้านธุรกิจมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ต้นทุน (cost) คุณภาพ (quality) ปริมาณ (quantity) และวิธีการ (method) ในการผลิต

ประสิทธิภาพในระบบราชการมีความหมายรวมถึง ผลผลิตภาพ และประสิทธิภาพ โดย ประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา คือ

1. ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนของการผลิต (input) ได้แก่ การใช้ทรัพยากร การบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด
2. ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการการบริหาร (process) ได้แก่ การทำงานที่ถูกต้อง ได้ มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม
3. ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพเกิด ประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทนเวลา ผู้ปฏิบัติงาน มีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานและบริการเป็นที่ พอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวศุภกาญจน์ พันธุ์อุดม

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาการจัดการ วิชาเอกบริหารรัฐกิจ

แขนงวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล
ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ในข้อที่เป็นคำตอบของท่าน

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. ไม่เกิน 20 ปี 2. 21 – 30 ปี
 3. 31 – 40 ปี 4. 41 – 50 ปีขึ้นไป
 5. 51 – 60 ปี 6. 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1. ไม่ได้รับการศึกษา 2. ประถมศึกษา
 3. มัธยมศึกษาตอนต้น 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 5. อนุปริญญา/ปวส. 6. ปริญญาตรี
 7. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

1. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ 2. ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
 3. พนักงานบริษัทเอกชน/โรงแรม 4. เกษตรกรรม/กสิกรรม
 5. อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป 6. พ่อบ้าน/แม่บ้าน
 7. อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. รายได้ต่อเดือน

1. ไม่เกิน 15,000 บาท 2. 15,001 – 20,000 บาท
 3. 20,001 – 30,000 บาท 4. 30,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล

ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความหรือคำถามของแบบสอบถามฉบับนี้ว่ามีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์หรือไม่ โดยให้ท่านใส่คะแนน +1, 0 และ -1 ลงในช่อง ดังต่อไปนี้

ให้ +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้ -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนี้ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ข้อที่	ข้อความ	ผลการประเมิน				
		ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 1	ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 2	ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 3	ΣR	IOC
1. การลดการใช้						
1	ท่านเกิดความตระหนักในการลดการใช้สิ่งที ก่อให้เกิดเป็นขยะอย่างจริงจัง	+1	+1	+1	3	1.00
2	ท่านช่วยกันรณรงค์ในการลดการใช้สิ่งที ก่อให้เกิดเป็นขยะ เช่น กล่องโฟม ถุงพลาสติก	+1	+1	+1	3	1.00
3	ท่านนำถุงผ้าหรือตะกร้าไปใส่สิ่งของแทน ถุงพลาสติก เมื่อไปซื้อของทุกครั้ง	+1	+1	+1	3	1.00
2. การนำกลับมาใช้ซ้ำ						
1	ท่านแยกและนำถุงหิ้วพลาสติกมาไว้ใช้งาน อีกหลายครั้ง	+1	+1	+1	3	1.00
2	ท่านมีการแยกกระดาษรีไซเคิลทุกชนิด เพื่อ นำกลับมาใช้ซ้ำ	+1	+1	+1	3	1.00
3	ท่านให้ความสำคัญในการการนำขยะ บางอย่างกลับมาใช้ใหม่ ใช้ซ้ำ เพื่อลด ปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อที่	ข้อความ	ผลการประเมิน				
		ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 1	ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 2	ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 3	ΣR	IOC
3. การนำกลับมาแปรรูปใหม่						
1	ท่านให้ความสำคัญต่อการนำขยะบางอย่างกลับมาแปรรูปใหม่	+1	+1	+1	3	1.00
2	ท่านมีการนำขยะบางอย่าง มาดัดแปลงเป็นของใช้ภายในครัวเรือน เช่น กระจ่างปลูกผักสวนครัว	+1	+1	+1	3	1.00
3	ท่านมีคัดแยกขยะแต่ละประเภท เพื่อให้ง่ายต่อการรีไซเคิล	+1	+1	+1	3	1.00
4	ท่านมีการนำขยะรีไซเคิลไปขายเพื่อเข้าสู่กระบวนการของการนำกลับมาแปรรูปใหม่	+1	+1	+1	3	1.00

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอยะพราง จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความหรือคำถามของแบบสอบถามฉบับนี้ว่ามีความสอดคล้องกับนิยาม
ศัพท์หรือไม่ โดยให้ท่านใส่คะแนน +1, 0 และ -1 ลงในช่อง ดังต่อไปนี้

ให้ +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้ -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนี้ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ข้อที่	ข้อความ	ผลการประเมิน				
		ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 1	ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 2	ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 3	ΣR	IOC
1. ด้านคุณภาพ						
1	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลอย่างชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.00
2	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนดคู่มือในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลแจกให้ประชาชน	+1	+1	+1	3	1.00
3	ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล เพื่อให้เกิดความราบรื่น	+1	+1	+1	3	1.00
2. ด้านปริมาณ						
1	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอย ได้อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.00
2	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลดจำนวนของพนักงานและเจ้าหน้าที่ในการจัดการขยะได้	+1	+1	+1	3	1.00

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผลการประเมิน				
		ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 1	ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 2	ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 3	ΣR	IOC
3	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลของ องค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลด ปริมาณของโรงเก็บขยะและพื้นที่ใน การจัดการขยะได้	+1	+1	+1	3	1.00
4	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลของ องค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลด ปริมาณการปล่อยก๊าซ คาร์บอนไดออกไซด์ ที่ทำให้เกิดภาวะ เรือนกระจก	+1	+1	+1	3	1.00
3. ด้านค่าใช้จ่าย						
1	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้จ่าย งบประมาณเพื่อการจัดการขยะรี ไซเคิลได้อย่างเพียงพอและมีความ เหมาะสม ประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1.00
2	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้จ่าย งบประมาณเพื่อการจัดการขยะรี ไซเคิลได้อย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1.00
3	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลของ องค์การบริหารส่วนตำบล ช่วย ประหยัดงบประมาณในการกำจัดขยะ ที่มีราคาสูง และลดต้นทุนด้าน กระบวนการกำจัดได้	+1	+1	+1	3	1.00

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	ผลการประเมิน				
		ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 1	ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 2	ผู้ทรง คุณวุฒิ คนที่ 3	ΣR	IOC
4. ด้านระยะเวลา						
1	องค์การบริหารส่วนตำบลมีการกำหนด ขั้นตอนในการทำงานเพื่อลดขั้นตอน และระยะเวลาในการจัดการขยะรี ไซเคิล	+1	+1	+1	3	1.00
2	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลของ องค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลด ระยะเวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่	+1	+1	+1	3	1.00
3	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลของ องค์การบริหารส่วนตำบล ช่วยลด ระยะเวลาในการเผาหรือทำลายขยะ	+1	+1	+1	3	1.00
4	การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลของ องค์การบริหารส่วนตำบลช่วยลด ระยะเวลาในการฝังกลบขยะ	+1	+1	+1	3	1.00

ตอนที่ 4 ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิล
ขององค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างไรบ้าง

1. ท่านเห็นว่าการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีจุดแข็ง/จุดเด่น
ในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

2. ท่านเห็นว่าการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีจุดอ่อน/ปัญหา
ในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

3. ท่านเห็นว่าการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีโอกาสที่จะ
แนะนำแนวคิดหรือวิธีการใหม่ๆ อะไรมาให้ได้บ้าง

.....

.....

4. ท่านเห็นว่าการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีข้อจำกัดอะไรบ้าง
ที่ควบคุมไม่ได้

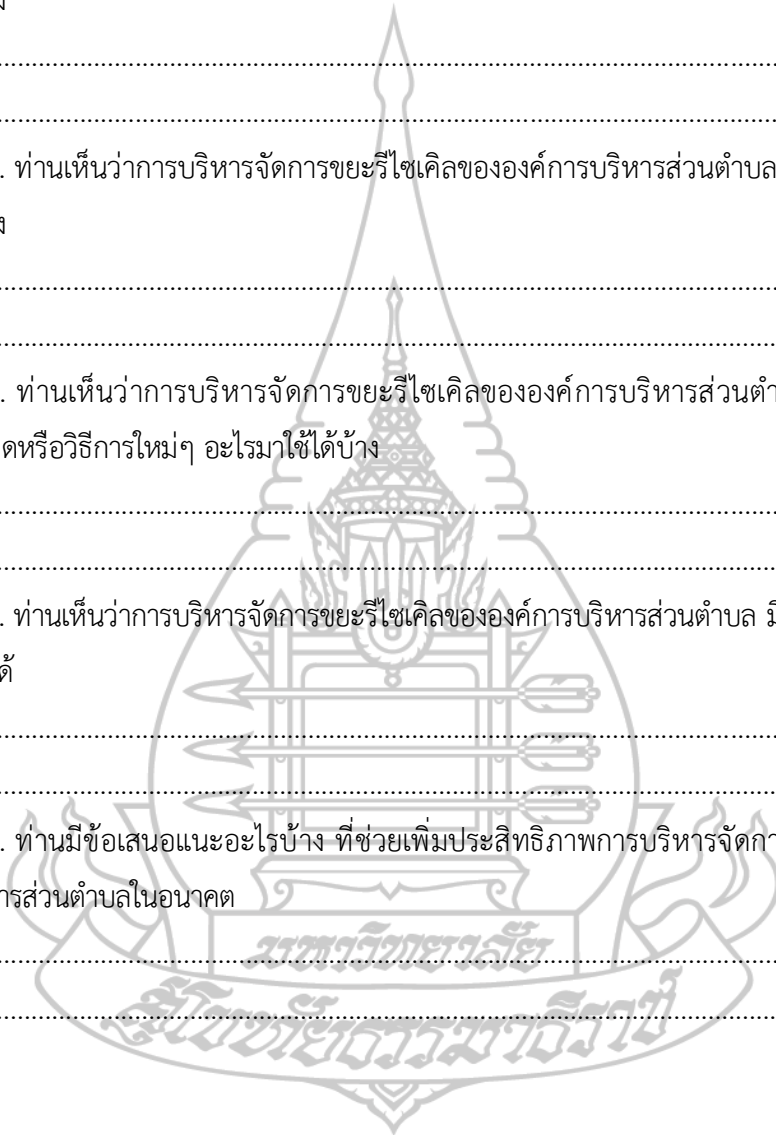
.....

.....

5. ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรบ้าง ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะรีไซเคิลของ
องค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคต

.....

.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	นางสาวศุภกาญจน์ พันธุ์อุดม
วัน เดือน ปี เกิด	7 ตุลาคม 2531
สถานที่เกิด	อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่อยู่ปัจจุบัน	สถานที่ทำงาน องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (แขนงวิชาธุรกิจการบิน) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2556
ประวัติการทำงาน	ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายสำเภา ตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

